

R64L
35E4

R64L
3SE4

7604

Brahmarsi Jandiyala
Silarama Shastri
Somnatha bhasyakhya-
yam.

A- 48-7604

• • • • •

**Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.**

[illegible]

నం॥ ౨

శ్లో॥

శ్రీమద్భక్తి విశిష్టాద్వైతమత స్థావనాచార్యవర్యవంశనంభూతేన భృంశి
రిటగోత్రవనితేణ శ్రీమద్భవవేశ్యరచాదాగవిందసేవా భురం
భరణ రుద్రరామ్యు ద్యనేకైవగ్రింభనిర్మాణాచార్యురీభూతేన

శ్రీమత్పాలకురికి స్థావనాథేన విరచితః

స్థావనాథ భాష్యాభ్యోయం

గ్రంథః

శ్రీమదుమామహేశ్వర చాదారవిందమకరంద చింకు సంబోధానమాస్వా
దనానంద మండిలేందిందిరాయమానమాన సేన శాండిల్యగోత్ర
ద్యవేన బ్రహ్మశ్రీ సంధ్యాలసీతారామశాస్త్రి దా పరిశోధితః

శ్రీమద్భైరవేశ్వర చాదారవిందసేవాధురందరేణ మల్లంవల్లి
భైరవమూర్త్యా రాధ్యేన వ్యక్తియశీభైరవము
ద్రాక్షరశాలాయాం ముద్రాపితః

రెండవపూర్వ 500 పాటలు.

విక సూర్య ల్యం ఈ వ్యవస్థ యం .

1914.

DR. JAGADISH VISHWAKSANA
MAHARAJA'S MUSEUM, VARANASI

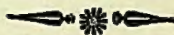
LIBRARY

MAHARAJA'S MUSEUM, VARANASI

Acc. No. ~~333~~ 7604

R 641
35 EA

ఉ పో ధ్వా త ము .

విబుధవరులారా!

నానిన్న వహలింపుడు - తొల్లివేద వ్యావహారిక చేరిరచింపబడిన బ్రహ్మ
 సూత్రములకు - శ్రీమద్వీలకంఠశివాచార్యులవారు శక్తివిశిష్టాద్వైతరూపముగా
 భాష్యంబురచించిరి. పిమ్మట ఐ. శ్రీమద్భారతము - శ్రీమద్భగవద్గీతాచార్యుల
 వారాసూత్రములను - దశోపనిషత్తులను - భగవద్గీతలను భాష్యములుగా
 వించి యామాడుభాష్యములకు ప్రస్తావనయింపనినామందిరి - తర్వాతశ్రీరా
 మానుజాచార్యులవారు మధ్వాచార్యులవారునదేవకారంబుప్రస్తావనయింపని
 వారివారిమతానుకూలంబుగా గావించుకొనిరి - పిమ్మట శ్రీకరవండితేంద్రులవా
 రు శ్రీమద్భక్తివిశిష్టాద్వైతహితంబుగాప్రస్తావనయింపనినామందిరి - వదవడిశ్రీమద్వై
 థిద్ధాంతభార్యులగు శ్రీమదప్పయ్య దీక్షితులవారు నీలకంఠభాష్యమునకు శివా
 రక్తముణి దీపికయను మహాగ్రంథంబును శివోత్కర్షణముకొరకు బ్రహ్మోత్తర
 ము - రామాయణసారసంగ్రహము - భారతసారసంగ్రహము - తాంత్రికమీ
 మాంసాంధకంధభాస్కరము - మొదలుగాగలయినే శైవగ్రంథంబులు విరచిం
 చి ప్రసిద్ధిబొందిరింతయేగాక త్రిమతములవారనేమియు న్యమతానుకూలంబుగా
 భాష్యంబులుగావించుకొనిరి - యిట్లానర్కుట చరిత్రకరవ్యాసంబునియొడించి శ్రీహరి
 కురికి సోమనారాధ్యులవారప్రావరణ రూపంబుగా - శివోత్కర్షణవిషయము
 గా - శ్రుతిస్తోత్రరాజేతిహాసయుక్తముగా సోమనాథభాష్యంబురచించిరి - వీరు
 రుద్రభాష్యంబుగావించిరిని శ్రీవేములవాడ భిమకవిమొదలుగాగల శివకవులుర
 చించిన బసవపురాణముల వీరికలవలన దెలియవచ్చుచున్నది గానియాభాష్యంబు
 లభించినదాదు - వీరుభృంగిరీహంశసంహితలు - శ్రీకంఠమారి వీరేశలింగము
 వంతులవారాంధ్ర కవులచరిత్రంబున విశదముగా వ్రాసిరింకడుదృష్టాంతము.
 క॥ భృంగిరీహంశసంహిత - లింగతనూజాండ శివమతీనుడకుర్యాన్య - సంగ
 వివక్షితచరితుడ - సంగమలింగప్రసాదనశ్చాత్రుండకా॥ అనియనుసోమనాథుల
 వారనుభవసారమున వ్రాసియున్నవారు-మరియు కొందరు వీరశైవులుసోమనాథ

భాష్యంబు సంక్రమించియుద్యోగంబుగా వింతక దాచియుండిరి. వారియుదేశ్యమే
 మోదెలియదు - నేనీమహాభాష్యంబుకిరుగానచ్చొత్తించుటకు నెంచి ప్రకృతమునం
 దరువురవాళులును కొందెనన్యోత్రోద్భవులును - సామిగారియైనను - వీరాస్వామి
 గారివుచ్చులును - సరసాగ్రేనరులగుమి ద్వైరంబుదాయుడుగారి ద్రవ్యసహాయ్యంబునే
 నచ్చొత్తించితి. నీభాష్యవధమప్రకరణమున శరభేశ్వరరువిషయంబుదెల్పుతరి శుక్
 యభార్యద వాక్యవాచరణంబులుగొన్నియందెనాయనువాకంబులునవరణగానం
 దుననచ్చొట్టుల జాక్రలుపెట్టియున్నవి - మహాదేశబ్ధమువరివూర్తి గారేనటులదో
 చుచున్నది - ఈభాష్యంబున శ్రుతిశ్రుత్యమువిడియించుటచేతను - లైవరహస్యం
 బులెల్లమిశ్రంబులగుటను గొంతకవిభావంబు దెలియకనుపండితులతైననునవరణ
 గావించుట కభేద్యమాయె నదమునుంగాక కరువులోనధికమానరింబున్న తెరంగు
 ననచ్చుపారకాటలు మిక్కిలిగానంబడుచున్నవి గాన నీభాష్యంబుగాంచిసచకు
 వరులుత్తమింప నాశ్రద్ధాభక్తులకు నంతసించి వైస నేదెలుపుకొనిన గౌరవలువూర్తి
 గాగలిగిన శుద్ధవైరులెచ్చారైన బంపిన నానట్లుజాకరల గీర్తిని గ్రంథముననుగ్గ
 డించుటయేగాక నీరూరియద్రణంబైనంతవ రికి గొన్నిప్రతులుబంపిసాకోరిక నెరవే
 రుకొనగలనననమృతముతో మిగులప్రార్థింపుచున్నవాడ.

ఇట్లువిన్నవించు
 నెల్లూరుజిల్లా తోటపల్లి నూదూరునకు జేరువయగు కోకిలగ్రామనివాసి
 గంగవట్టణపు నుబ్రహ్మణ్యదేవర.

ఓం

శ్రీవిశ్వనాథాయనమః.

శ్రీమత్సమనాథభాష్యే ప్రథమప్రకరణే వృష భేష్టమహత్త్య
ప్రార్థనః

శ్లో॥ వీరభద్రం మహావీరం । రవికోటి నమప్రథం ।

రాక్షసాంతమతుగ్గం । శంభుయావమహంభజే॥

వృ॥ జయతుబనవరాజః పౌలస్త్యనైర్మల్యపూజః॥ ప్రమథగణస
మాజః ప్రోల్లసద్భక్తిన్ద్రజః॥ ప్రహృతవిగమదార్తి స్థాయదామ్నాయ
వర్తి । స్థిరదిగవి తక్షిరి శ్రీప్రమాధీశమూర్తిః॥

కో బనః ఇతి, ఇవాసీంకలియుగ శివభక్తిముద్ధర్తుం బనవాభిధే
యేనవృషభసవజాతః॥వృషభస్యబనవనామకర్తృకస్తాత్కారణా దాసీశ
వృకారస్య బకారా దేశోభవతి, నబయోరభేద” ఇతిః“శంషస్”ఇతిసూ
త్రాత్ వకారస్యనకారా దేశోభవతిః॥వనవర్గ స్థితివారరుచ్యసూత్రాత్
బకారస్యనకారా దేశోభవతి । ఏతద్వృషభాక్షరతద్భవత్, బనవ’ఇతిసూ
మవక్యై కేపశూసాతితిపశుపవృషభః, తత్పశుపత్వక్షరత్రయంచనమ్భ
వతి। కుతారకుద్ధాలతామరసా దివదేషు తిత్తదాద్యక్షరాణాంతత్త్వద్వగ
తృతీయాక్షరా దేశోభవతి । యథా। కుతారస్యాన్తస్థాభాషాయాం గ

కారాదిర్భవతి తామరసస్యాఽస్థభాషాయాంఽకారాదిర్భవతి తద్ధైవవశు
 వతినామాద్యక్షరపకారస్యబకారాదేశోభవతి శబ్దోన్య ఇతినూతాత్
 శకారస్యసకారాదేశోభవతిః సవర్గస్య ఇతివరరుదినూతాత్ వకార
 స్యబకారాదేశోభవతిః స్ఫుటవే అతపవః శుపేత్యక్షరత్రయస్య బసవేత్య
 క్షరత్రయసిద్ధిర్భవతి కింతుతస్యవృషభశబ్దస్యమాహాత్వంకిమిత్కుచ్యతే
 శ్లో॥ ధర్మంత్యంపుషయాపేణజగదానన్ద కారకః అష్టమూర్తైరధిష్ఠానమతః
 పాహిననాతనమ్ పృథివ్యాంయూనితిర్థాని నముద్రాంతానితానిచ అట్ట
 మాశ్రిత్యతిష్ఠన్తి ప్రదోషేగోపుషస్యచ శ్లో॥ పుషస్యపుషణంస్పృష్ట్యా
 శబ్దరస్యాఽవలోకనాత్ సప్తజన్మకృతంపాపం తత్క్షణంచవినశ్యతి ।
 శ్లో॥ ఋణరోగాదిదారిద్యం పాపక్షుదవమృత్యువః భయత్రోధమనః క్లేశా
 నశ్యన్తుమమనర్వదా” ఇత్యాదివచనప్రమాణ్యాత్ ప్రదోషకాలెవృ
 షస్య పుషణస్పర్శసమాకేణ సర్వపాపక్షయోభవతి । సర్వతీధా
 న్నానఫలంభవతి సర్వారిష్టనిరసనంభవతి సర్వాభీష్టఫలం భవతి కింతు
 శ్లో॥ సప్రదోషహరింపశ్యేత్ప్రయోదశ్యాంవిశేషతిః యదిప్రమాదా
 త్పశ్యేచ్ఛ ద్వాదశాబ్జవృక్షయః శ్లో॥ సహిప్రదోషపశ్యేద్వా యదిప
 శ్యేత్ప్రమాదతః చత్వారితస్య నశ్యంతిహ్యాయః ప్రక్షాయశోబలంబ్ర
 హ్మాండ పురాణశ్లో॥ త్రయోదశ్యాం ప్రదోషేతుయః పశ్యేద్ధరిమా
 దరత్, ద్వాదశాబ్జకృతం పుణ్యం తత్క్షణాదేవనశ్యతి” ఇతివచనాత్
 త్రయోదశీ ప్రదోషకాలే హరివిలింఛ్యాదిదేవతానాం దర్శనమా
 త్రాదేవ పూర్వార్జిత సుకృతక్షయో భవతి సశివవస నందినామావ
 ర్తతే “ద్వితీయశ్శమ్ము” రితిపురాణప్రసిద్ధతత్వాత్ తస్యోదాహరణమా
 హాస్కాంఽశ్లో॥ తవపుత్రో భః స్యామి నందినామాత్వయోనిః । త
 త్పురాణే శ్రీవర్వతమాహాత్మ్యే శ్లో॥ శిలాదస్య సుతశ్చాయంకామయూహీ
 మహాజహి మమాంగన్పశ్యయోగ్యశ్చ మమవాహనతాంగతః । ఇ

త్యాది సచనా చ్చమౌఘరపరావతార స్పృష్టవభః। ఇదానీవీరశైవా
 చారానుగత సద్భక్తిః పథానాథం పరమేశ్వరాజ్ఞయావృషభ ఏవకలి
 యుగే బసవాభిధాన స్సమజనితద్భవపరాజన్య సర్వజనసాక్షిః దృ
 వప్రత్యయదర్శితనానాభక్తి విశేషస్యప్రసన్న తానమయే। శ్లో! యన్య
 వక్త్రేస్థితం దేవి బసవేత్యక్షరత్రయం, ససామిత త్రసహితం సత్యం సత్యం
 సచాన్యథా! ఇతి దేవ్యా సహ పరమేశ్వరేణోక్తం। లోకహితార్థం కన్ధ
 వీవ గరళం శివేన ధృతం! భక్తహితార్థం బసవస్తదిహాగత మపి బది
 త్యహామహిమా, ఇతి ప్రమథగణారోపలాలనావచనాత్, సాక్షా
 చ్చమౌఘరపరావతారాయ శ్రీవృషభేశ్వరాయ నమో నమః! తద్దైవపు
 షభేంద్రా! పరావతారాయ శ్రీబసవేశ్వరాయ నమో నమః, శ్రీవీరభ
 ద్రముఖేశ్వరభ్యః ప్రమథగణేభ్యోనమః, సదానంభ్యాత రుద్రేభ్యః ప్రమథ
 గణేభ్యోనమః! యజుర్వేదే! సవీరోదక్షసాధనః, వియ..... రోదశీ! ఇతి
 దక్షసాధనస్యవీరో స ఇతికః, యః ద్యా వాపృథివ్యోవ్యవ్తంభ
 యతః! అన్యతాత్పర్యం దక్షాధ్వంసవేళాయాం సర్వేషాం దేవానాం
 ద్యావాపృథివీస్థానాం కరస్తమ్భం కృతవానితి, యజుర్వేదే, ప్రదేశా
 స్తరే “సువీరోఽవీరహః” శోభనాశ్చ సావీరశ్చ సువీరః! అవీరహేతి, వీరం
 హన్తి, తీవీరహః, సవిద్యతేవీరహః! అవీరహః ఋషిబద్ధవే, ఆవాప్యణో శృరభా
 యథిత్యాది..... ఋగ్వేదే, త్వేషం వయం రుద్రం యజ్ఞసాధనం
 కుంకవిమవసేవిహ్వయామహే, అరే అస్తద్దేవ్యం సుమతిమి
 తి ద్వయమస్యావృణిమ హే, యజుర్వేదే, అస్యాభ్యః తేషాం యజ్ఞసాధనం
 రుజం ద్రావయతీతి రుద్రః! రుకం ద్రాయతీతి రుద్రః! అపిచ, ఋతగ్ం సత్యం ప
 రం బ్రహ్మరాతిదదాతీతి వాయుద్రః! వంకుం! వనషణసంభక్తా! ... విహ్వయా
 మహే, తత్సద్భావేతి ప్రమాణమితి త్యాహ, కవిం, ఇతి ఆత్మనా యప్రమా

గనతృత్వార్థం । అభికింపేదేన ప్రత్యక్షమితి ప్రమాణం విద త ఇత్యా
 హ । అరేలన్నదితి, దేవ్యం.....నుమతిమితిద్వయం అస్యావృ
 త్తేమహేతి, శోభనాం స్థిరాంమతిం భక్తిమేన వృణీమహే । వయం
 ప్రార్థయా మహే । యజుర్వేదే తన్నో వీరో అంతరిక్షమేధాఇతి ।
 తస్యాభిప్రాయమాహ తాత్పర్యసంగ్రహే । హింసాప్రతీత్యభిమానాదే
 కదేశాచ్ఛబ్దాదయస్తదిదమేవ...ముద్వహంతి, శ్లో । కామాన్తకత్రిపురదశ
 మఖాదిభంగా ద్విభ్యాతవికృతయూకధితోసివీరః ” వీరశబ్దః పరమే
 శ్వరగోచర ఇత్యుక్తం, కధితోసివీరఇతి.....
 అపిచ ఆగ్రస్యా గ్రహస్సంజాయతే । భూ
 యాసమితి యదనిశ్చయో వీరఇత్యుతః । యజుర్వేద బృ
 హదారణ్య కాఖాయాం “భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాభద్రంపత్య
 మాక్షభిర్యజత్రాః । స్థిరైరంగై నుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః” ఇతి భద్ర
 శబ్దః పరఇత్యుక్తం । పరమేశ్వరస్య ఘోరాకారేణ ఘోరతనునామ
 జాతం తదుభయాభిధేయత్వాత్ వీరభద్రనామ । వాతూలతాలే
 “ద్వాదశం వీరభద్రంకమితి, శతరుద్రీయే । నమోహిరణ్యబాహునస్య
 నాన్యే దిశాంచపతయేనమోనమః । ఇతి, శబ్దనిర్వచనమాహశ్రీసాం
 దే । శ్లో । దిశాంచపతయే నమః । ఏతద్ధరమాహ । శ్లో । దిక్పాలనా
 మధిశస్తు వీరభద్రోగణేశ్వరః, దిశాంచ పతయే ఇతి శృతిస్త్వ
 తిహాసాగమపురాణప్రసిద్ధాయ శ్రీ వీరభద్రాయ నమో నమః
 తరుద్రీయే । అథోయే అన్య సత్వానోహంకేభ్యోకరన్నమఃప్రదే
 శాంతరే । నమోవః కిరీకేభ్యో । కరోతే । కుర్వంతికిరంత
 తివేతి । స్థాండే । సార్థేందుగ్రహసక్షత్రా । న్యాంకుర్వంతే మహీ
 రే । ఇతిగణేశ్వర విషయాని వాక్యాని । ప్రదేశాంతరే తత్ స్థాండ
 దేవీనామృద్ధివిషద స్త్వంతరిక్షసదస్తథా । పృథివిషద ఇత్యేవదే

వృథ మ వృథ క ర తే నృష థేంద్ర మూ హ త్త్వం . 5

దేవవదేస్తుతాః||అస్తిన్నధే శ్రుతిరవ్యస్తియో దేవాదివిషదస్తేషుదే
వారణానుభవత్రూయతేతి||అతవనకలశ్రుతి స్మృతిపురాణాగమేతిహ
నవ్రసిద్ధంనందినాధవీరకవీర భద్రపుష్పదం తాండాభరణ రుండాభరణ
దండపాణి చండీశ్వరదారుకరేణుక వీరకర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రే
ణుకర్ణ జయకర్ణ శంఖకర్ణ గోకర్ణాది ప్రమిథగజేభ్యోనమః|| తిష్ఠైవ
యజ ర్వేదః|| బృహదారణ్య||అసంఖ్యాతాస్సహస్రాః||స్వర్యతేనచసృశ్య
తే|| తేమనశ్చక్షుగోచరాశ్చిఅస్తిన్నధే||యేకాదశానువాక|| అవతార
మంత్రేషునహస్రాః||నహస్రశోయేయదా|| అధిభూమ్యామిత్యాది అ
స్తిన్నధే|| శుక్ల మజ ర్వేదే || అసంఖ్యాతాస్సహస్రాః|| యేయదా||
అధిభూమ్యాం || అస్తిన్నధే||వాజనసీయే || అసంఖ్యాతాస్సహస్రప్రాణి
అస్తిన్నధే తాత్పర్యసంగ్రహే|| శ్లో|| త్వన్నామయాపగుణవర్ణ సల
భవర్ణా|| మంత్రానశక్యమవగంతుమియత్తయాలే|| నామయాపగు
ణప్రతిపాదనేరుద్రానువాకస్తావమవాహరణమిత్యాహ|| శ్లో|| రుద్రా
నువాకపతితానివరంసహస్ర || నామానుయాపమపిదివ్యమనేకశస్తే || శ
క్యంగుణాగణయతుంగణనామకస్య|| భూమోనపాంసుషువి నాతవదే
వమాయాం|| వినాతవదేవమాయామితనంఖ్యయాతయైవహిదేవమా
యయాపాంసమ యదిదమధిమహే || తేమనంఖ్యయైవ || అతవన || న
కలశ్రుతిస్మృతిపురాణాగమేతిహససిద్ధ గణావతారమంత్రదశ కస్త వసీ
యరుద్రగణగంగావాబుకానమాసంఖ్యాకరుద్ర గజేభ్యోనమః || తిష్ఠై
వశ్రీరుద్రభాష్యే|| తస్యాపితస్యప్రతిపరిపాలనాద్గళితమువ్వనస్యకుహ
నాజటాధరవేషేణాగత్యపు సరపియనమస్వగ్రహీత్ || భరపీయేనవ
పుషాకస్యదిద్యేత్యస్యమిత్రమిచ్చురతిధిబాధూవ || చండాలాశ్రుతిమండి
తః|| కస్యదిద్భృత్యస్యయజ్ఞాగారమభ్యర్చ నాయైవప్రవివేశ || భూవివర
భ్రష్టహవి || కస్యదిత్ భృత్యస్యతత్కృతనన్నిధానోబభంభే|| ఏకతర

స్వాత్మప్రకాశమానస్యజహ్వగ్రాత్కించదమభ్యవజ్జహం॥ జరద్విప్రతనుః
ప్రదర్శితకటలేఖికించద్భృత్యంజగ్రామా । సావరాధమాత్మానంమార
ఇతుజామంకించద్భృత్యం నివారయితుం వస్త్రేణణజలస్థానేపాదుర్భ
జావ । అన్యతరస్యకింకరస్యదార్దత్యావహోదనంపరిణతం కనకవర్షమ
వవతః॥ ద్వచసపాదుకౌపరి దర్శనప్రహృష్టస్వీకృత గంధూషజలా
భిషేచనః॥ స్థిరభక్తిః స్యాపికిరాతోచ్చిష్టంవాగ్మోహోత్పిశితం । అక్ష్మ
త్రమాంచభక్తిమవలంబ మానాయాః పరిణతవయసః కస్యాశ్చిదుపా
త్తవణావేషః విహారస్సృష్టజతోమృత్తి కౌవహనవర్యాయ సహాయమ
రాషీత్ । జాతుకస్యాప్యసానకస్యతివస్త్వివేషధారీభవతి । ముగత్య
వాసః స్వేచతే॥ అన్యథాకదనస్యకస్యపరాధీనో రాజ్ఞావిహితసమాస
దండస్యనిజలింగమధ్యంప్రవిశతశిరసివిషక్త కేనచే లాంచలేనభక్తివతా
కాథ్వజదంజ త్వమాలలంబె.....క్వచిర్భృశ్యన్యసాక్షీభూ
తలింగమధ్యస్థితసాక్షాదాచార । లోకంశ్రావయామాన॥ ఏకధా
స్యాపిదానస్యభక్తివాసనావిశేషేణవశీకృతం ప్రదర్శయమాన॥ బృ
హతీవలేషున్వనూకారం॥ స్కాండే॥ యేరుద్రలోకావతీర్య రుద్రాః
మానుష్యమాశ్రిత్యజగద్ధితాయ । చరంతినానావిధచారుచేష్టాస్తేభ్యో
నమస్త్రంబకపూజ్యకేభ్యః॥ వ్యాళాకల్పావిషమనయావిద్రుమాతాప్ర
భాసా । జాయామిశ్రాజ్ఞః శిరసశ్చంద్రలేఖావతంసాః॥ నిత్యాశందాని
యతలలితాస్నిగ్ధలృషకంకా॥ యేవారుద్రాధృతవరశివస్తేభ్యవిష్యంతి
భక్తాః॥ ఇతిసకలశ్రుతిస్త్రుతిపురాణాగమేతిహంప్రసిద్ధక్రియమేష్టిగణప
దశగణత్రయోదశగణపురస్కరనానాగణేభ్యోనమః॥ నమోవిశ్వేశభక్తే
భ్యస్తేభ్యవీవనమోనమః॥ ఇతినూతనభక్తేభ్యోనమః॥ ఏవమాదిశ్రీమ
న్నహంప్రమధగణ శ్రీగుడగణ పురాతనగణ నూతనభక్తగణేభ్యో
నమః॥ పునఃపునర్నమస్కృత్య తేషామజ్ఞాంశిరసివ హిత్యావీరకై వాచ

రసంపాదనమున సారోద్ధారః ప్రవత్సతే శ్లో॥ నానావేదేషు శాస్త్రీషు
 వేదాంతేషు భవిష్యసు । ఆగమేషు చ శాఖాను । పురాణేషు భిలేషు చ॥
 ఇతిహాసేషు నూక్తేషు । పౌరుషేషు చ నాన్యథా॥ ఇతివీరమాహేశ్వరా
 చారసారోద్ధారః ప్రకల్ప్యతే॥ తత్తచ్చుత్తిభేదమాహ । శ్రీరుద్రభా
 వ్యులశ్వేతరబృహదారణ్య మాధ్యందినాంగీ రసకతబ్ధిహృదిండు
 పంచబ్రహ్మగర్భకాత్యాయన శుక్రకాలాగ్ని ఋషికాపాలశోషీషు
 గాలవవాజసనేయ జాబాల హంసపవమానకైవల్య భౌధా
 యనశివసంకల్ప నారాయణకాండన అధర్వణశిరశిఖా పైపులాయ
 నప్రవాంతరేయ పౌండరీకదుంకుభి దండిలాగులిమండుకవారశ్చ
 క్రమశూకలావధికశతావరమావధికరణవిద్యావారాహచరక హీరణ్య
 కేశీయశుక్లేయయావనయాదవేయవైన తేయచచకశ్రీవణచర్చశ్రవణ
 సురాయణీయబిల్వసాచ్యకముద్గలశాల్యామనదేవదర్శిసాంఖ్యామనీయ
 మైత్రాయణీయశామత్వరితమాసురాయణీయదాంతనారాయణీయసత్య
 నత్యామాదిశౌన కేశాన్యబాహాన్యత్యమాండి కాన్యాయేతి శాఖోపనిష
 దాదిషుప్రకల్ప్యతే॥ శ్రీమద్వీగతైవాచారనిరతస్స చాలింగస్సన్నిహి
 తైఃతల్లింగపాదోదకప్రసాదభోగసావధాన్తైఃశివభక్తైఃశివేతరదేవతాన్తర
 నైఃసంస్తవనదర్శనస్పర్శనాదయోవజ్ఞా నీయాతిచతర్దైవశివభక్తిహీనా
 శ్చశివేతరమార్గావలంబకాశ్చపకేచనసంతితేషాందర్శన స్పృశానసంభా
 వణసహవాసాదయోః పరిత్యాగాఇతిచ శ్రుతిస్త్పృతితిహాసాగమపురా
 ణోక్తప్రకారేణభృంగిరిటిసుంటాకణా నుకేశరుయాపమనీయదధీచిగౌ
 తమాదిభిప్రమథగణైస్తైప్రమనుష్ఠితత్వాత్మమవమసి తేషాంమార్గమేవా
 లంబ్యవర్ణయంతస్తమవాధామిదానీంశృతిస్త్పృతితిహాసాగమ పురాణా
 దిషుశ్రీవిఘ్నాతిమాహత్య రుద్రాక్షమాహత్య శివలింగధారణమా
 హత్యలింగార్చనవిధి లింగార్చన మాహత్య పాదోదకమాహత్య

ప్రసాదమాహత్య ఏరైవాచారమాహత్య ఇతర దేవతా
 త్యాగనమస్కారాధిపతిత్వదక్షాధ్వరసిరసన నూర్యావలోకననిషిద్ధనా
 రాయణోపాసననిరసనఊర్ధ్వచుండ శంకచక్రనిరసనసర్వదేవతాజన
 త్వయేకాత్మవాద నిరసనద్వితీయమూర్తి వాదనిరసనత్వతీయమూర్తి
 వాదనిరసనలప్తమూర్తివాదనిరసన కర్తవాదనిరసనభగవచ్ఛబ్దనిర్వచన
 పరబ్రహ్మశబ్దనిర్వచనమహాగోపశబ్దనిర్వచన మిశ్యేవమాదిషుపంచవిం
 తిసక్రికరణేషుషుదర్శయిష్యామః ఇతిశ్రీవీరశైవాచారసారోద్ధారణోపా
 నాథభాష్యేబసవనామ నిర్వచనీయసంఖ్యాతప్రమథమాహత్యప్రకర
 ణసంఖ్యానామ ప్రథమప్రకరణంసమాప్తమ్

విభూతిమాహత్యప్రారంభః

విభూతిమాహత్యసంవత్సరముః అథవిభూత్యాదినంపాదనవిధిః
 భూతిర్భూతం భన్తూరంరక్షేతివంచనా అథశ్రుతిః బాబాలోపనిషది
 ద్యోజితాత్పూర్వీకస్యాః నివృత్తిస్తస్యాః కపిలవర్ణనం దాతస్యాగోమ
 యేవిభూతిజాతావామదేవామదకం తస్మాత్ప్రతిష్ఠా తిస్యాః కృష్ణ
 వర్ణభద్రాతస్యాగోమయేభూతం జాతం అఘోరా ద్వహ్ని స్తస్మా
 ద్విత్వాదస్యారక్త వర్ణ సురభి స్తస్యాగోమయే భన్తజాతం తత్పుత్ర
 పాద్వాయుతస్తా చ్ఛాంతి స్తస్యా శ్వేతవణా మశీలాన్త స్యాగో
 మయేక్షారోజాతః యీశానాదాకాశస్తస్తాచ్ఛాంత్యతి తాన్తస్యా శ్చ
 త్రవణాసోమనాన్త స్యాగోమయే రక్షేజాతా ఐశ్వర్యకారణా ద్భూ
 తిః భాసనాద్భూతం సర్వాశుభన్త నాద్భన్త అపదారక్షణాత్క్షార
 భూతప్రేతపితృచ బ్రహ్మరాక్షసాపస్తూరాది భీతిభ్యా రక్షణాపస్తూ ర
 దిభీతిభ్యోరక్షణాత్ప్రేతైవర్ణికానామగ్నిహోత్రాగ్నిజంగుహస్త
 నాంవిరజాపల జంవివాహగ్నిజమేసా సనాగ్నిజం । బ్రహ్మచారిణాంసఖి

ధాగ్నిజం శూద్రాణాం శ్రోత్ర్యా గారవవనాగ్నిజం । అన్యేషాం దా
 వానలసముద్భవం । యతీనాం సర్వత్రస్థితం । అతివర్ణశ్రీమాణాం స్త
 శానాగతం । సర్వేషాం దేవా లయేస్థితమితి । తేషాం విరచానలజం
 వత్సే । ఆగ్నో జ్యోతి సృతం రుద్రో వహ్ని మండలమధ్యగం । ధ్య
 యేత్కళాదళ ముతం । శక్తి స్వస్తి కధారిణం । ఇతి రుద్రాగ్ని సంవిత్ ।
 రుద్రాగ్నా విభూత్యా దినం పాదయామితి సంకల్ప్య । వికటాంగము వ్ర
 త్తాం । షహాశనాం ఖలామలసాం శివచిహ్నం కి తాం పునర్ధేనుంకృతాం
 గౌవత్సహీనాం వంధ్యా మంగహీనాం । క్రాంతా మనుద్ధదోహం నిరిం
 ద్రియా మజగత్పరాం కేశ । చేలాస్థితాః కేణిం । సంధిసీం సవనూతాం రోగా
 న్వితాం విహాయ ప్రశస్త భూమ్యా దిపరితక్లింన్న ముగ్ధం ధవమ్యమి తేత్యా
 దిగోష యం విహాయ ప్రశస్త గోమయ మాచాయ । ఈశతత్పురుష సద్యో
 జాతా ద్యై రుత్పత్తి స్థితం హార భేదై గ్రహణకలకలశోషణాదహన శోధ
 నాదికృమేణ పంచపృణవపంచబీజై స్సహపంచమంత్రై ర్విభూత్యా దీ
 నం పాద్య । సుదృఢతరమ్యతా శితప్రోక్షితచూరబిల్వాశోకదారు మయ
 పాత్రై శిలా మయ పాత్రై వాధనతత్సంగి హేదితి । కాలాగ్ని కుడ్రోప
 సిమది । ఆధకాలాగ్ని రుద్రంధగవంతం । ససత్కుమారప్రవచ్ఛ । అ
 ధీహీభగవతో పుండ్రో విధిం సతత్త్వం । కింద్రో వ్యంకిం ప్రమాణం కతిరేఖా
 కింద్రై వంకాశక్తిః । కింఫలమితి । కింప్రోవాచభగవాన్ । యద్రో వ్యంక
 ధాగ్నేయం భన్త । సద్యో జాతా దిపంచబ్రహ్మమంత్రైః । పరిగృహ్య
 మానస్తాకేతి । సమృద్ధత్య । త్రియా ముషంజమదగ్ని రితి శిరోలలాట
 స్కంధేషు । త్రిభిరామువై । వ్యంబకై స్త్రిప్రోరేఖా మశ్వీత । ప్ర
 ధమేతచ్ఛాంభవం । సర్వ వేదేషు వేదవాదిభిరుక్తం । తత్సమాచ రెన్తు
 ముక్తురపు సర్వ వాయు । ఏతత్సమాచరేత్ । ఆలలాటాదాచక్షుషః ।
 ధ్యాయేత్ । యాచాన్య ప్రధమారేఖా । అకారోరజోభూలోన్

కత్తాశ్చక్రియాశక్తిః ఋగ్వేదాప్రాతనవనంధదోధి దేవతాయాచా
 న్యద్వితీయారేఖా సాగహార్పత్యక్షకారస్తమా ద్యౌఃపరమాత్మా
 జ్ఞానశక్తిః యజుర్వేదో మాధ్యంధింసననం మాహేశ్వరోదేవతా
 యాచాన్యః శృతీయారేఖా సాదక్షిణాగ్ని మకారస్త్వత్వమంతరిక్షమం
 తరాత్మాశ్చచ్ఛశక్తిః సామవేదః సాయంసవనంసదాశివోదేవతేతి త్రిపుం
 ద్రంభస్సనాకరోతి యోనిద్వాబ్రహ్మచారీగృహస్థానానప్రస్తాయతి
 వానమస్తపాతకోపసాతకేభ్యః పూతోభవతి తేనేతిహాసపురాణా
 నాంశతనహస్రాణిజస్తానిభవంతి పాణియామనామముతగజసంభవతి
 రూపేరూపేదశపూర్వార్వాదేశోత్తరాన్వనాతి సహస్రతీర్థేషున్నాతో
 భవతి సర్వకర్త మసర్వనాయోగ్యోభవతి దేహంత్యక్త్యాశివసాయు
 జ్యమేతి సచపునరావర్తత ఇత్యాహభగవాన్నచపునరావర్తతే అథ
 ర్వశిరసి అగ్నిరితిభస్సవాయురితి భస్సజలమితిభస్స స్థలమితిభస్స
 వ్యోమేతిభస్స సర్వదాసర్వం వాచిసంభస్స మనవీతానిచక్షూషి
 అగ్నిరిత్యాదినాభస్స గృహీత్వావిమృశాంగానిసంస్పృశేత్ జాబా
 లోపనిషది సవివభస్సజ్యోతిస్సవివభస్సజ్యోతిః మాసవపురాణే భ
 స్సజ్యోతిర్భవత్వేవ శివాఖ్యంసహిసంశయః జాబాలోపనిషత్సర్వం
 పాహేదంపరయాముదా శ్వేదాశ్వతరోపనిషది మాసస్తోకేచమం
 త్రేణ మంత్రితంభస్సఛారయేత్ ఊర్ధ్వపూద్రంభవేత్సామ మాధ్య
 పుండ్రంయజ్ఞాంపిచ అధఃపుండ్రీన్యచసాక్షా తస్మాత్పూడ్గితి
 యాయుషం త్రియాముషంజమదగ్నేః స్యవశ్యత్రియాముషం
 ఆగస్త్యత్రియాముషం యద్దేవానాంత్రియాముషం తస్మే అస్తు
 త్రియాముషం ఇతిమంత్రీః ప్రథమకృమాత్ త్రియాముషేణకు
 రుతే లలాటపట్టేచభుజద్వయేచ నాభాశిరసిహృత్పాశ్వే జా
 హ్నానైదితస్సదా యజుర్వేదే భూత్యైవవీమదితవ్యం మాసవ

పురాణా భూత్యైవాగ్నింసముద్ధాయు । తయా దేహావకుశనం । లలా
 బహృదిబాహ్యోశ్చాప్రిపుండ్ర సృచభారణం । మధ్యమానామికాం
 గుప్తే । త్రిపుండ్రంభన్తనాకృతం ॥ తత్త్రిపుండ్రంభవేచ్ఛన్తం । మహా
 పాతకనాశనం । శాతాతపస్తృతౌ । సురాంపీత్యా గురుదారాంశ్చగ
 త్యా । స్వర్నస్తేయం । బ్రహ్మహత్యాంచకృత్వా । భన్తచ్ఛన్సేభ
 న్తశయ్యాసనశ్చుద్రధ్యాయా ముచ్యతేనర్వపాతైః ॥ భీమాగమీనర్వ
 తీర్థేషుయత్పుణ్యం । నర్వయజ్ఞేషుయత్పుణ్యం । తత్పులకోటిగుణితం భన్త
 స్నానాన్ననంశయః ॥ శ్రాద్ధేషుజ్ఞేషుపేహమామే । వైశ్యదేవేసురార్చనే ।
 ధృతత్రిపుండ్రపూతాత్తా । మృత్యుంజయతిమానవః ॥ తేనాధికంశృతం
 తేన । తేననర్వయనుష్ఠితం । యేః ప్రణశిరసి । త్రిపుండ్రభన్తనా
 కృతం । కృతంస్యాధకృతం తేన । శృతమవ్యశృతంభవే । అధీతమనధీ
 తంచ । త్రిపుండ్రంయేనభారయేత్ । నవీతూనశపోమంతా । నయజ్ఞోదేవ
 తానచ । విద్యానైవాగమజ్ఞానం । భన్తమాహత్వ్యపర్జితం । శివధర్మే ॥
 భన్తస్నానంజలస్నానా । దసంఖ్యేయగుణాధికం । తస్మాద్వాసుకముత్సే
 జ్యం । స్నానమాగ్నేయమాచరేత్ ॥ బ్రహ్మండపురాణే । విశాఖాం
 వేదవిదుషాం । వేదాంతజ్ఞానవేదినాం । సితేనభన్తనాకార్యం । త్రిపుం
 ద్రమితివద్దః ॥ ఆగ్నేయంభన్తనాస్నానం । యతిభిన్నతవిధీయతే ।
 అంభస్నానాత్పురంభన్త । త్వంహోనాశయతిధృవం ॥ ఘాతీయభృకతరీ
 పుంసాం । రక్షారక్షకరీపరం । భసితంభాసనాత్ప్రకృతం । భన్తకల్పమ
 భక్షణాత్ ॥

గా రు డ పు రా ణే .

అభావేవాతధావిపృ । లాకికాగ్నిస్తదాచరేత్ । భన్తనైవ
 పృకుర్వీత । నకుర్యాన్త ఎత్తి కాదిభిః । గోపీచందనధారీతుః । శివంస్సృశ

తియోద్విజః॥ తస్యైవంవింశతికులం । మక్షయంసరకంవ్రజేత్ । శృక
యస్సతేయస్సర్వా॥ పురాణాన్యభిలాన్యసి । వదంతిభూతిమాహ
త్వం । తత్తస్మాద్ధారయే ద్విజః॥సృష్టాసృష్టిచలేనాహ । త్రిపుండ్రస్యప్ర
శస్తతాం సనర్థచలాలంహి । తిర్యగూర్ధ్వంసవర్తులం । దిగ్భిన్నరహి
తేఽఘాలం । దిగ్రామమశివాలయం । ధిగనీశార్చనఃకన్త । ద్విగ్విద్యా
మశివాశ్రయాంకూర్తిపురాణా త్రిపుండ్రంబ్రాహ్మణోవిద్యా । మన
సాపిసలంఘయేత్ । శృత్వావిధీయతేయస్తా । తత్క్యాగీవతితోభ
వేత్ ।

ఏతానితాని శివమంత్రో వివిక్రితాని । భస్మానికామదహనాంగ
విభాషితాని । త్రైపుండ్రోకానిరచతానిలలాటపట్టా । ఋంపంతిదైవలి
భతానిదురక్షరాణి॥ వేదస్యాభ్యయనేశూదో) । నాధికారీయధాభ
వేత్ । త్రిపుండ్రోఽవినావిహో) । నాధికారీశివాప్సవే । త్రిపుండ్రధారణం
త్యక్త్వామక్తిమిచ్చతియః పుమాః । విషపానేననిత్యత్వం । కురుతే
స్వాత్మనోహిసః॥ వాశిష్ఠరామాయణే॥ ఆహానుచిత్రంయత్సత్వం ।
భస్మతద్విస్తృతంధృవం । యదసత్వంమృతంధార్యం । తత్సరంపరివల్ల
తః । యానంతఃపతితాభూమా । భస్మసఃపరమాణవః । తావద్వర్ష
సహస్రాణి । సరోభపతికిల్బివః॥ సర్వేతపస్వినపాక్షాః॥ సర్వేయజ్ఞే
షుభాగివః॥ రుద్రీభక్తాస్తృతాస్సర్వే । త్రిపుండ్రాంతిమంత్రకాః॥ రు
ద్రాక్షవల యశ్శుభో) । జటాజూటీవిరాజితః॥ భస్మావలిప్తనర్వాం
గః॥ కమండలుకరాన్వితః॥ కృష్ణాజినోఽపీతాంగః॥ అమాధపుణ్యకీర్త
నః॥ అనేవికేమహాదేవః॥ యోగినాంహృదయాలయః॥ ఇతి॥ తథైవ
ప్రణవవ్యావర్జనం॥ రుద్రాక్షభూషణాస్సర్వే । జటామండలధారిణః॥
అక్షమాలాఽపితకరాః॥ కమండలుకరాన్వితాః॥ త్రిపుండ్రావలియు
క్తాంగా । అమాధేనవిరాజితాః॥ ఋగ్యజుస్సామరూపేణ । నేవంకేస్త

మహేశ్వరం తద్దైవగాయత్రీవ్యావర్ణ సంతతైవ శుభ్రతీపుండ్రానిశు
భానితిర్య । గృతాభిసద్భూతనర్వగాతాః । రుద్రాక్షమాలావిమలా
శ్చశుభ్రాస్తావృగ్వధైశ్చివ్యగజైర్మునీంద్రాః । ఇతి తద్దైవవేదవ్యాసము
నివ్యావర్ణనం సంస్తూయమానోదీప్తంగై । దైవైర్మునిగణైస్తథా ।
ధృతత్రిపుండ్రశోచివై । రుద్రాక్షైశ్చవిఘ్నితాః ॥

శుశుభేనతతంవిష్ణుర్భున్త దిగ్గతనూలతః । త్రిపుండ్రాంకితనర్వాం
గో । జటామండలమండితఇతి తత్రైవిష్ణువ్యావర్ణనం ఇత్యాదిశ్రుతి
స్తృతీతిహాసాగమపురాణవచనో దీరితసితభసిత త్రిపుండ్రహీనాశ్చ
యే సంతితేనదర్శనీయ్యాసనంభాష్యాః ॥

ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరాచారసారోద్ధారే । సోమనాథభాష్యే
విభూతిమాహాత్మ్యం నామద్వితీయప్రకరణం సంపూర్ణం ॥

రు ద్రా) ఊ మా హా త్త్వం వ క్ష స్యా మః .

కాత్యాయనశాఖాయాం అద్దైవంభగవంతుం సకలమూః
(వవోచ్చ) భగవతాకథం రుద్రాక్షోత్పత్తిస్తద్ధారణ ఫలంకిమితి స ఉవా
చ భగవాదుద్యః । పురాత్రిపుర వధాయోస్తీలితాక్షోహంశేభ్యో
జలబిండవో ఘమా నివతితాస్తే రుద్రాక్షాతాః సర్వానుగ్రహ
ధానాయుతేషాంధామోచార్పణేన దశశతకోదాన ఫలంభవతి । దర్శ
నస్పర్శనాభ్యాం తద్విగుణత్రిగుణఫలంభవతి అత ఉద్ధృత్వంసక్తుంసశక్య
మితి కుమారః । తతోజనమంత్రధారణ విధింకథయామి స్నానవిధా
నాస్నాతః శుచిరాగ్నేయస్నానం త్రిపుండ్రధారణంచ కృత్వా । ఏకా
స్యాది చతుర్దశాంతానాం వేష్టక్రమేనస్పృశణం ॥

హూంఽశ్రూంబూంఽరూంజూం ప్సాంరుంరూపమపిస్త్రీం । వం
క్షాంక్షుచుపి । ఊంఽహ్రోంసమేతి । మయూయితిపూర్వోక్తమంత్రాన

విజయేన । పాదానాయమ్యసమస్తపాపక్షయార్థం శివజ్ఞానావాప్త్య
 ణం । సనష్టియంత్రైసహధారణంకరిష్యే । ఇతినంకల్ప్యః శిఖాయా
 మేకమేకాన్యం । శ్రీసదాశివాయనమమృతే । ద్విత్రిద్వాదశవక్త్రాణిత్రిణి
 శిరసివహ్నిసోమాధిపాయశివాయనమమృతే । ఏకాదశవక్త్రంషట్త్రింశ
 మూర్ధ్నిషట్త్రింశ తత్త్వాత్కాయుషశివాయనమః । పంచదశపద్మవ
 క్త్రాణికర్ణయోరేకమేకం సోమాయనమమృతే । షడష్టవక్త్రాణికంఠేన్యా
 త్రింశత్ । త్రియంబక కలాత్తనే శ్రీకంఠాయనమమృతే । చతుర్వక్త్రం
 పంచాశన్నాలికాయామురసి । శ్రీకంఠాదిమూర్త్యాత్ కాయశ్రీసర్వజ్ఞ
 యనమమృతే । బాహ్యన్త్రయోదశవక్త్రాణిపోషకత్రిమూర్త్యాత్ కాయ
 శ్రీకంఠాయనమః । శ్రీసోమకళాత్కాయ శ్రీసోమనాథాయనమః ।
 మణిబంధయోర్నవవక్త్రాణి చ్చాదశనవవక్త్రాణి ద్వాదశాదిత్యాధిపాయ
 శ్రీమహాదేవాయనమమృతే । దక్షిణేద్వాదశాదిత్యాధిపాయ । శ్రీ
 మహాదేవాయనమమృతే । కేశాదిమూర్త్యాధిపాయ ఉచూధిపతయేనమ
 మృతే । వామేఅష్టోత్తరశతంచతుర్దశవక్త్రాణి శతయద్రవిద్యేశ్వరాత్కాయ
 య । శ్రీవిశ్వేశ్వరాయా చతుర్దశవక్త్రాణి అష్టోత్తరశతంచోపలీతయ
 ద్రాక్షంధారయేద్విప్రః । సంధ్యాదిషుచకర్కసు । తత్సర్వంనమవాప్నో
 తి । కోటికోటిగుణంసదా । స్నానేదానేజపేహూమే । వైశ్యదేవేసురా
 ర్చన । ప్రాయశ్చిత్తేశధాశ్రాద్ధే దీక్షాకాలేవిశేషతః । అనునాక్షధో
 భూత్వా । యత్కించత్కర్తవైదికం । కుర్యాద్విప్రీస్తు యోమోహాన
 నవాప్నోతితత్ఫలం । ఏవంవిద్వాన్ బ్రహ్మచారీ । గృహస్థో వానవి
 స్థో యతివాధారయేత్పదేవదేశ్వమేధ శతఫలమాప్నోతి । బోధాయన
 శాఖాయాం తాన్యేవపతానికుద్రాక్షాణి యత్త్రయోవేదాధారయంతి
 తస్మాద్దేవాధారయంతియస్తానిధారయన్ గచ్ఛన్తిష్టన్భాషన్ఉన్నేమన్
 నిమిషన్ । ఏనన్సర్వాణ్యేనాంసితరతిరుదోభూత్వాకద్రోభవతి । అంగే

రుద్రాక్షాశిరస్థితే। మానవపురాణే। రుద్రాక్షంధారయన్మావం। కుర్వ
న్నపిచమానవః। సర్వంతరతిపాప్తానం। జాబాలశృతిరవహి। రుద్రాక్ష
ధారణంహస్తే। వక్షస్యపిచమన్తకే। చిహ్నంశివాశ్రమస్థానాం। భ
స్మనాచత్రిపుండ్రకం। హస్తేచోరసికంతేవా। మన్తకేవాపిధారయేత్।
ముచ్యతేసర్వపాపేభ్యః। రుద్రాక్షస్యచధారణాత్। కంతేరుద్రాక్ష
మాశ్రిత్య। శ్వాపివామ్రియ్యతేయది। సోపిరుద్రాత్వమాహ్నతి। కిం
పుసర్వానుషాదయః। మృణ్మయంచాపిరుద్రాక్షం। శృత్వాయత్నేన
ధారయేత్। అపిదుష్కర్మకర్మాణస్తేయాంతివరమాంగతిం। త్రిపుం
ద్రధారయేద్విప్ర। వరోరుద్రాక్షధారణాత్। నవక్షిపావనశ్శృద్ధే।
పూజ్యోవిప్రైస్సురైరపి। ఇత్యాదిశ్రుతిస్త్వత్కామవచనోదీరితభాసిక
త్రిపుండ్రరుద్రాక్షధారణహీనాశ్చమే। సంతితేనదర్శనీయాః సా
భాష్యాః॥

ఇతిశ్రీ పిరమహేశ్వరాచారసారోద్ధార శ్రీసోమనాథభాష్యే।
రుద్రాక్షమహాత్మ్యం నానుశృతీయప్రకరణం సంపూర్ణం॥

శివలింగధారణమాహాత్మ్యం వ్యాఖ్యాన్యమః.

యజుర్వేదః। శతమద్రీయే। యాతేరుద్రశితానూరఘోరాపా
వకాశిసి। నకలశ్రుతి సారభూతే। మహాస్తోత్రేపి। అపావకాశీతివపు
శ్చృతం। తేశిష్టాఃప్రసిద్ధాచిహ్నపాపాగన్నపాపాః। అతస్త్వదీయా
అసహాయభక్తానన్యశిష్టాఇతినిశ్చయోమి। అన్యవాక్యస్యాభిప్రాయమ
హ। నదాలింగనన్నిహితాయే। భక్తాన్సంతితేశిష్టాః ప్రసిద్ధాఅపాపా
శ్చతదన్య। అశిష్టాఅపసిద్ధాస్సపాపాఇత్యర్థః॥ ఋగ్వేదః। అయమేల
స్తు భగవానయమే భగవత్తరః। అయమేచిశ్వభేషజోయం శివాభిమ
తానః। అయంమాతాఅయం పితా అయంజీవాశురాగవత్। శ్రీరు

ద్రాభాష్యే । ఉత్తమవేదభూషితం దేవోత్తమాభ్యాం ప్రజనమలంకృతం । జగత్కారణత్వేన జనయామానేతిలక్షణాత్ । ఇదంతవప్రసర్వణం । సుబంధవేహినిరీహి । అన్యార్థః । అయమేహాన్త మేలయంహంత భగవాన్ । భగవానీతి । విశ్వస్యస్యనమగ్రస్య । వీర్యస్యయశసశ్చియశ్చానవైరాగ్యయోశ్చైస్య । వజ్రాధగఇతిస్మృతః । భగవాన్తతః । భగవాన్నీతికిం । భగవచ్ఛబ్దాపూజ్యవాచకః । అయమేభగవత్తర । అయంహంతభగవంతర । తరశబ్దాతిశయాద్దేనవర్తతే । అతిశయానేతరస్తవమివామితిసూత్రేతి తస్మాద్దేవ విశిష్టోహంతః । అయమేవిశ్వభేషజః । ఏవశివాభిమర్శన । మేలయంహంత । విశ్వభేషజః । విశ్వస్యమాయావీచంచన్యరోగవైద్యః । అభిమర్శనశబ్దః । కేలంనన్వశవాది । కించిదాభితః పరితః స్మృతిత్వభిమర్శన । నిజకరశాఖాకరతలకలితలింగమూర్తై । సర్వాంగంస్పృశతిత్వభిమర్శనం । అయంమాతా । అయంహంత ఏవమాతా । అయంపితాఅయంహంత ఏవపితా । అయంజీవాతు । అయంహంత ఏవజీవాత । జీవాతుర్జీవనావధం । ఆగమతే । ఇదంతవప్రసర్వణం । ప్రసర్వణమితి । ప్రజననం । శ్రీమద్రాభాష్యే । ఉత్తమవేదభూషితో దేవోత్తమాభ్యాం ప్రజనమలంకృతం । జగత్కారణత్వేన జనయామానేతిలక్షణాత్ । యజుర్వేదే । రుద్రాయత్యైశ్చవిమచాయచిత్వోజనిమేతిలింగనామ । చిత్రించార్చనీయం । పూజనీయమిత్యర్థః । సుబంధో । శోభనోబంధుః । ఆత్మబంధుమిత్యర్థః । తస్యనంబోధనం । సేనుబంధోతవఇదంప్రసర్వణం । ఇదంలింగంయహి । అఇహి । నిరీహి నిరంతరాహి । సర్వదావసేత్యర్థః । హస్తాద్విముక్తః । కదాచిన్నభాగిత్యర్థః । అస్తిశ్చైత్యే । వాతూలతంత్రే । భారయేద్యస్తుహస్తేన । లింగాకాశంశివంనదా । తస్యహస్తేస్థితంసిద్ధం । మత్పదంనంపదాంపదా ఉత్తమాంగేగళేవాపి । కక్షేనక్షున్ధలేపివా । తథాహస్తకలేవాపి । హ

చ తు ర్థ పృ క ర శే శి వ లిం గ ధా రణ మూ హా త్మ్యం. 17

ణలింగంధరేత్సుధీః॥ ఉత్తమాంగంగళేక్షే । నన్వదాధారయేచ్ఛివం ।
మూత్రాన్యత్పక్షనేయానే । భోజనేపినదాశుచిః । గచ్ఛాతిష్ఠాస్వ
ష్ణాజాగ్రీ । దుస్తేషన్నిమిషన్నపి । శుచిర్వాప్యశుచిర్వాపి । లింగం
సర్వత్రధారయేత్ । నాభాచమృతయేమూర్ధ్ని । సర్వావస్థాసుసర్వ
దా । శ్రీలింగధారణంకుర్యా । దేవినిత్యంమమప్రియం । నాభేరఘోలిం
గధారీ । పాపాత్తాపినశచ్యతే । నాభ్యుధ్వజంలింగధారీచ । సాభా
గ్యజ్ఞానవర్ధనః॥ అపవర్గేచ్ఛుశీశాసం । గళేభక్తిపరాయణః॥ ఈశ్వరేణ
వినాభావ । సంబంధంకర్తుమాత్మనః॥ మూర్ధ్నివాధారయేల్లింగం । నక
దాదిద్వియోజయేత్ । ఈశాననిత్యసంయోగ । పరయానిజనిష్ఠయా ।
వక్త్రీవాధారయేల్లింగం । మత్ప్రభావాద్విభావయేత్ । తస్మిన్సన్ని
హితేకించి । సూచిష్టమితినిశ్చితం । అథమాధమయుక్తానాం । పాపి
నాంచాభిచారిణాం । యమలోకోనవిద్యేయః । సదావైలింగధారిణాం ।
భక్తేనవిభృత్యాల్లింగం । యావత్ప్రాణవిధారణం । శ్వమాంసభక్ష
ణంతావ దన్నే సరచితంభవేత్ । ప్రాణేశంలింగమాకల్ప్య । యో
భుక్తేలింగవర్జితః । సశ్వమాంసం సదుధిరం । సాదరంభక్షతోభవేత్ ।
యదాప్యగ్నిసమావేశ । న్నా యోభవతికేవలం । తద్దైవమమసాన్ని
ధ్యై । స్థితేకృతిమానుషాః॥ తస్మాత్పారణాత్ । బ్రహ్మవిష్ణుసురేశానా ।
దేవతాఃపరయాముదా । శిరోభిర్ధారయంత్యేతే । శివలింగమహర్నిశం ।
అక్షపాదాదయస్సర్వా । శృక్తయఃపరయాముదా । ధారయంత్యళికా
గ్రేషు । శివలింగంచసాదరం । వినిర్భిద్యతదాగాత్రం । విషరేలోహ
పాత్రీకే । శివలింగంవినిఘ్నేష్య । పూజయంతితరాక్షసాః । కంతేషుహ
రకంతాది । మునయోమానవాస్తథా । సర్వదాశివలింగంతు । ధార
యంతియజంతిత । ఇత్యాది । వ్యాసంసర్వాంగమావాసం । శిష్యంము
నిగణాన్పుతం । నీలాత్పలదళాభాసం । నీలకంఠమివావరం । కృతపూ

ర్వాహ్ని కాచారంకృతానవరిగ్రహంప్రసన్నంప్రాంజలిప్రాహం ప్రణ
 మ్యాపూజ్యజైమినిః జై మినికువాచధవ్యన్వంధన్వభావేచవక్తుమహా
 సిమేగురో కోదేవఃపరమఃపూజ్యః పూజితస్యచకింవద ధ్యానంచ
 కీదృశంతత్ర కింకూపంజవనంమునే వ్యాసావాచ నురానురేంద్ర
 పన్నాభీ నిర్మల్యచరణాంబుజం గంగాధరంప్రణమ్యాహం కళానిధి
 కళాధరం ఇతిహాసేనువేదేను పురాణేషు పురాతనైః మహాషి
 భిమహాదేవో మహానీయప్రయత్నతః రత్నసావర్ణరచిత పీఠే
 వాచంద్రకాంతకే స్ఫాటికేధారసేవాథ స్థాయేల్లింగరూపిణం ఉప
 చారాణమపూజ్యథ స్తుత్వానత్వాచధారయేత్ తదాగస్త్యాది
 మునయో దుర్వాసానందికేశ్వరః మహాకాళోదధీదిశ్చ పాణి
 నశ్చకణాదయః సందోభ్యుంఠిటివీర భద్రశ్చప్రేమధాదయః అ
 జోపారినహస్మాక్తో బాణాసురదళాశననా వసిష్ఠోరురువాల్మీకో
 భరద్వాజాత్రీ గాతమః ఏతే పరమ శైవాశ్చ జయంతి పరయాము
 దా ప్రసాదసేవనాధ్యానా దర్శనాధారణాదపి జాతాదర్శనకర్తా
 రక్షమయంతిజగత్రయం అవైదికాయుశైవాయ రహస్యంతదిదంము
 నే నవత్త్వంనవక్త్వం మితిశంకరభాషితం తస్మాత్సర్వప్రేమయత్నే
 న గోపనీయమిదంత్యయా వైదికాయాపిశైవాయ షక్త్వంభక్తి
 శాలినే సోమశంభా నిజమూర్తగురోమూర్తా హస్తకేసలిలే
 నలే చిత్రాక్షాస్థండిలేలింగ ఏవమష్టవిధార్చనం మహాభారతే శు
 ధ్ధంమిశ్రంచనంకీర్ణం త్రివిధంశివపూజనం శుద్ధంతులింగతన్తాత్రం
 మిశ్రశైవనదాశివం సంకీర్ణంప్రతిమాకారం లింగత్రయమిదంశృణు
 నతుష్యామ్యర్చిత్ స్యస్త్రి తథాగేవిసగత్తజే లింగార్చితాయథా
 త్యధం పరితుష్యామిపార్వతి యత్పుణ్యంప్రతిమార్చాయాం
 యుగకోటిశతైరపి తత్పుణ్యంభవతే దేవే లింగేతుఘటికేపిచ శివ

ధర్మశాస్త్రే॥ ఇంద్రనీలమయంలింగం । విష్ణుపూజయతేనదా । విష్ణు
త్వంప్రాప్యతేతేన । సాద్భుతైకంసనాతనం । బ్రహ్మపూజయతేన్నిత్యం ।
లింగంశైలమయంశివం । తస్యసంపూజనాంతేన । ప్రాప్తంబ్రహ్మత్వము
త్తమం । తామ్రలింగంసదాకాలం । భక్త్వాదేవోదివాశరః । త్రికాలం
భజతేతేన । ప్రాప్తంనూర్యత్వముత్తమం । ముక్తాఫలమయంలింగం
సోమఃపూజయతేనదా । తేనసోమేనసంప్రాప్తం । సోమత్వంసతతోజ్జ్వ
లం । శక్తిపిదేవరాజేంద్రో । లింగంమణిమయంశుభం । భక్త్యాపూజ
యతేనిత్యం । తేనశక్రత్వమూప్తవాక్ । లింగంరత్నమయంచాప । వ
రుణోర్భయతేనదా । తేనతద్వరుణత్వంహి । ప్రాప్తమృత్యానమన్వి
తం । లింగంహేమమయంకాంతం । ధనదోర్భయతేనదా । తేనసాధన
దోదేవో । ధనదత్వమూప్తవాక్ । వనవఃకాంస్యలింగంచ । పూజ్య
కామానవాప్పుయః । నాగాప్రవాళజంలింగం । పూజ్యరాజ్యానిలేభి
రే । ఏవందేవాసుగంధర్వా ॥ స్వయంక్షోరగరాక్షసాః । పూజయంతిన
దాకాలం । ఈశానంసురనాయకం । సర్వంలింగమయంబోకం । సర్వం
లింగేవృత్తితం । తస్మాత్సంపూజ్యతేలింగం । యధిచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః ।
బ్రహ్మవిష్ణుస్తథాశక్రో । లోకపాలాశ్చదేవతాః । లింగార్చనరతాప్యే
తే । మానుషేషుచకాకథా । ఇత్యాదివాక్యేనయేనార్చయంతి పరమే
శ్వరం తేనసర్వనీయానసంభాష్యా॥

ఇతిశీవీరమహేశ్వరాచారసారోద్ధారే సోమనాథభాష్యే శి
వలింగధారణ మహత్త్వంనామ చతుర్థ ప్రకరణం॥

లింగార్చనవిధి :

అథలింగార్చనవిధింవ్యాఖ్యాన్యముః । లింగమధ్యమహాదేవ సా
క్షాద్దేవశ్యశూలినః । అనుగ్రహాయలోకానాం । తస్మాల్లింగంప్రపూజ

యే త్ । లింగ మధ్యేజగత్సర్వంత్రైలోక్యంసచరాచరం । లింగ బహ్యత్వ
 రంనాస్తి । తస్మాల్లింగంప్రపుజయేత్ ॥ దేవదానవగంధర్వసిద్ధకిన్నరగు
 వ్యాకాః । లింగ మేకంపరంనాస్తి । తస్మాల్లింగంప్రపుజయేత్ ॥ బ్రహ్మాదిస్తంభ
 పర్యంతసిద్ధయోగము దాహృతం । లింగార్చనవిహీనానాంకుతోమోక్షః
 కుతోవిధిః । అనురై దానవపైశ్చైవ । పిశాచైర్మనుజైస్తథా । ఆకాశం
 తత్పనంలింగం । వాప్ర్యతేసిద్ధిముత్తమం । స్వగోమత్యంచపాతా
 శం । త్రైలోక్యంసచరాచరం । స్థావరంజంగమంవాపి । భూతగ్రామంచ
 తుద్విధం । నాస్తిలింగత్వరంభైవం । మూఢాఃక్లిశ్యంతిచాన్యథా । రు
 ద్దిభక్షన్యశిశూషాం । దేవీకింకధయాగుతే । తాత్పర్యనంగ్రహే । బ
 హుశాస్త్రాభిః తిత్వాదుఃపవీతధారణవిధీశ్వరార్చన మనుష్ఠేయమిత్యా
 దేప్రత్యక్షవేదవిహితంప్రధితంపురాణే । బోధాయనేనమునినాబహు
 శఃప్రణీతం । సర్వార్థదగ్ధనవిదైరపిగుహ్యకార్యై । యజ్ఞోపవీతమవశే
 శ్వరమర్చయంతి । పుభయమపిప్రత్యక్షమధీమహే । తస్మాన్యజ్ఞోపవీత
 మేవాధీయతే । వహ్మహే । సామననాయరుద్రం బోధాయనశాఖా
 యాం । నిత్యకామ్యభే దేనఈశ్వరార్చనంద్వివిధమిత్యాహః । ద్వేధాత
 వార్చనవిధిస్తవచంద్రీమాశే । కామాయకేచిదవరోదురితక్షయాయ ।
 అథాతోసుహా దేవస్య అహరహఃపరిచర్యావిధింవ్యాఖ్యాన్యమః । ఇతివి
 ఛాననిత్యత్వతస్యపాపక్షయార్థేవ్యాధిమోచనార్థేశ్రీకామః శాంతికా
 మః పుష్టికామస్తుష్టికామః ఆయుష్యకామః ఆరోగ్యకామశ్చకుర్యాది
 త్యాదినాకామసంయోగవిధానాత్కమ్యమితి । యజుర్వేదే । తస్య
 ర్థః । తవశ్రీయేమరుతో మజ్జయంతరుద్రీయతే జనిమ చారుచిత్రం । ప
 రయద్విష్ణోపరమంధ్యాయతేన । అస్యాథః । హేరుద్రతేజనిమజని
 మేతిలింగనామశివలింగం । చారుచిత్రం । చాయనీయం । పూజనీయ
 విత్యర్థః తవశ్రీయః శ్వరార్థం । మరుతః దేవాః అర్చయంతః । స్వకీయ

కరస్పర్శపూర్వకం । యజంతే॥ ఋగ్వేదే॥ త్రియంబకం యజామహే,
 సుగంధింపుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివ బంధనా స్తుత్యోర్మృక్షీయ
 మామృతాత్ । అస్తిన్నధై । శ్రీలైంగ్యే॥ త్రియంబకం యజేదేవం ।
 సుగంధింపుష్టివర్ధనం । కింకరిష్యతి మాం మృత్యు । ర్మృత్యోర్మృత్యుర
 హంతధా॥ బ్రహ్మబిందూపనిషది॥ ఓంకారరథమాయహ్య । విష్ణుశక్తి
 త్వాచసారథిం । బ్రహ్మలోకపదాన్సేషీ । రుద్రా రాధసతత్పరః॥ యా
 వద్రీధేనగంతవ్యం । తావద్రథపదస్థితః॥ స్థితార్థరథపదస్థానీ । రథమృ
 త్యుస్సగచ్ఛతీ॥ యజర్వేదే॥ సుయజాయజామ॥ గర్భోపనిషది॥ అ
 ధనవమేమానసరవలక్షణ సంపూర్ణోభవతి । పూర్వజాతింస్తరతి ।
 కృత్యాకర్త్యంచకర్తజానాతి । శుభాశుభంచకర్తవిందతి॥ నానాయోని
 సమాసాగతి । గత్వాచై వతుమాయయా । ఆహారావివిధాభుక్తాః॥ పీ
 తాశ్చవివిధాస్తనాః॥ యదియోన్యాఃప్రమంచామితంప్రపద్యేమహే
 శ్వరం॥ సూతసంహితాయాం॥ యదియోన్యాఃత్పరమంచామి ।
 తంప్రపద్యేమహేశ్వరం । విరజానలజంభంత । గృహీత్వాచాగ్నిహో
 త్రిజం । సముద్ధూ శ్యపదాచారం । ప్రణివత్యాత్మ పర్యయా । సుసార
 సాగరంఘోరం॥ లంఘయామ్యహమాత్మనా । ఇద్ధంమహేశ్వరంస్తృ
 త్యా । యోనియంత్రీప్రసిదనాత్ । జాయతేవాయునాయూతి । వి
 స్తృతంవైష్ణవేనచ । ఇతితవశ్రీయేమరుశఇతి వచనప్రమాణాత్ । బ్ర
 హ్మవిష్ణుపురందరాస్య ర్వేదేవాసురస్వకీయాం పదవీమపేక్ష్య లింగకా
 రంపరమేవనదాకాలంయజంతి । తాత్పర్యంతిద్దైవనందినాధాదిప్రమథ
 గణాః॥ పురాతనభక్తగణాశ్చ మృత్యుంజయార్థమనశ్వరపదప్రాప్త్య
 ర్థం । త్రియంబకంయజామహేఇతివచన ప్రమాణాత్ । మృత్యోర్మృ
 త్యుయాపంపరమేశ్వరంసదాకాలంయజంతి । శుకవామ దేవననకననంద
 న పసిష్ఠాగస్త్యాదిమునీంద్రాశ్చ । అపవర్గాపేక్షయా బ్రహ్మలోకపదా

స్వేషే । దుద్రాధనతత్త్వః ఇతివ్రమాణాత్ । పరమేశ్వరంనదాయ
 జుతి । జ్యోతిష్టేమనస్వర్గకామాయజేతేతి స్వర్గోపభోగాపేక్షయా ।
 నుయజాయజామ । ఇతివచనప్రమాణాత్ । యజ్వానఃపరమేశ్వరమేవ
 యజుతి । గర్భస్థాశ్చగర్భజన్మజరామరణమఃఖోవశమనార్థం । పున
 స్సంసారాసిద్ధ్యర్థం । యదియోన్యాంప్రముంచామి । తంప్రేషద్యేమహే
 శ్వరమితి । వచనప్రమాణాత్ । యోన్యార్థుడితినిష్క్రమ్య పరమేశ్వ
 రంయజామహేగర్భగతావపన్నరంతి । కింతు । ఈశ్వరోపాసకానా
 ముపాసనాప్రేతం । శరీరధారణనిబంధన త్యాగమోఘిత్యాహ ।
 మంత్రేణచాంతరితి । యచ్ఛదుపాసకానాంవైదికాయదశనం తదమో
 ఘమాహుః । యజాశ్చైవై । అంతరిక్షంతితంజనేరుద్రంపరోమసీషియా
 గృష్ణాంతిజిహ్వాయాశానాం । యేనామజనేషు మధ్యేనగ్నస్తాదధిమీ
 శ్వరం । హృదయాకాశస్థితం । బుద్ధిపూర్వకముపాసకే । తపవాన్మమ
 శ్నంతి । అంతరారాధనంబహిరారాధనపూర్వకం । గత్వాతస్యాప్ర్య
 పలక్షణమితిభోజనాత్పాగేవ । అభ్యర్చనప్రతిజ్ఞావచనం । యస్మిన్
 వన్నేమనసాంత్యమపాసకానాం । పుంసామయేఘశమసంభగవస్త్పనా
 ణామంత్రాయమంతరినప్రతిభాతిమూలం పాగ్భుక్తమర్చనవిధేననువా
 నసంతే । భోజనాత్పాగేవఅభ్యర్చన ప్రతిజ్ఞావచనంశివధర్మాదిషు ।
 వరంప్రాణపరిత్యాగ । గచ్ఛేదనంశిరసాపిమే । నత్వభ్యర్చనభుజీ
 యా । ద్భగవంతత్రిలోచనం । ఏవంనిర్వహతేయస్తు । యావజ్జీవంప్ర
 తిజ్ఞయా । మనుష్యచర్తణాబద్ధః సరుద్రోనాత్రీనుశయః । అధాభి
 ధాఃపురస్సరమయమేవమంత్రీః । శివారాధనవాక్యస్య మూలమిత్యా
 హ । యక్తంపురామరణతన్తస్యిత్తు కల్పాదాకారణంపరమ కామణి
 కబురీవాణం । మంత్రోయమాఇతియావదుపక్రమాయమూలం । మ
 హేశవిదితంశివధర్మసూక్తేః । శివధర్మకాస్త్రే । యావన్నాయాతిమర

గం । యావన్నక్రమతేజరా । యావన్నేంద్రియవైభవ్యం । తావత్పూజ
యశంకరం । త్వరితంజీవితంయాశి । త్వరితంయాతియేవనం । త్వరి
తంవ్యాధిరభ్యేతి । తస్మాత్పూజయశంకరం । తాత్పర్యంవక్తవ్యం । దు
రాశాదూరస్థాక్షీతపతిషు పంచాక్షరమథానప్రహ్వ జిహ్వపరిజవ
రేబ్రహ్మణిపదం । అవజ్ఞానంజ్ఞాయానినిశితే సయావభృతిపుటెనిలుటం
కాయామాయమమహిషఘంటాఘణఘణః । రహస్యే । అనంపూజ్యన
భుంజీత । శివమాప్రాణసంచరాత్ । యదిపాపేనభుంజీత । స్వైరంత
స్యననిష్క్రమి । యస్తులింగార్చనంకృత్వా । భుంక్తేవిట్క్రిమికిట
భుక్ । సరోసరకగామిస్యాత్సర్వలోకబహిష్కృతః । అకృత్వాపూజనం
శంభోర్యోభుంక్తేపాపకృద్విషః । కుణపంచమలంచైవ । నమన్నాతిదినే
దినే । ఇత్యాదివేదవాక్యైరర్చనీయంపరమేశ్వరమన భ్యర్చ్య క్రియాః
కేచనకుర్వంతి తేనదర్శనీయానసంభాష్యాః ॥

ఇతిశ్రీ వీరమహేశ్వరాచార సారోద్ధార సోమనాథభాష్య
లింగార్చనవిధిఃపంచమ ప్రకరణానమాప్తః ॥

లింగార్చన మాహాత్మ్యం

లింగార్చనమాహాత్మ్యంవ్యాఖ్యాస్యమఃతావద్భ్రమంతివంసారే । దుః
ఖశోకపక్షిణ్లుతాః । భవంతిశివేభక్తాః । యావత్సర్వేపిదేహినః సంసారదుః
ఖకాంతారేనిమగ్నస్సమహతపే । చక్రేన్ద్రభ్రమతేదేహి । లింగార్చనవివ
ర్జితః । యోజాతునార్చయేల్లింగం । నన్నరేన్నచపూజయేత్ । కింతేనజాతి
మాత్రేణ । భూభారేణాశ్శతశ్రుణా । జన్మకోటిసహస్రాణి । నూకరాంతా
నియానిచ । నకృదభ్యర్చనాల్లింగే । గర్భాన్మనఃద్యతే । సతతంచార్చయే
ద్యస్తు । సయాతివరమాఽగతిం । నకృత్పూజయతేలింగం । వర్షకోటిశతత్ర
యం । కైలాసశిఖరేరమ్యే । మాతృజాపితృశ్రీయః । సదామృతీయ

జ్ఞేన । సదా ద సంప్రయచ్ఛతి । నదా వై వాయుభక్షస్యా । తస్కృదభ్య
 ర్పయేచ్ఛివం । యానికానిచతీర్థాని । చానముద్రాత్సరాంసిచ । స్నా
 నాత్ఫలమవాప్నోతి । సకృదభ్యర్పయేచ్ఛివం । అగ్ని హోతాత్సవే
 దాశ్చ । యజ్ఞాశ్చ బహుదక్షిణాః । శివలింగార్చనస్యైతేకోట్యం శేనాపి
 నోనమాః । ప్రయాగసంగమేషైవ । గంగాసాగరసంగమే । తపస్తప్తంభ
 వేత్యేవ । యస్తులింగార్చనరతః । మేరుమండరమాత్రోపి । రాశిపావ
 స్యకర్తృణాః । ఈశ్వరంవేద్యమాసాద్య । సశ్యతేదుష్టరోగవత్ । గవాం
 కోటిప్రదానేన । విధిదత్తేనయశ్ఫలం । లింగస్యస్థైర్యపుష్పస్య । సహ
 స్రాంశంసపూరయేత్ । యోదద్యాత్కాంచనంమేకుం । సస్యపూర్ణాం
 వసుంధరాం । లింగస్యస్థైర్యపుష్పస్య । సహస్రాంశంసపూరయేత్ । కిం
 చిద్దశంవాచుభుకోదకంవా । దేవేంద్రీలక్ష్మీందదతేదదాసి । అదానదానే
 జగదేకఖండో । ముగ్ధోభవానర్వవిదేవిదేవః । జలంవాపుష్పమేకం
 వా । లింగస్యోపరినిక్షిపేత్ । అమంత్రంవాసమంత్రంవాసకులకోటింస
 ముద్ధరేత్ । పత్రంపుష్పంఫలంతోయం । యోమేభక్త్యాప్రయచ్ఛతి ।
 తస్యాహంసప్రణామి । సచమేవప్రణామ్యతి । బాలాశ్చమోహేన శి
 వంగకృత్వా । మృదాదినాపాంసుభిరాధిదేవం । గృహంచతాద్వగ్విధమ
 న్యకంభో । సంపూజ్య రుద్రశ్చైవ మవాప్నుయుశ్చ । సౌరసంహితాయాం ।
 క్రీడంతిశిశివోయత్ర । లింగంకృత్వా యంతియేస్సైకతంమృత్యుయంవాపి ।
 తేభవంత్యేవ భూభుజః । శివధర్మే । క్రీడమానోపియః కుర్యాత్ ద్వాభావే
 శివాలయం । రుద్రీలోకోభవేత్తస్య । సత్యంసత్యంసచాన్యథా । పాంసునా
 క్రీడమానోపి । లింగంకృత్వాశువై నరః । ప్రేత్వాంతేలభతేరాజ్యం
 సుసంపన్నమకంటకం । క్రీడాలోభాద్భయాన్మోహః । లోభేనకపటేన
 వా । యేనకేసప్రకారేణ । ధన్యపూజయతేశివం । సశివార్చనతు
 ల్యోస్తి । ధర్మస్త్వభవసత్యయే । ఇతివిజ్ఞాయయశ్చేన । పూజనీయ

స్వదాశివః | వ్యాపారంసకలంత్వత్వా | పూజయధ్వంసదాశివం | నిక
టావవదృశ్యంకే | శృతాంతనగరద్రుమాః |

ఇతిశ్రీ వీరమా హేశ్వరాచారసాహిత్యారేసామనాథభాష్యే లిం
గార్చనమాహాత్మ్యం నాను పప్తమ ప్రకరణం |

పా దో ద శ మా హా త్మ్యం .

బోధాయనశాఖాయాం | అధాతోమహాదేవస్యపాదోదశవిధిం
వ్యాఖ్యాస్యమః | శ్రీరుద్రేణవనిత్రేణశతధారేణ నహస్రధారేణ రు
ద్రమపరిమితమవిఘ్నదమక్షదమభీష్టదమచ్యుతంపరమంవనిత్రం భగవం
తమేవం మహాదేవంస్సావగత్యాసర్వోవై రుద్రీఇతిద్వాభ్యాంఋతగ్ంస
త్యంపరంబ్రహ్మైతిపాశ్రయేత్ | జాతాలాశాఖాయాం | భగవతఃపాదావ్ర
త్యాశ్యశంఖంప్రపూర్య | గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య | చరుంనివేద్య | ఇమం
మేగం గియమునేత్యభిమంత్యైకద్రుద్రాదేతిమాంత్యారుద్రేతి సమ్ప్రా
ర్జనంకృత్వా | ఋతగ్ంసత్యంపరబ్రహ్మైతిపాశ్రయేత్ | ఏవంకుర్యాత్ |
నకులజాదశపూర్వార్వాదశావరానాత్మానంచతారయేత్ | బ్రహ్మాండపు
రాణా కురుక్షేత్రేనైమిశేచ | భూమిభాగశ్చయేశుభాః | సర్వతీర్థో
దకస్యేతే | కళాంనార్హంతిహేదశీం | అకాలమృత్యుమధనం | సర్వ
వ్యాధివినాశనం | సర్వపాపావశమనం | శంభోఃపాదోదశంశుభం | స
ర్వమంగళమాంగల్యం | సర్వపావనపావనం | సర్వతీర్థఫలంసద్యః | ప్రా
ప్త్యతేమూర్ధ్నిధారయేత్ | సర్వోత్పాతప్రళయనం | సర్వరోగప్రళేద
నం | దుష్టగ్రహావశమనం | ఇష్టసిద్ధిప్రదాయకం | అగమ్యాగమ
నంచైవ | సర్వపాపశ్చయేశుభాః | తేపిపూతాభవంత్యాశు | సద్యః
పాదాంఋధారణాత్ | అశౌచంనైవవిద్యేత | సూతకప్రేతకేతధా |
గృహేయస్త్రిన్ప్రసూతాస్త్రీ | సంభోగాస్పృశ్యమేవచ | దూషితస్యా

పిపాదాంబు । బిభ్రచ్ఛుద్ధిమవాప్నుయాత్ । పాదోదకంపురభిదః । పా
 వజాలహరంపరం । పాణిశుక్తిభిరాదాయుః । పవనఃకామంగణేశ్వరాః । శం
 భాఃపాదోదకంపీత్వా । పశ్చాదశుచిశంకయా । యతచమతిమో
 హేనః । తంవిద్యాద్భృహ్మఘాతకం । ఆదిత్యపురాణే । పాదావిత్తాశ్శబ్దే
 వన్యః । కరాభ్యాంకమలేక్షణః । అభ్యుత్యచాత్మనోమూర్ధ్ని । హృతి
 ధేశ్వగురోస్తథా । రామాయణే । తత్తదేర్ష్యగంధర్వః । వసుధాతల
 వాసినః । భవాంగపతితంతోయం । పవిత్రమిదమస్పృశత్ । వైద్యశా
 స్త్రీ । నిర్తాల్యసలిలంపాశ్రయః । దేవదేవన్యశూలినః । త్తయకుష్టుజ్వర
 శ్వాసై । ద్దుచ్యతేకిల్బిమైరపి । అభిషేకజలంప్రాతః । పిబేన్నిత్యందినే
 దినే । శూలకుష్టాద్యవస్తాః । జ్వరాణాంభేషజంపియే । దానమార్గే
 ప్రసన్నాయే । క్రాంతేపాశుపతే స్థితాః । తైరేవపీయంధార్యంచాఘా
 తవ్యంచముముక్షుభిః ॥

ఇతిశ్రీవీరమాహేశ్వరాచార సారోద్ధారసోమనాథభాష్యే సప్త
 మప్రకరణంసమాప్తమ్ ॥

ప్ర) సాదస్థలమాహాత్మ్యం .

ప్ర) సాదస్థలమాహాత్మ్యంవత్సామః ॥ మహాదేవన్యసిర్తాల్యంస్త్రికార్య
 మధికారిభిః । తద్బౌద్ధకానివాక్యాని దర్శయామినమానతః । తత్ప్రతాపద్వి
 రోధప్రదర్శనార్థంనిషేధపచనాన్యజస్థావయంతే । వ్యాసజైర్మునిసంపదై
 శ్చైవసంహితాయాంజైమినియవాచ । అనర్హంమమనైవేన్యం । పాదాంబు
 కుసుమందళం । ఇతీశ్వరేణకథితః । మిరికేదిన్తహర్షయః । వదంతితత్కథం
 స్వామిక్ । యథార్థంకథయన్వమః । వ్యాసకీవాచ । దేవదేవన్యవచ
 సా । విషయోయంహిజైమినే । యేవీరభద్రపిశిత । శివభక్తిపరాబ్ర
 హ్మః । శంభోరన్యత్రదేవేషు । యేభక్తాయేవదీక్షితాః । యేశుద్ధకర్త

గాశంభో ! రన్యత్రీసమబుద్ధయః ! తేషామనర్హమీశస్య । తత్ప్రసాద
చతుష్టయం ! అపిచ ! శ్రీభగవానువాచ । మదీయభుక్తం నిర్తాల్యం ।
పాదాంబుకుసుమంసఖం । ధర్మమర్థంచకామంచ । మోక్షంచవిదధే
త్కృమాత్ । మల్లింగధారణోక్తే । దేశికామత్పరాయణాః । మదే
కశరగాస్తేషు । యోగ్యంనైవాన్యజంతుషు । తత్రనుయః ! శూద్రా
న్నంసూతకస్యాన్నం । నైవేద్యంశ్రాద్ధమేవచ । పరితాన్నంసమూ
హాన్నం । రాజాన్నంచైవనర్జయేత్ । శూద్రాన్ననిషేధః । బ్రా
హ్మణ్యుతీయవైశ్యజాతీనామేవేతరేషాం । సూతకాన్ననిషేధోజ్ఞాతీత
రాణామేవ । నైవేద్యాన్ననిషేధస్తు । నైవేద్యశబ్దేనతీవిధముచ్యతే ।
నైవేద్యంవిష్ణునాభుక్తమితివచనాత్ । విష్ణుభుక్తనైవేద్యనిషేధకౌతస్తా
త్తాన్నవర్తినామేవయత్సంకల్పితంచే వాయతత్సర్వంనైవేద్యమితివచ
నాత్ । శివోపభుక్తనైవేద్యనిషేధశ్చివసంస్కారరహితానాం । పా
కృతానామేవ । శివపురాణే నిర్తాల్యంలంఘనోషీ । ధారణేచవిశే
షతః । శివహస్యే నధారయేత్క్వచిచ్ఛంభో । నిర్తాల్యంనచభక్ష
యేత్ । స్కాండే నిర్తాల్యంచనివేద్యంచ । విశేషేణవివర్ణయేత్ ।
రుద్రేణభుక్తనిర్తాల్యం । సతధాణేవతాంతరైః । నైవేద్యంవిష్ణునాభు
క్తం । అమృతంచాస్యదైవతైః । నిర్తాల్యంచనైవేద్యంచ । భుక్త్వాచాం
ద్రాయణంచరేత్ ॥ శివపురాణే నిర్తాల్యంనిర్మలంశుద్ధం । నిర్మలత్వా
దనిందితం । తస్మాదభోజ్యంనిర్తాల్యం । పాకృతై రశివాత్కభిః । లోభా
న్నధారయేచ్ఛంభో । నిర్తాల్యంనచభక్షయేత్ । నిర్తాల్యంలంఘనా
చ్ఛంభో । సిద్ధిభ్రంశోభిజాయతే । జిహ్వాచాపల్యసంయుక్తః । శివసం
స్కారవర్జితః । శివనిర్తాల్యభోగీచ । రారవంసరకంప్రజేత్ । ఇత్యనేన
వాక్యేనపరమేశ్వరనిర్తాల్యనిషేధః । పాకృతానాంశివార్చనరహితా
నామేవశివార్చనానాంనిషేధాయసభవతి । ఏవమాదినిషేధవాక్యానాం

కాత్పర్యమజానంతో వైదికశైవాః । కేచవరమేశ్వరస్యవ్రసాదమభోజ్య
 మస్పృశ్యమథార్యమితివదంతి । సామాన్య విధేర్విశేషవిర్భలవానితి
 వచనాన్నివృత్తిరితివచనవ్రమాణ్యాదపినిషేధవాక్యానిసాతకాని వచ
 నానికథ్యంతే । అభోజ్యవ్రతిపాదోఽయం । అశుచిమవలంబితే । శుచిభి
 ర్భోజ్యమన్నాదినిర్మల్యమితి । కామికే । అశుద్ధాత్మశుచిర్లోభా ।
 న్నద్భుక్తంపావనంవరం । భక్షయన్నాశమాయాతి । శుద్ధోహ్యధ్య
 యనాదివితథాశివధర్మైః । నిర్మార్యంభారయేన్నిత్యం । భక్త్యాలోభాం
 సధారయేత్ । నిర్మలత్వాచ్చనిర్మల్యం । మలదేహీసధారయేత్ ।
 సర్వదాశుద్ధిరహితానాంశుద్ధవస్తూ పయోగోదోషాయభవతిత్యయమే
 వార్థః । శృతిస్తృతిపురాణేషుసర్వతోద్ఘోష్యతే । అదిత్యపురాణా
 శూద్రస్యవేదాధ్యయన । మగ్నిజాగ్నిహణంతథా । మానవపురాణా
 నస్పృశేత్సాగినోచ్ఛిష్టం । విహ్నిగోబాహ్నిహస్తలాః । వచాపివశ్యేద
 శుచి । స్వసోజ్యోతిర్గణాదివి । యథా కామికే । నైవేద్యంసుహాతో
 చ్ఛిష్టం । భుంక్తైఃప్రత్యహమాదరాత్ । సోపిమత్సవృతఃప్రొక్తః । చరు
 భుగ్యస్తథాభవేత్ । ఆపస్తంబనూతే । అగ్నినైకదీక్షితంతస్మాదే
 నంనోపస్పృశేత్ । ఇతిదీక్షితాదిస్పృష్టివత్ । యథామానవేపివటా
 శ్వద్ధా ర్కవర్ణేషు । కుంభిలిందుకపర్ణయోః । పలాశపద్మజత్రేషు । భు
 క్త్యాచాంచాయణంచరేత్ । ఇత్యాదిభిర్వచనైఃసర్వముదాహృతం ।
 ఏతద్భుక్తంభవతి । వచనాన్య యతస్తస్య । నిర్మల్యస్యవనిత్రోత్వేసిద్ధిః
 దీక్షితస్యస్పృశేనవత్ । జోతిర్జలశాపక । పలాశాది పత్రభోజనవత్
 నప్రోతిషేధోన విరుద్ధమేవ । అతఏవనిర్మల్యమతిశుద్ధత యాభోజ్యమేవే
 తి । సర్వమనవద్యం హృద్యంచ । ఏవంతహిణశిక్షైక శరణానాం । ఏర
 శైవానామపి న్యాయగర్భిణీవసితి రాయుష్కతాంశ్రోవణ పదవిమయ
 మవగాహతామితి । అథ విధానం దశకాయతి । భోగమోక్షాధిభి

సేవ మితి పారాణికాజగుః॥ భోజ్య ప్రకాంతచేత సైరితి । శైవాగమః
 పురాణానాం ప్రమాణంచ । సర్వసమ్మతమేవచ । పచనప్రమాణ వా
 దీనాం పచ నై రేవసంతోష ఇతికానిదిద్యచనాని । ప్రదక్షిణతాని । ఇ
 దానీంతు బోధకవర్తమాహప్రక్షిప్తరుప్ర దైవతైహవిషిశ్శుభిశ్శాని
 భిః॥ నిర్తా ల్యంబానదోషేణవహ్నిరవ్యశుచిభావేత్ । రుప్రః పశూనా
 మధి పతిరితిమంత్రేణ హుతం హవిరూపం నిర్తాల్యం యదిభగవాన
 గ్నిరాదదేవ । అశుచిరపిస్యా దేవ॥ స్కాండ॥ అశుచిద్రవ్య సంస్పర్శా
 త్వయమవ్య శుచిభావేత్ । తాత్పర్య సంగ్రహే॥ సోమత్వదధా మను
 శ్శుశుమనూయమాన । మాలంబనం యశుపతేనియతంపశూనాం ।
 గవ్యంచతే గవిసదైవత మధ్వరేషు । చండీశ్వరేణ సహనాకసదాంవి
 వాదః॥ యజుర్వేదః ఆయుసోమః కపడిన్మ మృతంపక్షపతేమద్వితి
 మహేశ్వరశేషత్వముక్తం । సోమస్యయద్రాయ గామిత్యాహ । కా
 ద్రావై గాః । రుద్రంగవీరిగవ్యస్య ఇమం పశుంపశుపతేతి॥ అద్యబహ్నా
 మితి పశూనాం । ఏత దేవ నిచ్చుఃశోతి॥ యథాస్కాండ॥ అనూద్ర
 ద్రవ్య సంస్పర్శే, త్వయసువ్య శుచిభావేత్ । తాత్పర్యసంగ్ర
 హే॥ సోమః పశోగ్గ విచనంతిహ మీషియాని । దేవాపశోహా వి
 షిభాగమను జ్ఞయాలె । గృహ్లాంతి తత్వదిత రేష్యపిశ్చనీయం ।
 అస్తిన్నైర్ధిశ్శుభిరవ్యస్తి॥ జష్టం దేవానామిదమస్తు మహ్యం । అపిచ॥ ఆ
 పోరాజానమధ్వరస్యరుద్రేతి । గాధవతింమేదవతింరుద్రీత్యధ్వరరాజ
 స్య । ప్రసాదసేవనయా । ఆహవనీయాగ్నేశ్చహవిర్భాగాభీప్యయాప్రా
 ప్తానాం విష్ణ్వదిదేవతానాం అశుచిత్వంనభవతికిం । ననుపమాస్తురు
 ద్రభుక్తాన్న విషయత్వంనిషేధవచనానాంరుద్ర స్వామికాన్నవిషయ
 త్వమస్తీత్యతలహ । సర్వమన్నంహిరుద్రస్యసవవాధిపతిర్యతః॥ తంని
 షేధధీయానిత్యం యేభుక్తేకవిశిష్యతే । తన్ని షేధమన్నంభోక్తుమని

చ్చతాంశుద్ధాత్తానాముపరిస్థూలదోష పాపాణావతయేత్పుపవాసవవతే
 పాపవశివ్యత ఇతి॥ యజుర్వేదే॥ యదేకమవ్యక్తమనంతరూపం । వి
 శ్వంపురాణంతమనపురస్తాదితి । విశ్వరూపేణవరమేశ్వరాదుత్పన్నమ్
 ద్రసాపేతషడ్విధాహారజలకుసుమజాతాని సర్వాణ్యపి దేవప్రసాదలభ్యా
 నిభవేయః । యల్లోకయోగ్యవదార్థజాతముపయుజ్యతే తద్దేవేభ్యోదీ
 యతే । తిస్తాదన్వమిశస్యనైవేద్యమిత్యాదివ్యర్థం సమర్థితం । తథా
 సభవతిచేత్ । పరమేశ్వరశిరోనిర్మల్యభూతకళానిధికళాన్వర్యేసురాః॥
 పురందరాదయోభుంజ్యతే । తేనైవలమరలోకపూజ్యాశ్చజాతాః॥ ఆ
 పిచశివనిర్మల్యభూతసుధాకరకళాసార ప్రసాదితసుధారసాభిషిక్తప్రీహి
 జాతానికథం దేవతాయోగ్యానిభవంతి కథంకారమృషయోనిషేవం
 తే । శివోమేమేతరా ఇతిముఖాద్వాచయతి॥ యీశ్వరముఖనిష్పుతవిఘ్న
 నీభూతైర్వేదైరాగమైశ్చశబ్దరూపైర్జగదిదముత్పద్యతే । యథావే
 దాంతేషు । శబ్దవివర్తంజగదేతిత్ప్రపంచరూపమితి ప్రతిపాదితం । తత
 శ్చపరమేశ్వరముఖనిర్గతశబ్దరూపవ్యప్రపంచవ్య । సర్వేస్త్వస్కర్తృణ్యన
 ర్హతాస్యాత్ । సకలవ్యశబ్దవివర్తభూతివ్యవస్తునఃశివోపభుక్ప్రసాదత
 యానర్హత్వాత్ । ఆపిచ॥ భాస్కరస్యేశ్వరోదేవ ఇతియోమండలంప
 తయవమాంతరాదిత్యేహిరణ్మయః॥ పురుషఇతి । సూర్యస్వాంతర్భావ
 స్థితః॥ పరమేశ్వరమేవ । సోపినకలపదార్థజాతాద్ద్రీసమాదతై । శ్రుతిః॥
 యోసోపన్నదితినర్వేషాంభూతానాంప్రాణానాదాయోదేతి । తస్య
 భూతానాంపదార్థానాంసమాకర్షణీత్యర్థం । భూతానాంవాయోదీ
 నాంభవాత్ । తిస్తాత్పరమేశ్వరభుక్తశిష్టావ్యవహారి । కథంభవే
 యుః॥ మహోపనిషది । అపవనసనజాదాతాసువీర్యమపాస్పజత్ ।
 ఇతిఅపోనారానరోదుద్రీఇతిజలమపిశివజాతమితివిశ్రుతిః॥ ఆపోవాత్తదగ్ం
 సర్వంవిశ్వాభూతాన్యాపిప్రాణావా అపఃపశవ ఆపోన్నమాపోమృత

మాపనమూ)డాపావిరాడాపః స్వరాడావశ్చందాగ్ంష్యాపాజ్యోతిగ్ం
 ష్యాపస్సత్యమావధితి । తస్మాత్సకలజలంపరమేశ్వరచరణకమలాభిషిక్త
 ప్రిసాదితప్రివాహయావమివ । తతశ్చవిశ్వవిశ్వంభరాస్థలేస్థితానితీర్థజ
 లాన్యాసేవ్యానిభవేయుః । తతశ్చతీర్థస్నానేతీర్థరేహితేషాంప్రావేశయన్ ।
 ఇత్యాదిశ్రుతియుః । ప్రమాణపదమతిక్రమ్యవర్తతే । అపిచఃముఖాద్వాచో
 గ్నిరితిపరమేశ్వరజాతాగ్నితతశ్చతత్సకపరినివృత్తం । రుద్రోవభుక్త
 మేవస్యాత్ । తతశ్చవత్వాన్నేనదేవతోపహారవైశ్యదేవప్రాణాగ్ని
 హూత్రహూమాతిధి సంతర్పణాదయస్సంభవేయుః । తతస్సర్వసు
 న్నందుద్రోచ్ఛిష్టం తేనదానహోమయోరసర్వత్వాత్ । అపిచః నాసి
 కాభ్యాం ప్రాణాద్వాయురితి । వాతః ప్రాణ నిషిరోమయో భూరితి
 తతైతన్యస్వయాచేణ శంభువాగృహీత సకలపరిమితాని సకలప్రేమా
 నాని వత్ప్రాణేపూజాధామసహాణి సంఘటితే । అపిచః ప్రాణోపాన
 వ్యానోదాన సమానాదితః । చైతన్యం స్వయావస్య పరమేశ్వరస్య ।
 శ్రీధ్యాయాం ప్రాణనివిష్టోమృతంజ హోమిశివోమా విశాప్రిదాహా
 యప్రాణాయ స్వాహా । శ్రద్ధాయామపానేన విష్టోమృతంజహోమి
 శివోమా విశాప్రిదాహాయ అపానాయస్వాహా । శ్రీధ్యాయాం వ్యానే
 న విష్టోమృతంజ హోమిశివోమావిశా ప్రేదాహాయ వ్యానాయ
 స్వాహా । శ్రద్ధాయముదానేన విష్టోమృతంజహోమిశివోమావిశా
 ప్రేదాహాయ ఉదానాయస్వాహా । యతి పంచమంత్రైర్ద్విత్యం
 హవిః పరమేశ్వర ప్రసాదోనభతికి । తత్ప్రసాదాన్నం బ్రాహ్మణైరూహ
 ప భుజ్యతేకి । తతఃపరమేశ్వర వ్యాప్తం పరమేశ్వరా సుపభుక్తం
 సకించిల్లోక యోగ్యపదార్థ జాతమస్తి । తస్మాదీశ్వరస్య నైవేద్యం
 పాదోదకం నిర్మాత్యం సోపభుక్తమితివచనం శ్రవణయోగ్యం సభవ
 తి । అనుభవన్నతే పియశ్శివాన్నం తస్మైకిమధానం సమర్పణీయమిత్య

తాహః కై షః శివస్వామిక మేవాన్నం । శివాయవినియుజ్యతే । విని
యోగోపచారేణ । సంతుష్యతి సదాశివః । యథాహిరాణ్యకీయ పురు
షః తదీయమేవ వస్తుతస్మైనమర్వ్యతుష్టైవతేనపుష్టోభవతి । బ్రహ్మం
డపురాణా సర్వలోకైకనాథస్య । శంభోకః కింప్రియచ్ఛతి । ఉపచార
ప్రియ శృంభు । స్తేనైవా యంప్రియచ్ఛతి । ప్రసాదామభవస్యైవ ।
మహత్వంప్రతిపాదితం । ఇదంపవిత్రమమల । మఖిలాగమచోదితం ।
వేదవేదాంగతత్వజ్ఞః । పవిత్రంపరిభాషితం । ఇతిహానేశివాచార । సార
భూతముదాహృతం । నానాపురాణవేదేషు । రహస్యంపరిభాషితం ।
ఇమంప్రసాదంభుజానో । విరించికిలజైమినే । విష్ణుఃపరశురామాపి ।
శివేనపరిదీక్షితౌ । పాదోదకప్రసాదాన్నం । నిర్మల్యంనిషేవకా । వ
సిష్ఠోపిగతిష్ఠోభూ । త్ప్రసాదస్యప్రభావతః । ప్రసాద సేవనాజ్ఞానో । వి
శ్వామిత్రోమహామునిః । పాణినశ్చకణాదశ్చ । కపిలోగౌతమాదయః ।
ప్రసాదసేవనాధ్యానా । దర్శనాద్ధారణాదపి । నిర్మల్యం దేవదేవస్య ।
చాంద్రాయణశతాధ్వరం । తస్మాత్పాదోదకంపేయం । ప్రసాదాన్నం
చభుజ్యతాం । యథాకామితే । భక్షయోద్యోనరోభక్త్యై । పవిత్రమ
తిశుద్ధిదం । శుద్ధాత్మా బ్రాహ్మణస్తస్య । పాపంక్షి వ్రంవిసస్యతి । అస్మి
న్నధానానాశ్రు తిరవ్యస్తి । ఋగ్వేదః సత్వాద తైభి రుద్రీభి శంతమే
భి శ తంహిమాఅశీయం భేషజేభిః । న్యాలస్తద్వే షోవితరంమిత్యం
హోవ్యమీవా శ్చోదయ స్వావిషోదిరితి । యజుర్వేద శత రుద్రీయః
యచ్ఛంచ యోశ్చమనురాయజేపితౌ । తతశ్చామతవరుద్రప్రణేతౌ । అ
పిచ । ఐలబృదాయవ్యధః । ప్రితిదేశాంతః । దుద్రేణాన్నమమృతందే
వావైభోక్తుకామావేదాశ్చకామయంతే । అస్యాధానా । అధభక్షణే
అన్యథాలోక ర్హసిస్థా । తద్రూపమన్నంభక్షితం । మధ్యమపిండంప
త్నీప్రాశయేత్ । అఘ్రివాద్రస్య । వివేకదత్తస్యపుత్రార్థంపత్నీన్

ప్రాశసవిధానాత్ పుత్రోత్పత్తి ర్భవతి త్యవగమ్యతే । అదత్తపితరోగభాం ,
కుమారంపుష్కరనౌజం । ఇతిలింగబలేన అన్యమంత్రస్య అయమధాః ।
తైంగ్యం । ఏష్టవ్యాబహుమః పుత్రాః । శివతంత్రానుసారిణః । నముద్భవంతి తే
గోత్రం । రజ్జాకూపాద్భుటం యథా ॥ శివతంత్రానుసారిణః । పుత్రస్స
ర్యేభ్యోవై శిష్యకథనాత్ । శివాచారసవన్నం । కులోద్ధారకంపుత్రం
యథా ఇమం లభే । తథావిధకుమారయుక్తం గర్భభావంతత్సంవాద
యంత్యితి తాత్పర్యాధః । అతస్తైశ్చరుప్రసమర్థితోపభాగ సవర్వలక్షణ
సంపన్నో భవతి తిశృతే రభిప్రాయః । యథాలింగపురాణా వసు
రుద్రార్కరూపేభ్యః । మధ్యపిండస్తుపుత్రతః । వేదోక్తరుద్రనిర్మా
ల్యం । కింపువర్ణహుభావణైః । ఇతిపురాణవచనాత్పుత్రాది కామి
కానామపి వేదోక్తం శివలింగప్రసాదోపభాగేనైవ తత్తద్దేహికఫలసిద్ధి
ర్భవతి । తాత్పర్యసంగిహే । దేవనికాయే దేవస్యైవ బ్రాహ్మణ
త్వం బ్రాహ్మణోపాస్యత్వంచ । ప్రసాదమంత్రసిద్ధిమిత్యాహ । త్వం బ్రా
హ్మణస్త్వ మపధావనమేవకార్యం । తద్బ్రాహ్మణైస్తదితరై గాభవం
త్యుపాస్యా ॥ అబ్రాహ్మణోనవరవర్ణనిషేవనేనంభావ్యనేవయజ్ఞప్ర
మదం ప్రమాణం ప్రవాదాభ్యోమంత్రస్సామవేదయథా । త్వందేవేషు
బ్రాహ్మణోస్యహం మనుష్యేషు బ్రాహ్మణోవై బ్రాహ్మణముధావత్యుపధామి
తి । యద్బ్రాహ్మణస్త్వ మసినాకనదానికాయేతుభ్యం నివేదితమభోజ్య
మితి స్మృతి నాయేచ్ఛిష్టమీశ్వర విశిష్టమపి ద్విజానాం భూ
మానభేదుధనాంభసిమజ్జనీయం । నచోచ్ఛిష్టం కుర్యాదశక్తోభూమానిభ
నేదచ్ఛుప్రావేశయేదితి । ఆపస్తంభేవశక్తందర్శితం । భూమానభేదుమధ
నాంభసిమజ్జనీయమితి । మనుష్యేషు బ్రాహ్మణోయథా । విశిష్టోభవతి ।
తద్దైవవేదబ్రాహ్మణనికాయేమహాబ్రాహ్మణావరమేశ్వర ఏవశిష్టః । త
స్మాత్కారణాద్దేవతాంతరనివేదితమపి బ్రాహ్మణానామభోజ్యమిత్యాహ ।

అస్మిన్నర్థేవసంహితాయాం శంఖోర్నిర్మల్యకంశుద్ధం । భుజీయా
 త్వర్వతోద్విజః । అన్యదేవస్యనైవేవ్యం । భుక్త్వాచాద్రామణంచ
 రేత్ । స్కాందే । ఏనాదమస్యదేవస్య । భుక్తంతత్త్విషంభవేత్ ।
 శివస్యైవతునిర్మల్యం । భుక్త్వాధార్యంద్యజాతిభిః । ఇత్యాదినానాపచన
 ఏమాణాత్ । బ్రాహ్మణానాంపరమేశ్వరప్రసాద ఏవశేషణభోక్త
 వ్యం । జాబాలశాఖాయాం । రుద్రేణాత్తమశ్నంతి । రుద్రేణాపితంపి
 బంతి । రుద్రేణాఘ్రాణంజఘ్రింతి । తస్మాద్బ్రాహ్మణఃఏశాంతమనసావి
 ద్వాంసోనిర్మల్యమేవనిష్కేవిత । నిర్మల్యమేవాశ్నీయాత్ । తతశ్చపర
 మేశ్వరభుక్తస్తేవేద్యోపభోగేనసకలపురుషార్థసామగ్రి లభ్యతేఏవన
 శంకనీయం । అస్మిన్నర్థేస్కాందే । శిష్టాశ్శాంతాశ్చరుచ్యేణ । భు
 క్తమేవహిభుంజ్యతే । ఘ్రాణమేవహిజఘ్రింతి । పీతమేవపిబంతిచ । క
 తశాఖాయాం । త్రిగచ్ఛాతమశ్నీయాద్యదివాప్నోశివార్చితం । తదేనోప
 భుంజ్య । క్రిమిభక్త్యమలభక్త్యమభక్త్యధోగచ్ఛఅధోగచ్ఛపాద్యై । ఆప
 మవ్యూపదంశంభోభుక్తిభావంచపాతిచ । శ్వమాంసమస్తమూత్రించ ।
 భుంక్తేభాదంచపాదిచ । నిర్వికల్పధియాశంభోభుక్తోద్భిష్టాన్నపానకం
 యోభుంక్తేనగణాధీశో । యావజ్జీవంప్రతిజ్ఞయా । తతస్వయంచభుంజీ
 యా । చ్ఛుద్ధమన్నంయథాసుఖం । నివేదికంచదేవాయ । తచ్ఛేషం
 చాత్మశుద్ధయే । సూతసంహితాయాం । నేష్టప్రలింగస్యయద్దత్తం । చ
 రుకంతన్నసంశయః । తత్ప్రశయేత్స్వయంప్రాక్షో । నాన్యస్సైవతుదా
 పయేత్ । శివధర్మై నిర్మల్యంధారయేన్మాద్నికా । నైవేద్యంచాపిభక్ష
 యేత్ । తత్ప్రసాదోదకంపిత్యా । గాణాపత్యమవాహ్నుయాత్ । స్వ
 చ్ఛందలలితభైరవే । పరమేశ్వరకుమారసంవాదే । నిర్మల్యధారణాత్పు
 త్రి । సాలోక్యంలభతేనరః । పాదోదకస్యపానేన । సామీప్యంభజతే

నదా । మత్ప్రసాదోపభోగేన । సాయావ్యంప్రతివద్యతి । నావ్యవ్యతవన
 శ్చక్తి । న్నవబాలస్యవిద్యతే । రహస్యంతదితంపుత్రీ : ములభంకురువ
 త్పతేః కించ । హరివంశే । పురుషూతనారదసంవాదే । కదాచిదీశపా
 దాంబు । నిర్మల్యచరమేవతా । పవనఃపన్నగేశాన । నివితఃపుణ్యకార
 ణం । తేవవిశ్వంభరాభార । ధురీణత్వమువాప్యతే । భోగీశ్వరత్వమచ
 ల । మీశభూషణతాపిచ । సర్వజ్ఞతాచసంజాతాదేవేంద్రీనహిసంశ
 యః । సాక్షాత్ప్రసాదభోగేన । భక్త్యోల్లభతేఫలం । తద్భక్తం
 నహిమేశక్తి । ర్నగిరోనగిరాంవతి । ఈశానసంహితాయాంశ్చమాను
 హేశ్వరసంవాదే । దీక్షాప్రకరణే । కిందీక్షాయాకింతవసా । కింధ్యానే
 నజపేనకిం । శృణుదేవీవరారోహే । మద్భక్తంయదిభుజ్యతే । శిరసా
 ధారయేద్భక్త్యా । యోనిర్మల్యమలోభతః । అహమేవధృతస్థైరసోమస్సో
 మకహాధరః । నిర్మల్యంధారయేద్భక్త్యా । శిరసాపార్వతీవతేః । రాజనూయ
 నహనిన్య । ఫలంప్రాప్నోతినారద । శిరసాశివనిర్మల్యం । భక్త్యా యో
 ధారయేద్ద్యుతి । శుచిన్మనుర్యాదఃసర్వావస్థాంగతోపివా । సర్వదేవ
 ప్రయుక్తాత్మానియమైశ్చబహిష్కృతః । తస్యపాపానిఘోరాణి । నాశయే
 త్యేవశంకరః । మత్ప్రసాదోదకంపుష్పం । నదాధార్యంమదాశ్రితైః । రోగి
 భిశ్చవిశేషేణ । వివక్షంప్రేక్షయత్నతః । పృథివ్యాంయానితీధాకాని
 యానద్యస్సర్వదా శుభాః । మత్పాదస్థాపితానిత్యం । తస్మాదార్యంప్ర
 సాదకం । పాదోదకంచనిర్మల్యంభక్త్యాధార్యంప్రయత్నతః । సత్త్వాం
 స్పృశంతిపాపాని । మనోవాక్కాయచానిచ । నిర్మల్యధారణంశంభో
 ప్రసాదోదకసేనసం । ప్రసాదభోజనంచేతి । ప్రత్యేకంసాతకావహం ।
 నిర్మల్యంశిరసాధృత్వా । భుక్త్వానైవేద్యమేవచ । తత్ప్రసాదోదకంపీ
 త్వా । గాణాపత్యంలభేధృవం । నిర్మల్యఃపరమంపుణ్యం । నైవేద్యం
 పాపనాశనం । బ్రహ్మచారిగృహస్థానాంయతీనాంభుక్తిముక్తిదం । నిర్మా

ల్యంపరమానందం । నిర్మల్యంశుద్ధదైవతం । నిర్మల్యంపరమంజ్ఞానం ।
 నిర్మల్యంపరమామృతం । నిర్మలత్వాశ్చనిర్మల్యం । న్యూనాన్తైర్మల్య
 కారణం । అనివేద్యతఃకుఃకుఃసా । సరోభవతికిల్బిషమ్ । పత్రంపు
 వ్యంఫలంతోయం । అన్నపానాద్యమాషధమ్ । శివార్చితంవినాభం
 కై । భుంక్తేనద్యోహికిల్బిషం । యద్యదాత్మహితంలోక । తత్తద్రీప్య
 మవంచయత్ । శివలింగార్చితంకుర్యాత్ । తత్త్రీకుమ్యమిపార్వతీ । శివో
 వభుక్తనిర్మల్యం । పవిత్రంపావనాశనం । తస్మాద్భుక్త్వాచపీత్వాప । శివే
 నసహమోదతే । సిద్ధప్రసాదంతల్లక్షణాభిదానపురస్కరమవాంతరభేద
 మాహ । ప్రసాదంత్రీవిధంప్రాకృతం । శుద్ధసిద్ధంప్రసిద్ధకం । శుద్ధలింగ
 ముఖాత్మకం । సిద్ధంచరవిసర్జితం । ప్రసిద్ధంచగురోర్భుక్తమిత్యైతే
 త్రీవిధంస్మృతం । నిత్యంవైదికశైవేన । సేవ్యతేలింగసేవితం । ఉత్సా
 ధణంవీరశైవేన । సేవ్యతేచరసేవితం । తత్త్రైవోభయశైవేన । సేవ్యతే
 గురుసేవితం । నిర్మల్యసేవనంతత్ । త్పాదోదకనిషేవనం । ప్రసాదభోజ
 నంచేతి । ప్రత్యేకంపావనాశనం । గురుదేవోద్భిష్టప్రసాదపాదప్రత్య
 ధితపాదతీర్థగ్రహణదీక్షాన్యాయమాహ । పాదోదకంపావనారం ।
 నిర్మల్యంచైహికప్రదం । గురోర్భుక్తంనదాకాల । మాముష్మికఫలప్ర
 దం । యద్యదాత్మోపభోగంస్యా । తత్తద్రవ్యమవంచయత్ । నివేద్యగు
 రవేభక్త్యా । తదజ్ఞాపాలనోభవేత్ । కర్తవ్యమనసావాచా । గురూ
 గాంభకవత్సలః । శరీరంప్రాణమర్థంచ । సద్గురుభ్యోనివేదయేత్ । త్రి
 విధార్పణేనకింభక్త్యైతే । శరీరనివేదనాత్ప్రసాదం లబ్ధవాప్రాణనివే
 దనాల్లింగసంబంధత్వంలబ్ధవాఅర్థనివేదనాత్ । జంగమభక్తింలబ్ధ
 వాతథానభవతిచేత్ । శరీరవంచకస్యప్రసాదసేవాసాఖ్యంభవతి
 ప్రాణవంచకస్యతల్లింగసంబంధవదంభవతి । అర్థవంచకస్యతదవరా
 వతారజంగమవచర్యాఫలంభవతి । అస్తిన్నధేవ । శైవః సుత్ప్రసాద

వభోగిస్యా । న్నద్భక్తానాంచవంచకః॥ కుంభీపాకేషుఘోరేషు । వచ్య
తేనచసంశయః॥ అతఏవఇద్ధంవంచకస్యాద్భక్తస్యకదాచిద్దాగత్యంభవ
తి । తిస్యోదాహరణమాహ । నోవకర్తుంస్థిరద్రవ్యం । కింతుతత్కాల
సంభవం । కిమస్తిలతావృతంస్య । మందమూసుతసంగ్రహః॥ ఆశఃకార
ణాత్తత్తదవంచకస్యయదాత్రీవిధాత్తికాభక్తిస్సదాకార్యా । స్పృహ
దవ్యధికంమన్య । గురుపాదసరోరుహం । దర్శనంకురుతేస్వన్నం । గు
రోరాత్మసమంహితం । తాకికానాంతధాన్యేషా మపిముక్తిసంకవిష్యతే ।
పాపంషినోపిముచ్యంతే । గురోశ్చైవప్రసాదతః॥ సిద్ధపీసాదః॥ యజ్ఞ
ర్వేదః॥ యేవధాంపతిరక్షయః । విలభ్యధాయపుష్పః॥ అస్యాధణః॥
యేవధాంపంధాంసరక్షంతి ఇతిపథేరక్షయః సన్తాగత్యప్రవర్తకాః॥
ఛందసి॥ వసవణరవరక్షణఅధోఇప్రత్యయః । విలబ్ధధృతివిలభృతః॥
ఇలాచన్నంతస్యచమూహోవిలః॥ భక్తేభ్యఃదేయం । యేకత్విభ్రతి
తతః తేవిభృతఃఇతిఉచ్యంతే అయవణవాప్యవృత్త్యాఅభయంయేవ్య
దంతి । తేవ్యధః॥ రసస్పృహకంభోపేక్షయోః వా । యావత్కించద
పితత్తద్రవ్యంతస్పిర్వం । పుష్పంతీతివ్యదః॥ తా॥ యేరుద్రీలోకాదవతీ
ర్యరుద్రా । మానుష్యమాశ్రిత్యజగద్ధితాయ । చరంతినానావిధచా
రుచేష్టా । స్తేభ్యోనమస్త్వీంబకపూజకేభ్యః॥ న్యాళాకల్పావిషమన
యనావిదుమాతామృతాసా । జాయామిశ్రాజటిలశిరశ్చంద్రీరేఖావ
తంసాః । నిత్యానందానియతలలితాస్తిగ్ధకల్తామకంఠాదేవారుద్రాభృత
వరిశివస్తేభనిష్యంతిభక్తాః । అశివశివభుక్త సద్గంధసస్థాంకరణాది
కః॥ అనుభుంక్తేగణోచ్ఛిష్టం । సోపిమాయాంతరివ్యతి । లింగద్వయవృ
సాదంచ । యోభుంక్తేశ్రద్ధయాన్వితః॥ తదీయోచ్ఛిష్టచూసాద్య । స
ర్వేయాంతిపరాంగతిం । చరాచరపీసాదాన్నం । భుక్తంతచ్ఛేషధారి
ణాం । చరాచరాణాంభూతానా । మపిముక్తిర్భవేత్ప్రీయే । సకృల్లికం

గార్వకోచ్ఛిష్టం । స్వదేహేయస్తు లేవయేత్ । వజ్రికాయస్సభవతి ।
 శివేననహమోదతే । తస్యోదాహరణమాహ ॥ మహాభారతే । అనుభా
 సనీకా । దూర్వాసోచ్ఛిష్టభుక్తస్య । పాదబాహ్యంగలేవనాత్ । సహ
 సావజ్రికాయత్వం । ప్రాస్తవాన్విష్ణురవ్యయః ॥ ముండకోపనిషది । తే
 సనహభుంజేతే సనహభుంజేతేతి । శివానుభూతమఖిలనిర్త్యల్యంభోజ్య
 ధార్యమితి । ద్విధావద్విధంనైకశ్చిదిష్యతే । దేవస్యందేవతాద్రవ్యం
 నైవేద్యంచనివేదితం । చండద్రవ్యంబహిక్షీప్తం । నిర్త్యల్యంవద్విధంత
 ఛా । దేవస్యగ్రామభూమ్యాది । దాసీదానచతుష్టయం । హేమరా
 వ్యంచరత్నాది । దేవద్రవ్యమితి స్మృతం । యత్సంకల్ప్యతుదేవాయ ।
 పత్రంపుష్పంఫలంజలం । అన్నపానాదితత్సర్వం । నైవేద్యమితికీర్తితం
 ఏతత్రివిధనిర్త్యల్యం । మనహామితికథ్యతే । ప్రమాదద్వోజనంకుర్యా
 ద్భూమేరప్యేకమంగుళం । కించిద్రోవహారేణ । రారవంసరకంప
 తేత్ । శివోపభుక్తసద్గంధమన్నపానాదికంతథా । నివేదితమితిప్రోక్తం ।
 సర్వపాపహరంపరం । బాణలింగేచరేలోహే । రత్నలింగేస్వయంభ
 వి । ప్రతిమానుచనర్వాసు । సచంజోధిక్పతోభవేత్ । స్థాపితేవిధినా
 లింగే । వద్వదేవానురైస్సరైః ॥ ఏతత్రివిధనిర్త్యల్యం । చండేశోధిక్పత
 శ్చివే । బహిక్షీప్తమనహాంహి । సున్యద్రవ్యత్వకారణాత్ । వికాచా
 నాంచసర్వేషా । మధికారోహిసర్వదా । ఇతివద్విధప్రసాదేషునివేదిత
 ప్రసాదవినభోక్త్రాణామహూభవతి । తంనివేదితప్రసాదంద్వివిధ
 మాహుః । భోజ్యంధార్యంచేతి । భోజ్యమితి । భక్ష్యలేహ్యపేయాదీ
 నాండిపలక్షణంధార్యమితి । వాసోవిభూషణాదీనాముపలక్షణం । య
 థాస్కాండే । నిర్త్యల్యంత్రివిధంప్రోక్తం । అన్నంపానంచభూషణం
 లైంగ్యం । ఫలపుష్పసుగంధంప । వస్త్రాన్యభరణానిచ । లింగార్చితం
 చస్వీకుర్యా । దస్యధాకిర్బిషంభవేత్ । భోజ్యంలేహ్యంచనోష్యంచ ।

యచ్చలింగార్పితంశుభం । నోచేచ్ఛిష్టాన్న మిశ్రంతు । ప్రసాదోనిష్ఫలం
భవేత్ । బహ్వశిస్తోకమేవాపి శిష్టాన్నేనవిమిశ్రితం । అనర్పితంచభం
జనం । తదేషాన్న తకల్పిషం । అస్తిన్న ర్థేశృతిరవ్యస్తి । నిర్మల్యమేవభ
క్షయంతినిర్మల్యమేవాశ్శీయాత్ । నిర్మల్యమేవనిషేవేత । ఇత్యాదిశ్చ
త్యాగమపచనప్రమాణాత్ । భండశిష్టాన్నాదిపదార్థజాతమపివజ్ఞా
నీయం । ఖాద్యానిచాదనీయాని । పేయాద్యన్నానియానివై । తానిదే
యానిశంభోర్న వాశ్శీయాద్దాసఖావతః । శ్రీలైంగ్య శోభ్యలేహ్యశ్చ
చోష్యశ్చయేచలింకాపితావతే । లింగోచ్ఛిష్టంచభంజిత । ప్రసా
దాప్తిరుదావృతం । ఇత్సుపండఫలాపూవ । ఖాద్యానివ్యంజనానిచ ।
ప్రసాదవపభోక్తవ్యా । శ్చాన్యగోమాంసవిట్టమాః । ఇత్సురంభాఫలా
దీని । సఖండానినివేదయేత్ । ద్రాక్షాఖర్జూరచూతాది । న్య
ఖండానినివేదయేత్ । ఇత్యాదిభక్ష్య శోభ్యలేహ్య పానీయచో
ష్యదీనిచాన్యానిపదార్థజాతాని । శివలింగస్వైకవారమేవసమర్చ్య
అతిఃప్రసాదవపకార్యః । ఆత్మాపేక్షపరిమితాన్న మేకవారమేవలింగభా
జనేనీషీవ్యస్తేష్టలింగన్యసమర్చణం । కర్తుమవహామితికేచనవదంతిత
ధానభవతి । న్యకీయగురులింగాభ్యవహారంపరిమితాన్న మేకవారమేవలిం
గభాజనేనీషీవ్య । తల్లింగన్యప్రత్యైకపదార్థైశ్చనమర్పితంభవతిచేత్ ।
విరోధాయనభవతి । తిత్పిదాధాపణభేదమాహ । భక్ష్యశోభ్యలేహ్య
చోష్యపానీయానిపయోదధి ఘృతకక్రైలాదిరసాని కందమూలఫలప
త్రోకాకపానూదివ్యంజనాని క్షీరోధనముద్గోదనకాశ్శోడనాదిబహు వి
ధోదనానిచ । అన్యానిషద్రసోపేకపదార్థజాతాని తత్కాలోచితయ
ధానంభవపదార్థజాతానిస్తేష్ట లింగభాజనే నిత్యేవసమయే పాకము
ఖాత్ । ఆకణ్యతత్పదార్థజాతానామాని అయం పదార్థకటుతిక్రామము
ధురక్షారకమామాన్వితవ్యం జన మిశ్రితోపరసనామానిన్యకీయ శో

తేంద్రియక రేణ స్వేష్టలింగస్య శోతేంద్రియస్య । సమర్పణంకృత్వా
తత్ప్రసాదకజ్జనుభంశోతుమహాభవతి । తత్ప్రదాధకవాసితానుగ
తవాసనానిస్వకీయ ఘ్రాణేంద్రియకరణే స్వేష్టలింగ ఘ్రాణేంద్రియస్య ।
సమర్పణంకృత్వాతత్ప్రదాధకవాసనానుభవమాఘ్రాణుమహాభ
వతి । తత్తత్ప్రదాధకయాపాణిస్వకీయనయనేంద్రియకణా స్వేష్టలింగన
యనేంద్రియస్య సమర్పణం కృత్వాతత్ప్రసాదాలోకనసుఖమనుభవితు
మహాభవతి । తత్తత్ప్రదాధక భావనసమయస్వకీయమాననకరణస్వే
ష్టలింగమ ససినమకణం । కృత్వాతత్ప్రసాదభావనసుఖమనుభవతు మ
హాభవతి తత్ప్రదార్థ సంస్పృశకన సమ్మేళన సమయకన్త్రముకతినశీతో
ష్టానిస్వకీయ కరోదరేణ స్వేష్టలింగ కరోదరస్య సమర్పణం కృత్వాత
త్ప్రసాదస్య స్పృశకన సుఖమనుభవితు మహాభవతి । తత్తత్ప్ర
దాధకసమర్పణ సమయేకర్తృణామసావా చాశ్రివిధానర్పితంశుభం ।
నూచేదనర్పితంభుంక్తే । ప్రసాదోనిష్పలంభవేత్ । ఏవమాదివచనప్ర
మాణాత్ । తత్త్రివిధార్పణం సదాకర్తవ్యమేవ । తత్త్రివిధార్పణభేద
మాహ । సంభవతాద్యన్నాని కందమూలపత్రంశాకాదివ్యం జనానిప
యోదధిఘృతాదిరసద్రవ్యాణి స్వకీయకరతలేతత్ప్రదాధకజాతాని
పునఃపునరభిమంశనపూర్వకం స్వేష్టలింగార్పితంచేతత్త్వక్రీయాకృ
తంభవతి । తత్తద్భక్త్యభోజ్యలేహ్యాపానీయ చోష్యాదిపదార్థజాతమి
శ్రితోపరసభేదానానావిధనూపాని నానాపక్వాన్నాని తత్త్వబళ
నాంతర్గతసిక్తవరంపరాణి । తత్తద్వ్యక్తజనపిండితముద్గతానిఫలాంతర్గ
తబీజత్వగ్వంతలతాదిస్వీకారవి సజ్జనభేదాని । దీపితానలసూర్యచం
ద్రరతపప్రభామిత్రచ్ఛాయావాయ్వంతైజనపాథివపరమాణు మిశ్రి
తావకాశమిత్రతానుమారుతబహిర్మారుతోపమారుత మిశ్రిగంధపుష్ప
ఫలఘ్నావసారభమిశ్రితఘ్నామపాక । భాష్పజలమిశ్రితపాకమిత్రరసమిత్ర

రూపమిశ్రుచిమిశ్రితభేదాః , లింగోపభోగభావనాపురస్సరవర్యాయే
 గన్వేష్టలింగార్పితం చేత్ । మానసక్రియాకృతంభవతి । యద్యచ్ఛాలో
 దనాద్యన్నాని ఆపూసాదివక్యాన్నాని ముద్గాదినానానూపాః తత్త
 ద్యంజనాంతర్వినిశ్చిత్త సముద్రీలవణాదిలవణశకళరాది మధురసమీ
 ఛ్యాదితౌరతింతిః ఫలరసాద్యామ్లవీలాఘసరసాది నానాపరిమేశద్ర
 వ్యపునః పాకాన్వితవాసనాద్రవ్యసయోదధిఘృతాదిరసాః తత్కాలో
 చితయధానంభవ పదాధణజాతాని తత్తన్నామోచ్ఛారణ పురస్సరం
 స్వేష్టలింగార్పితం భవతిచేత్ । వాక్రియాకృతంభవతి । తత్త్రివిధావణ
 ణానంతరంతత్ప్రసాదస్వీకారసమయే । రూపసమవయోద్రవ్యరుచిమ
 వయోత్తతః । ఉభయావహీనంచేత్ప్రసాదోనిష్ఫలంభవేత్ । ఇతివచ
 నవీమాణాత్ । స్వకీయజహ్వేంద్రియ భాజనేనతత్తత్సదాధాణం తగ్గత
 రుచినిశ్చివ్యమాననకరణ స్వేష్టలింగజహ్వేంద్రియస్య । సమర్పణం
 కృత్వాతత్ప్రసాదరుచినుఖ మనుభవితుమహోభావితీ । తస్యేదాహ
 రణమాహ । బ్రహ్మాండపురాణైశ్చశ్వరపితామహసంచాదె । నైవేద్యం
 పురతోన్యస్తం । దర్శనాన్వీకృతంమయా । రసాభక్తస్యజహ్వగ్రా
 దన్నామీకమలోద్భవ । ఇత్యాదివచనప్రమాణాత్ । శివైకనిష్ఠానిప
 రైవీకరవ్రీతాచారనిరతైశ్చివభక్తజహ్వగ్రాహింగస్య యద్యత్క
 ర్తణావచసా పూర్వసమర్పిత పదాధణయాపాంతర్గతరుచిం స్వజహ్వపే
 త్తయానిచ్చయాసావధానమన సాసమర్పితంతత్ । శివార్పితమేవభవ
 తి । తత్తైవఖలుఘ్రితస్పృష్టాదిరన్యస్తైత్వపినిషేధపాకదళాయాం పరి
 చారణైస్తథాకృతమపి దేవోప హారమేవ । తిథాస్కాందె । సమాఘ్రి
 తంపరిస్పృష్టం యథాదృష్టంమనీషయా । శివాయకల్పితంవస్తు । నకిం
 చిదపిదూష్యతి । ఇతితత్తత్సదాధైన్యకీయా నపేక్షాసమర్పణాత్ । త
 త్తద్యుచినమర్పణంపరిరోధాయభవతి । క్రియాతిలకై । కుద్ధశ్చైవవీసా

దేచ । శుచిత్వం యోగభావయేత్ । పాపీయాశినరో ఘోరం । నరకం
 కాలమక్షయం । సుప్రతిష్ఠితలింగస్య । నయథాపూర్వభావనా । త
 ధాశివప్రసాదస్య । పూర్వనామననంస్తరేత్ । గవాంసపిశచరీరస్థం ।
 నకరోత్పాత్తజోషణం । విశృతంకర్తృచిత్తం । పూర్వస్తానాంతుభేష
 ణం । ఏవమంతశ్శరీరస్థం । నర్పితత్వమేశ్వరః । వినాచోపాసనాదేనో ।
 నకరోతిహితంనృచు । ఇతివచనప్రమాణాత్ । బాహ్యర్పణమేవాలమి
 తికేచనవదంతి । మనసేవమనస్యాణాం । కారణంబంధమోక్షయో
 యథావాలింగ్యతేపుతో) । నతథాలింగ్యతేపతిః । ఇతివచనప్రమా
 ణాత్ । అభ్యంతరాక్షణమేవాలమితికేచనవదంతి । తథానభవతి ।
 యజుర్వేదే । యద్ధిమనసాధ్యాయతీత ద్వాచావదతి । తత్కర్తృణా
 రోపితే । ఇతిశ్చ) త్యాగమనచనప్రమాణాద్వాగ్విజ్ఞానం మనోభావనం
 క్రియాసమర్పణం । త్రికరణశుద్ధం బాహ్యంతరాక్షణమేవ దేవస్య
 ర్పణంభవతి । కాల్యామనగృహ్యే । పంథానంగచ్ఛన్నభిమంత్రీయ
 తోనమోరుద్రాయపధిపదేస్తిమానంపాదయ వనంగయవనంగచ్ఛన్న
 భిమంత్రీయతే । నమోరుద్రాయపుష్పదే । స్వస్తిమానంపాదయత్
 స్తద్వత్కించనకర్తృకుర్వన్ స్వాత్మీయం । నమోరుద్రాయత్యేవకు
 ర్యాత్ । లింగార్పితంచనర్వతో । బాహ్యభ్యంతరవచనం యావప్రవ్యం
 బాహ్యేషు । నిరూపంచాంతరేషుచ । రూపంసమర్పద్యద్యస్య । త
 చిమప్యర్పయేత్తతః । ఉభయార్పణహీనంచే । త్వస్మాదోనిష్ఫలం
 వేత్ । బృహతికాలోత్తరైః । గచ్ఛన్ తిష్ఠన్ స్వప్నన్ జాగ్రన్ । ద్యు
 జానోమైఘనేరతః । యశ్శివార్పితచేతస్తద్భక్తిమాస్మతునాస్యథా । స
 యోగేషువియోగేషు । చాణూమాత్రీంసుభానిచ । యఃకుర్యాద్విష్టలి
 గేతు । సావధానీనిరంతరం । వాతూలతంతే । యాయాక్రియావిధా
 వ్యా । ప్రస్తుతాజాయతేపురా । తా తా కుర్యాన్తహాదేవ । సమర్ప

గాధియానుధిః! పునభోగాయపూరతో । వస్తుమద్యదుపస్థితం । తతత్ప్ర
 మవ్యదేవాయ । విదపీతాత్మసాత్మతః । ఇంద్రియావాగతంకించి ద్య
 త్సుఖంతచ్చివార్పితం । తత్తత్ప్రసాదాభోక్తవ్య । స్తథేంద్రియముఖేన
 చ । తథాచక్షుశోత్రజిహ్వాఘ్రాణేంద్రియగతానిపుష్కలూప శబ్దగన
 గంధాదివిషయసుఖాన్యాత్మనోనిశ్చయస్వేష్టలింగవ్య సావధానేనమన
 సానమ్యశ్చమర్చ్యతత్తదనంతరం తత్ప్రసాదసుఖమనుభవితు మహో
 భవతి । యదించ్రియముఖాద్దేయం । తదించ్రియముఖాద్భరేత్ । ఆ
 న్యేంద్రియోపభోక్తంచే । దనర్హింభూషణాదివత్ । ఋదేణాత్మమశ్నం
 తి । పీతంపిబంకిహృతంక్షేమృంతి । ఇతిలక్షణాదితి । ఆరభ్యకర్తాశేష
 భాన్వితాని । భావాంశ్చసర్వాన్వినియోజయేద్యః । తేషామభావకృత
 కర్తనాశః । కర్తృయేమూతినమవ్యకేన । క్రియాతిలకః । అభావేభా
 వమాసాద్య । హృష్టానేస్తానమాచరేత్ । ఏతద్వయంపరిజ్ఞానీ । ప్రసా
 దీసావధానకః । ఆనమర్చయదీశాయవస్తుకించిత్కదాచన । కథం
 చిన్నోపభంజిత । శివభక్తివరోనరః । ఉపాత్తజీవచారంస్యా । నైవే
 ద్యాంతందపూజనం । ఉన్నాన్నైవేద్యహీనంచే । త్పూజాలోపంభవేత్స
 దా । తత్తత్ప్రసాదభోగాంతం । నైవేద్యార్పణముచ్యతే । ప్రసాదా
 దానహీనంచే । దర్పితంచాపినిష్ఫలం । ప్రతోపవాసనియమై । యోన
 కేనాపిహేతునా । పూజాప్రసాదలోపశ్చే । స్నానవాష్ణోతితశ్ఫలం ।
 ఉపవాసనహసాగి । ప్రాజాపత్యాముతానిచ । శివప్రసాదసిద్ధవ్య ।
 ణోట్యంకేనాపినోసమాః । ఆదిత్యపురాణః । యేకయేవేతియోరుద్ర ।
 సర్వవేదేషుగీయతే । తస్యప్రసాదలేకేన । ముక్తిర్భవతి శాంకరీ । తిల
 షోడశభాగంచ । తృణాగ్రాంబుకణోపమం । పాదోదకప్రసాదాన్న ।
 సేవయామోక్షమాప్నుయాత్ । పాంసవసర్వజాయంతే । పాంశు
 యాః త్యేవసర్వతాః । శివప్రసాదముక్తానా । మాజ్ఞయైవతుకేవలం ।

ప్రాణినింగప్రసాదీస్యా , నోపవాసాదికంచరేత్ , మోహాద్యదాచా
 త్తస్య । ప్రత్యవాయోమహాన్భవేత్ । పూజకాబహవస్సంతి । భక్త
 శ్శతసహస్రికః । తత్తత్ప్రసాదపాత్రీంతు । ద్విత్రావానైవపంచషట్
 ప్రసాదభోక్త్యాన్నిందంతి । యేజనాభక్తిసంయుతాః । తేయాంజ్ఞ
 శృభిసార్థం । సరకంనాత్రీసంశయః । శివప్రసాదమాహత్త్వం సిద్ధకిన్న
 రగుహ్యకాః । విష్ణుప్రముఖదేవాశ్చ । తేనజానంతికిన్నరాః । శుక్ర
 మేశ్వరిస్యప్రసాదంచుడద్రవ్యమితీకేచన వదంతి । అధః । చంద్ర
 వ్యవివేకః । లైంగ బాణేలింగ చరేలోహే । రత్నలింగేన్వయంభ
 వి । ప్రతిమానుచనర్వాసు । నచండోధిక్యతోభవేత్ । అదిత్యపురాణ
 లింగేస్వాయంభవేబాణే । రత్నజౌరావ్యనిర్మితే । సిద్ధప్రతిష్ఠితేలింగ
 నచండోధిక్యతోభవేత్ । విధినాస్థాపితేలింగ । ధర్మవాఙ్మునిభిః
 రైః । యతిలింగధనిర్మల్యం । ఛండీశోధిక్యతోభవేత్ । అధవైదికై
 వాః । కేచనవినియక్తవిరోధాత్ వరమేశ్వరస్య ప్రసాదం ప్రాణాగ్ని
 హోత్రీస్యానర్హమివదంతిచేత్ । లాజైజాహోతివచనాదగ్నావి
 యుక్తం వినియోగోనభవతి । కింతత్రాధ్యకారే విశ్వేభ్యోదేవేభ్య
 పితృపితామహప్రపితామహేభ్యశ్చ యజమానోన్వసగుర్పితాంచాన్న
 ప్రాణాగ్ని హోత్రీస్యా నమాంభవతి । కింతత్రాధ్యకారే అవిధిన్నా
 గ్నిహోతారశ్చవిచ్ఛిన్నాగ్ని హోతారశ్చసంతిత్వైఅగ్నాకరణంహో
 మకరణంకరిష్యే । పాణోకరణంహో మకరణంకరిష్యే । ఇతివచనాత్ ।
 విశ్వదేవహవిశ్వప్రాన్నంపాణోకరణహవిష్టాన్నం విశ్వదేవపితృపితామ
 హానుద్దిశ్యబ్రాహ్మణానాంప్రథమందత్తయన్నం । తత్కించి త్ప్రాణాగ్ని
 హోత్రీస్యామాంభవతినవాతదృదేవవరమేశ్వర ప్రసాదోపిప్రాణాగ్ని
 హోత్రీస్యవిశేషేణామామేవఅస్తిన్నదేహూర్తపురాణైః శుశ్రాద్ధక
 లేహరభుక్తశేషం । దదాతిభక్త్యాపితృదేవతానాం । తేనైవపిండశ్చ

వైర్విదిశైః । రాకల్పకోట్యాపితరస్సుత్పత్తాః । శ్రీలైంగ్యః । పత్రం పు
ష్పం ఫలం తోయమన్నపానాద్యమాషధం । అనివేద్యంనభంజిత । య
దాహారాయకల్పితం । తతస్స్వయంచభంజీయా । చుచ్ఛిద్ధమన్నంయథా
నుఖం । నివేదితంచదేవాః । తచ్ఛేషంచాత్మశుద్ధయే । బోధాయన
స్త్వైకౌ । యదన్నమాహారత్వేన ప్రాప్తంతద్ధోమియ్యం । వ్యాసస్త్వై
తి॥ యద్యద్భుక్తం పరమాగచ్ఛేతశ్శద్ధోమియ్యం । శైవపురాణే । పౌ
ణాగ్నిహోత్రాంత్రయఃకుర్యాద్భివస్త్వైవప్రసాదతః । అశ్వమేధయుతంపు
ణ్యం । సిద్ధేసిద్ధిలభేన్నరః । వినువిధివచనానానిషేధ వచనానానమ్య
గ్విషయవిభాగోదర్శితవ । ఇత్యాదిశ్రుతిస్త్వైతిపురాణాగమేతి హాసవ
చన ప్రమాణాదపి బ్రహ్మ విష్ణుశురస్సరై ర్దేవైస్సతి తత్వాచ్చ వశి
ష్టభృగ్వతి । గౌతమపాణినికణాదప్రభృతిముని గణైవిషేవితతత్వా
త్పిరమేశ్వరస్య ప్రసాదవవభోగ మోక్షార్థేనాం బ్రాహ్మణాదివర్ణా
నాముపయోగ్యవ । తస్మాత్కారణాత్ శివలింగపాదోదగ ప్రసాదవి
రహి తాశ్చయేకేచన సంతితేనదర్శనీ య్యానసంభాష్యా । ఇతిశ్రీవీర
మాహేశ్వరాచారసారోద్ధార సోమనాథభాష్యే ప్రసాదమాహాత్మ్యం
నామాష్టమప్రకరణం నమాప్తం ।

శ్రీ ఏ ర శై వ మా హా త్మ్యం .

శ్రీవీరశైవమాహాత్మ్యంనమామః॥ ముండకోపనిషది । నిర్మా
ల్యమేవ సదాభక్షయేత్ । చండాలోనైవచండాలుః । పుల్కసోనైవపు
ల్కసః । అపివాయుశ్చండాలశ్శివేతివాచంవ దేత్తేనసహసంవ సేత్తేనస
హసం విశేత్తేనసహసం । వదేత్తేనసహభంజితేతి । అస్యాధిక॥ స్వే
ష్టలింగప్రసాదమేవచండాలోపివా నద్దేవోపభుక్తస్యా చ్ఛండాలోనభ
వతికింతు సవవకులజస్సవవధన్యః । శైవః । యథాపంకేనరోజంస్యా ।

ద్యధాకాష్ఠేహుతాశనః । యథానువణాపాషాణైః । భక్తశ్చుండాలవం
 శః । స్త్రీవాధపురుషష్టండశ్చుండాలో ప్రాకృతాధమః సజాతిభేదో
 లింగాద్యైః । నర్వేదుద్రీసమాన్యతాః । శివదీక్షాభిజాతస్య । పూర్వజా
 తింసచింతయేత్ । సుప్రతిష్ఠితలింగేతు । నయథాపూర్వభావనా । లైం
 గః । దార్వశ్చలోహమృద్రీతన్ । జాతలింగప్రతిష్ఠితం । యథాపూజన్
 దైవస్యా । ద్భక్తశ్చుండాలవంశః । కాన్యంచరజతంతామ్రం । గో
 హంచేతిచతుష్టయం । యద్వదేతిసువణావ్యం । రసవేధప్రభావతః । త
 త్తచ్ఛూద్రాదిపాత్రం । శివముద్రాంకితస్యతు । విద్యారసేనమహ
 తా । పరబ్రహ్మత్యమేత్యనం । సగరీనిజకారాభోగం । గంగప్రావ్యయ
 దైకతాం । దీక్షాయోగస్తథావైశ్య । శూద్రాదిశివతాం ప్రజేత్ ।
 శివసంస్కారసంపన్నా । హ్యయంశూద్రోహ్యయంద్విజః । లింగభే
 దకృతంయేన । కారవంసరశంప్రజేత్ । యన్యచిత్తంశివేలీనం । తస్య
 జాత్యాదికంస్తర్క । లింగభేదశ్శిలాబుద్ధిం । కుర్వాణస్సతుపాతకి । ఉ
 పపాతకకోటిశ్చ । బ్రహ్మహత్యయుతానిచ । దహత్యశేషపాపాని । శివ
 భక్తస్యదర్శనం । ననర్వవేదనర్వజ్ఞ । స్వర్వయజ్ఞేషుదీక్షితిః । మహాపా
 తకకోటిశ్చ శ్వపచోలింగపూజకః । తత్సంభాషణతోముక్తి । గణము
 ఖ్యసుఖంభవేత్ । భృగునఃపితాయాం । పూజయిష్యంతియేకేచిన్తదా
 శ్రమనమాశ్రితాః । స్వాగతాసనదాసాద్యైః । సైషాంముక్తిః । కరే
 ణ్ధితా । యశ్చతుర్వేదవిన్నిత్యం । శివభక్తిర్ద్వివజితః । తేనసంభాషణం
 నిత్యం । నకుర్యాదుపజీవనం । నదానన్నిహితశ్చైవ । చ్చుండాలోనైవ
 నర్వదా । గతంశూద్రీస్యశూద్రీత్వ మన్యథా బ్రాహ్మణస్యతు । శ్వ
 పచోపిమునిశ్రేష్ఠ । శివభక్తిర్ద్విజాధికః । శివభక్తినిహీనశ్చ । బ్రాహ్మ
 ణోశ్చపచాధమః । చతుర్వేదధరోవిప్ర । శ్శివభక్తివిజ్ఞితః । భవేతేనై
 వసంభాష్య । చండాలాధమఉచ్యతే । శివేతివాచంయోనిత్యం । చం

డాలోపివదేన్నదా । నహతేనవదేద్వాచం । నహతేనవసేత్సనా । య
 స్తద్దేవేశేషజ్ఞానీ । భూతిశాననసయుతః । యజుర్వేదః స్థిరైరంగై స్తుప్త
 వాగ్ం సస్తనూభిః ప్రదేశాంతరే । స్థిరైరంగైస్తుపురుషాప ఉగ్రఇతి
 హోమమంత్రః పురుషాపః బహురూపః భూరేణితానిచేతిఅవ్యయానిజాతో
 ఇత్యేవమాదిత్రుతేః । విగ్రహవిషయతాంనిత్యమిత్యుక్తం । యజుర్వేదః
 అజాత ఇత్యేవం కశ్చిద్భిరుద్రపద్యే రుద్రయతైదక్షిణం । ముఖంలేన
 మాం పాహినిత్యం । ఏకంముఖం త్రివిధమిశ్వరలోచనానాం ।
 చత్వార్యజాంషి విశదంవపు రద్భుతంతే । ఆత్యంత మేవభజ తాము
 వకార హేతో । రానా భవంతి తనవస్తవదివ్యరూపాః । అవశ్వరత్వా
 దేవశరీరమిశ్వరస్య మాత్రంవణామిత్యాహుః । అంగైస్థిరేభి రితిరూప
 మన శ్వరంతే భూరిణితానిచ భుజంగమమాల ధారీ । ఆక్షరంపర
 మేవ్యో ముతైవంజోతి రుమావతిః ఇత్యాదిత్రుతి పురాణవచనాత్ ।
 శివఏవపూజ్యో భవతి యజుర్వేదః రూపమేకస్యైతన్న హిమానంవ్యా
 చప్తైః । అధర్వణవేదః మఖానితే పశువతే యానిచ త్సూంషితే । భగ
 వతే రూపాయ సద్భుశవ్రతీ భిన్నాయతేనమః । దేవాన్సర్వముని
 శ్రేష్ఠాః । శివస్యామి తితేజనః । అంబికాయావతే శంభోః ప్రత్యక్షాక
 ర చిల్వః । సర్వోపనిషదామధణః । శివఏవనచాపరః । ఏకమేవహిత
 ధ్వానం । తథాజ్ఞానస్య శాననం । ఆదిత్యపురాణే । తత్తత్త్వంయద్భగవతో
 రూపమిశ్వరశూచినః । ప్రదేశాంతరే । శివసంకల్పేన నిషది । యో
 సానర్వేషు దేవేషు । పత్యతే యజుమిశ్వరః । అకాయోనిర్మలోహ్య
 త్తాతన్నే మనశ్శివసంకల్పమస్తు । నూతగీతానుః శ్చుతకాతిన్య వస్తూర్ని స్స
 చ్చిదానం దలక్షణా । శివాదన్యస్య నైవాస్తి శివ ఏవహినాన్యథా । అలిం
 గమేక మవ్యక్తం । లింగం బ్రహ్మేతి నిశ్చితం । పరమాయనమః । పర
 మలింగాయనమ ఇతి । తస్మాత్కారణాత్ । నకలనిష్కళాత్తక । శివ

ఏకోధ్యయః । పూజనీయశ్చ హంసోపనిషది । అరూపేభావనానాస్తి
 యదృశ్యంతద్విసశ్యతీ । అదృశ్యాదృశ్యరూపత్వే । తదాసేవాంసదా
 భ్యసేత్ । రుద్రీః శూనామధిపతిరితి । బ్రహ్మశబ్దయోఃపర్యాయతా ।
 ఏకఏవరుద్రోనద్వితీయాయతస్థితి ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మేతి ।
 ఎరస్పరసమానాభ్యాంశ్రుతిభ్యాంమధ్యవస్థామితి । ఘోరశివలక్షణ
 యోశ్రుతి సిద్ధయోగీశ్వర తస్యోకార్య భేదోస్తి । శివఏకఏవధ్యయః
 శివంకరః । అతిశ్రుతిశోవా । అతిశ్రుతిశోవా ఛండసి వనిసామకావ్యమితి
 చేతి । వనివ్రత్యయః । ఏకఏవరుద్రోనద్వితీయాయతస్థితిద్వావా భూ
 మీజనయో దేవఏకమితి సశివఏకో దేవమితి వ్రత్యహం దేవమేకమితి
 మేకం పురుషం రుద్రమితి ఏకోరుద్రో ఉచ్యతమితి శివస్యేకత్వమాహుః
 శైవః । అనేనైవతుదేహేన । రుద్రసంస్థావ్యతేషీతా । పాపహాస
 ర్వమర్త్యనాం । సల్లాపాద్దశానాదపి । అప్యయేవ్యస్సదారుద్రం । సమ
 రుద్రోఽపిభూతతే । పాపహాసర్వమర్త్యనాం । దర్శనాత్సర్వనాదపి
 విష్ణు నారద సంవాదే । దర్శనాద్భివభక్తానాం । సకృత్సంభాషణాదపి ।
 అతిరాత్రీస్య యజ్ఞస్య । ఫలంభవతినారదః । శివధర్మైః । గంగానానస
 తుంపుణ్యం । దర్శనాత్ శివయోగినాం । సర్వతీర్థాభిషేకేభ్యః । త
 త్సంభాషణముత్తమం । పూజితశ్శివయోగిస్యా । త్సిర్వదేవాః పృ
 పూజితాః । చతుర్వేదధరోవిప్రః । శ్శివభక్తివివక్షితః । సరోసరక
 గామిస్యా । త్తస్యసంభాషణాదపి । స్కాందే । విష్ణుకాపావశమనాథ్యా
 యోభృగుః । ఏచదండిత్రీదండాద్యాః । ఏకభక్తాహరేత్వయి । తేద్య
 షామండినస్సంతు । దృష్టాశ్చసరకప్రదాః । యేసరాభోజిష్యంతి ।
 సంభాషం తేనపండితాః । తేపిష్టావ్యంతిసరకా । యావదాభూతినంప్లవం
 ఈశ్వరస్య విష్ణోవిష్ణోవనం । తేర్విషండికృతాస్తేన । దశానాదపి పాప
 దాః । శయనానసవస్త్రాది । దానాదవ్యధి వాదనాత్ । తేహంమహా

రాజవాదిగమనం తేనకీర్తితం శ్రుతి బ్రహ్మముషిగాచాధ । యా
 వధాభూతసంప్లవం । నిష్ఠాశ్వరేణాజ్ఞప్తం । మదాశ్రమరతాద్యే
 ప్తి । యశ్చమాంద్యేష్టిచూఢవ । మనాశ్రమరతా స్తాతి । య
 న్యమాంస్తాతినిర్మలః । కింతుమేనమయం శృత్వా । నేత్రేణార్యకనా
 న్యధా । యచరుపాలభివ్యంతి । తద్భక్తాస్తే వికల్పమాః । ఏచాన్యవహసి
 వ్యంతి । పాపండాస్త్రీజనావళనాం । సుభావగాదపి హరతేహంతో
 షోమహాన్నానాం అస్తిన్న ధేలెంగ్యే । భవనాదాననాధ్యానాత్సంపర్క
 సమాభోజనాత్ । సంచరంతిమహాఘోరైః । సరకేకాలమక్షయం ।
 విశ్వేశ్వరువాచ । అన్యప్రభృతి శృంగంత శుభముక్తమఘోషణం ।
 సువృత్తోదువిఃసీతోవా । శివభక్తః ప్రభుమణుః । మమవాచానకృద్దే
 వ ప్రతిజ్ఞాతంధరాతలే । పతితోపివిముచ్యేత । మద్భక్తోవిద్యయామమ ।
 చండాలువాటికాయాంవా । శివభక్తస్థితోయది । తచ్చేదశివలోకస్యా ।
 తద్గృహంశివమందిరం । కీలకేష్వపిదేశేషు । యత్రీమాహేశ్వరోజనః ।
 మనాకృపివన్నోవనతే । కాశీక్షేత్రనమంతుతత్ । యస్మిన్ దేవీవసేన్ని
 త్యం । భూతిశాసనసంయుతః । సోపిదేశోభవేత్పూతః । కింపునస్తస్య
 మందిరం । పాతకేన్యమనుప్రాప్తైః । శివభక్తగృహంప్రవేశత్ । యాచ
 యేదన్నమమృతం । తదలాభేజలంపిబేత్ । సదూరమవిగంతవ్యం । య
 త్రమాహేశ్వరోజనః । ప్రాయశ్చేనాపిద్రష్టవ్య । స్తస్యసన్నిహితశ్శివః ।
 యస్మిన్ కస్మిన్ స్థితో భక్తో । భూతిశాసనసంయుతః । తత్రతత్ర స్థితా
 గంగా ప్రభావాచ్ఛాసనస్యవై । అంత్యజోవాధమోవాపి । మూర్ఖో
 వాపండితోపివా । యస్మిన్ దేశేవసేన్నిత్యం । భూతిశాసనసంయుతః
 తోయదృచ్ఛయావాపీ । సర్వతిభైఃస్సమాగతిః । నాహంవసామిక్వైలా
 సే । నమేకాంచనమందిరైః । మద్భక్తాయత్రీకీర్తంతి । తత్రీతిస్థామిపా
 ర్వతి । స్వయంభూర్యత్రీవాలింగం । మత్రీవాశివయోగిణః । తత్రీయో

జనవర్యంతం । వాకాస్యానమంతతః । లింగాద్ధస్తరతంసాగ్రం । శివ
 త్తేత్రంసమంతతః । మనజైస్థాపితేలింగం । త్తేత్రమూనముదీరితం । స్వా
 యంభువేసహస్రింస్యా । ద్వాద్యేచతదధాకం । తత్రపంచత్వమా
 హూవై । శివసాయుజ్యకారణం । శివత్తేత్రసవాపస్థా । శివసేవ్యా
 మాగతా । పతితానంత్యజాన్యాపి । స్పృష్ట్యావస్నానమాచరేత్ ।
 గ్రామీవామదివారణ్య । జలేవాసిస్థలేపివా । యత్రవాదృశ్యతేలిం
 గం । సర్వతీర్థానితత్రైవై । శివలింగంసమీపస్థం । యత్ప్రయంపురత
 స్థితం । శివలింగమితిజ్ఞేయం । తత్రస్నాత్వాశివంచ్రీజేత్ । తన్యశి
 చ్చాప్తిరుదామృతా । తస్యేదాహరణమాహః । పురాతు సూకరః
 కశ్చిత్ । త్వానంస్పృష్ట్యాభయాత్పథి । వ్రనంగాచ్చిన్న దేహేతు । శివ
 తీర్థావగాహ్యతే । యత్రీత్యందేవ దేవతా పూజ్యతే సుకృతాత్తథి
 సతత్రీదేశ దుర్భిక్షం । సచమారీప్రసరన్తం । శ్తశానం తద్గ్రహంభౌ
 రం । సదేశః ప్రేతభూమికా । మ్లేచ్ఛాస్సర్వేపితే లోకా । శివోయ
 త్రస పూజ్యతే । అస్తిన్నథా శతరుద్రీయై । దశానువాకై । విశ్వం
 పుష్టం గ్రామై అస్తిన్ననాతురం । రుద్రీధ్యామీ వసేవ్యత్ర । గ్రామీ
 వానగరేపివా । సతత్రీక్షుత్పచాసాద్యా । దుర్భిక్షవ్యాధయోపిచ । త
 స్తాత్కారణాత్ । యస్మిన్ తే త్రే శివోనాస్తి । నాస్తిమా హేశ్వరోజనః । త
 చ్చస్థానంసగంతవ్యం । వేద్యంసదవనాంతరం । ఇత్యాదిశ్రుతిస్త్రపు
 రాణాదివచనప్రమాణాత్ చండాలపుల్కన శ్వపచాదయోపిభక్తియై
 త్రాః తదీయ ప్రసాదోపజీవినశ్చయే కేచనసంతిత ఏవశ్రేష్ఠాః । తఏవమ
 లీనాశ్చైత్రేస్సహ సందర్శన సంభాషణ సహభోజనాది క్రియాః సకత్త
 వ్యాః । ఇతిశ్రీ వీరమా హేశ్వచారసారోద్ధారే సోమనాథభాష్యే వీర
 వనామ సవము పరీకరణం సమాప్తం ।

వీ ర మా హే శ్వ ర మా హా త్మ్యం .

శ్రీవీరమహేశ్వరమాహాత్మ్యం వక్ష్యామః శివభక్తామహో
త్సాహః శివాద్భుత పరాయణాః సంయుతాధర్మసంపన్నాః సర్వా
ధాన్యాధయంతితే సర్వద్వంద్వసహధీరా నిత్యముద్యుక్తచేతసః
పరోపకారనిరతా గురుశుశ్రూషణేరతాః ఋణావోమృదపన్వచ్ఛా
అనుకూలాః ప్రియాంపదాః శాంతాస్మితముఖాభద్రాః నిత్యంస్యాగ
తవాదినః అల్పవాచస్పవక్తారా శూరాస్త్యాగవికారదాః అమాని
నోబుద్ధిమంత స్త్ర్యక్తస్పృహగతస్పృహః శివాచారసమాయుక్తా
దయాదాక్షిణ్యగోచరాః దంభమాత్సర్యనిర్ముక్తా యథాతథ్యాభిభా
షణః సంవిభాగపరాపాక్షావ్యాశతాశ్చ వ్యకుత్సితాః జనేషువాచా
మతినా సచరోషవశానుగా భవంతిచామలాత్మానః సుస్థితాసాధు
సేవినః సపాదపాణివాక్పతుః శోత్రశిక్షవశానుగా చపలానినకుర్వం
తి సర్వవ్యాసంగవజ్జితాః ఏతాంతాంభక్తిమాస్థాయ గుణేష్య
తేషువర్జితాః పూజయంతి శివంనిత్యం పరాపరవిరుతయే లింగ
ద్వయంసమాఖ్యాతం చరంచాచరమేవచ చరంప్రేతితివిఖ్యాత
మచరంపాధివాదికం చరేనదాపనత్యేవ పీరితియక్తోమహేశ్వరః
అచరేమంతినంస్కారైర్ ద్వయోనిత్యంసదాశివః స్థావరంజంగ
మంచైవ ద్వివిధంలింగముచ్యతే జంగమంస్వావ్యమానేన స్థావ
రంనిష్ఫలంభవేత్ ఉపవీతనహసేభ్యో బ్రహ్మచారివిశేష్యతే బ్రహ్మ
చారి సహసేభ్యో వేదాధ్యాయా విశేష్యతే వేదాధ్యాయాసహ
స్రేభ్యో అగ్నిహోత్రే విశిష్యతే అగ్నిహోత్రేసహసేభ్యో యజ్ఞ
యాజ్ఞవిశేష్యతే యజ్ఞయాజ్ఞసహసేభ్యో సత్రయాగీవిశేష్యతే
సత్రయాగీసహస్రేభ్యో సర్వవిద్యార్థపారకః సర్వవిద్యార్థవిహోట్యా
శ్శివభక్తోవిశేష్యతే కించిద్వేదసయంపాత్రం కించిత్పాత్రంతపామయం

అగమివ్యతితత్వాత్రంతత్వాత్రంతారభివ్యతిసర్వేషామేవసాతాణామి
 తిసాత్రంమహేశ్వరః పతనాతాయతేయస్తాత్ । అతీవనరకాణవాత్ ।
 తస్యసాతీస్యమాహత్త్యాదానమణ్విపిచాక్షయః । తస్మాత్ సైమహాదేయః ।
 మప్రమాణ ఫలాదిభిః । శ్శివభక్తస్సదా స్మంద । శ్వపచోపిమమ
 ప్రియః । నతస్మా దధికంకీచి । ద్విద్యతే సాతీముత్తమం । ఆనందత
 స్య యంసోయం । నర్వావస్థాంగ తోపివా । యోవా కోవాశివే భక్త ।
 శ్శివవత్సాతీ ముత్తమం । గుణవత్సాతీపూజాయాం । వరంశాసన
 పూజనం । శాసనం పూజయేతస్మా దవిచారం శివాజ్ఞయా । సాతీ
 శాసన యోర్ధ్యే । శాసనంతు విశిష్యతే । తస్మాచ్ఛా సనమేవాదౌ
 పూజ్యం యత్నాచ్ఛివోయథా । నర్వాచారవిహీనోపి వర్ణాశ్రమ
 వివక్షితః । భక్తిలేశయత స్థంద । మత్ప్రియస్సగుణాధికః । తస్మా
 త్పూజ్యానమస్కార్యా । వర్ణాశ్రమపరాయణైః । వర్ణాశ్రమవిరిభృ
 వ్హా । శివేభక్తిపరాయణః । నిత్యంనై మిత్త్యంకామ్యం । నిర్మలంచచ
 తుర్విధం । దానంసాతీంప్రదాతివ్యం । సవాత్రేపుణ్యమాత్రకం । హర
 స్యప్రీణనాధకంచ । శివభక్తాయదీయతే । దానంతద్విమలంప్రకృతం ।
 కేవలంమోక్షసాధనం । తిస్త్వాత్సాతీతమంజ్జాత్వా । శివభక్తమకల్మ
 షం । తస్మైసర్వంప్రదాతవ్యం । అక్షయంఫలమిచ్ఛతా । విచారిణంవే
 దవిదుషాం । కోటిసంభోజయత్ఫలం । భిక్షామాత్రప్రదానేన । తత్ఫలం
 శివయోగిసః । శివయోగిగృహేయస్య । భిక్షాంగృహ్లాతినత్కృతిః । కు
 లంతారయతేతస్య । నప్తనప్తచనప్తచ । శివభక్తసమాయాంతం ।
 దృష్టేవగృహసంస్థితా । కీడంత్యావధియన్పర్వా । యాస్యామఃపర
 మాంగతిం । నాహంతథాద్దియజమానహవివికతానై । శ్శోతద్భవత
 ప్లుతమిదం హుతభుజుభేన । యజ్జంగమస్యవరతశ్చరతోనువృత్త్యై । తృ

ప్రివణమహ్యవహితైనిజకర్తృపాతైః । క్షీయంతేచవరారోహే । త
 పోయజ్జక్రియాదయః । నక్షీయంతేవరారోహే । తైవవక్త్రేహుతంవ
 హిః । నైవేద్యంపురతోన్యన్తం । దర్శనంసీకృతంమయాతస్యభక్తస్య
 జహ్వాగ్నేహ్యశ్చామికమలోద్భవ । యత్రభుంజీతభస్తాంగీ । మూర్ఖో
 వాపండితోపివా । తత్రభుంక్తేమహాదేవ । న్నపత్నీకోవృషధ్వజః । బ
 హునాత్రకిముక్తేన । శివభక్తంతు భోజయేత్ । శివభక్తాయధాభుంక్తే ।
 సాక్షాద్భుంక్తే సదాశివః । శివస్యపరిపూర్ణస్య । కిన్నామక్రిములేనరైః ।
 యత్కృతంశివభక్తానాం । తద్భివస్యకృతంభవేత్ । భక్తప్రియోహంన
 తతం । యథాధికంక్రించనూదన । తస్యనంపూజనాద్వత్స । పూజ
 తోహంనసంశయః । నమేప్రియశ్చతుర్వేదీ । మద్భక్త శ్వవచోపివా ।
 తస్మై దేయంతతోగ్రాహ్యం । నచపూజ్యోయథాహ్యహం । శివభక్తాయ
 యద్భజనం । భక్త్యాదత్తంయదచింతం । తదాహంచానుగృహ్యేమి ।
 తేనానంతంతదువ్యతే । నకృల్లింగార్చకందత్వా । నన్త్రీమాత్రీంయ
 దృచ్ఛమా । యేకచ్ఛత్రీంభవేద్రాజ్యం । శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ।
 వాసాంసీచవిదితాగ్ని । సారవంతిమ్మదూనిచ । శివయోగరతేదే
 యం । తస్యదానఫలంశ్రుణు । యాదత్తద్వన్త్రీతంతూనాం । పరిసం
 భ్యాచయావతీ । తావద్వక్షానహసాగ్ని । ఋద్రీలోకేమహీయతే ।
 నకృల్లింగార్చకేదత్వా । నువణామణుమాత్రీకం । దేవేభ్యఃపూజ్య
 తేనమ్యు । గ్గణముఖ్యోగణేశ్వరః । నకృల్లింగార్చకేదత్వా । భూమింగో
 స్పాదమాత్రకాం । భూలోకాధిపతిభూత్యా । శివేనసహమాదతే ।
 నకృల్లింగార్చకేదత్వా । భేనుంబహుపయోధరాం । రుద్రీలోకేనివా
 సంహియావద్రోమాణితత్పశో । ఫలమూలంచభక్తాయ । శాశానివివి
 ధానిచ । శ్వవచశ్శివభక్తాయ । దుత్త మాస్త్రమజన్తభాక్ । తస్మాత్పూ
 ర్ణాదిదానే । దాతామద్వంశజశ్శివే । ఆధ్యోవాధదరిద్రోవా । స్వ

తత్సక్తిమతత్వము. విత్తైశ్వర్యాయాజితైశ్వర్యే. భక్త్యాచేవంశ
 యేత్. భక్తావిత్తానుసారేణ. శివముద్దిశ్యయత్కృతం. అత్మే
 శివాతుల్యం. పుణ్యమాభ్యుదయోమోఃభక్త్యాప్రసాదితంకుర్యా
 ల్పవిత్తేవిమానమ. సర్వప్రభుసియోదధ్యా. చ్యవేభక్తివివక్ష
 సత్తేనఫలభాన్తున్య. భక్తిరేవాత్మికారణం. చిత్తంద్రితానుస
 రణ. తవాత్మ్యభనివ్యతి. భాగినావాత్మకమబిర్రాసం. స్వేక్తరీహత
 దధిసః. యదినానునభేయంశ్చ. త్వంప్రాప్తామీధి. నేగ్రహ
 కేవాత్మాం స్వపిసమని. ప్రియాశ్వానుగతానిచ. ప్రిత్యుద్ధా
 గమనం. స్వాగతంప్రిత్యుభాషణం. స్వాగతంచాన్న సాసంజే. ము
 స్యాసానవపకం. అతిద్విష్టప్రభగ్నశ్శి. గ్రహాశ్చరీతనవర్తతే. స
 స్వదుష్కృతందత్తా. పుణ్యపూజాముగచ్ఛతి. అదత్తదోషా
 వేద్దదిద్రో. దలేద్రదోషాప్రకరోతివాచం. చివాదవశ్యేనసరకం
 తి. పునడకదిపునరేవసావీ. ద్వారంద్వారంపునరేవ్యం. భిషో
 పాత్రోపాదాయ. దర్శయంత. హ్యనాత్మా. భవేతిథలమోద్యతం
 ద్యదిష్టసముత్పత్తం న్యాయపాత్రోచయద్యవేత్. శివానుతంసవేద్య
 స్యో. ద్భక్తానంతిఫలాధిభి. యద్యదాత్మహితంలాకే. తత్తద్రేవ్యమ
 వంచయ. శివలింగరూపభక్త్య. తత్త్రితుష్యామనుప్రత్య. న్య
 యోజితస్యైతస్య. త్యాగనిహితముణం. తత్కేహోదరగం
 సాం. పరివారృణవాంభసా. ఆధాన్యాయాజితైశ్వర్యే. భక్త్యాచేచ్ఛ
 మర్చయేత్. సతస్యప్రత్యవాద్యాస్తి. భావేవశ్యాయతా. ప్రభుః. న్య
 యోజితైరపిద్రవ్యై. రభక్త్యాపూజయేద్యది. ససతత్ఫలమాప్నోతి.
 భక్తిరేవాత్మికారణం. యదిశ్శబ్దచిత్రకూ. సరస్వతీమీమవాదినా
 దాసంసత్యామమనాసి. భావ్యతేనాధుభిక్షుతం. శు. జననసతా
 నితనుతావాతయనెవైద్యతననాతుంగా. యోదిహిత్యహహవదే

5

[illegible]

స్వామితి హేమశివలక్షణయోగుః సిద్ధయోగీశ్వరతనోః కార్యభే
 దోస్తి । బ్రహ్మగీతాయాం । అలింగమేకమవ్యక్తం । లింగంబ్రహ్మేతిని
 శ్చిత్తం । ఐరహాయనమవరమ । లింగాయనమితి । తస్మాత్కార
 ణాత్ । నకలనిష్కళాత్మకశ్చివవశోధ్యేయః । పూజనీయశ్చహంసోపని
 షది । అరూపేభావనానాస్తి । యదృశ్యేతద్విసశ్యతే । అదృశ్యాదృ
 శ్యరూపశ్చే । తదాసేవాంతదాభ్యసేత్ । శివసంకల్పోపనిషది । యో
 సాసర్వేషువేదేషు । ఐత్యశ్చేహ్యజుశ్చరః । అకాయోనిర్మలోహ్య
 త్వా । తస్మేమనశ్చివపంకల్పమస్తు । సూతగీతాయాం । ఘృతకాతిన్యవ
 స్తుతిః । సచ్చిదానందలక్షణా । శివాదవ్యస్తునైవాస్తి । శివవపహి
 సానదా । దేవాన్సర్వమునిశ్రేష్ఠాః । శివస్వామితేజసః । అంబికా
 యాః పతేశంభాః । ప్రత్యక్షాకరబిల్వవత్ । సర్వోపనిషదామధః ।
 శివవసనచాపరః । ఏకవివహితజ్ఞానం । తదాజ్ఞానస్యశాననం । ఆదిత్యపు
 రాణః । తత్త్వంయదృగవతో । రూపమీశ్వరశూలినిః । ప్రదేశాంత
 రే । అక్షరం పరమంవ్యోమ । శైవజ్యోతిరుమావతిః । ఇత్యాదిశ్రు
 తి పురాణవచనాత్ । శివవపూజ్యోభవతి । యజుర్వేదః । రూపవేద
 స్యఇతరం మహిమానంవ్యాచక్షే । అధర్వణవేదః । ముఖానితెపశుప
 తెయానిచక్షూంషితే రూపాయనదృశ ప్రతిభిన్నాయతేనమః । ఏకం
 ముఖిత్రయమీశ్వరలోచనానాం । చత్వారిదోషవిశదంవపురద్భు
 తంతే । అత్యంతమేవభజతాముపకారహేతో । నానాభవంతితనవ
 స్తదదివ్యరూపాః । ఆనీశ్వరత్వాదేవశరీరమీశ్వరస్య మాత్రోపణాశ
 మిత్యాహుః । అంగైస్థిరేభిరితిరూపమనీశ్వరంతే । భూరీణితానిచభుజం
 గమమూలధారిణా । యజుర్వేదః । స్థిరై రంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః ।
 ప్రదేశాంతరే । స్థిరై రంగైపురూరూపణగ్రియతి । హూమోవమంత్రః ।
 పురురూపః । బహురూపః । భూరీణితానిచేతి ఆవ్యయానిఅజాతః । ఇత్యే

వమూదిశుఁగిఁజేఁ | విగ్రహవివయతాం నిత్యమిత్యుక్తం | యజుర్వేదః
 అజాతశత్రువంశశ్చిద్భిదుఁగి | శివద్యేయద్రుతే దక్షిణంముఖంలేన
 మాంపాహినిత్యం | పృథ్వీశాంతరః | బాబాలకాఖాయాం | పృథ్వీంజ
 నంతిష్ఠతి సమ్ముఖాంతకాలే ఏకవవయదో | సద్విత్తీయామతస్థః | సబ్రహ్మ
 సవిష్ణుసకనూర్యోనాగ్ని సకచంద్రోనచతారకాః | అస్మిన్నధో
 స్కాండః | విష్ణుసంజ్ఞాహ్యసంఖ్యాతా | హ్యసంఖ్యాతాపితామహః | అసం
 ఖ్యాతానులేంద్రాశ్చ | నిత్యవీరోమహేశ్వరః | ఆదిత్యపురాణః | అసంఖ్యా
 తానసంక్షిప్తః | ప్రధానాచస్వధిష్ఠితాః | అసంఖ్యాతాశ్చకాలాశ్చ | హ్యసం
 ఖ్యాతాః పితామహః | అసంఖ్యాతాశ్చహరయో | నిత్యవీరోమహేశ్వరః |
 త్వంవిశ్వకర్తాతవనాస్తికర్తా | త్వంవిశ్వభర్తాతవనాస్తిభర్తా | త్వంవి
 శ్వహర్తాతవనాస్తిహర్తా | త్వంవిశ్వనాథస్తవనాస్తినాథః | అస్తాత్కార
 గాత్ | బ్రహ్మదినకలదేవోహ్యపుంసాధ్యాతవ్యమేకమభిధామశివంకరం
 త్యాం | వక్తవ్యమన్యదనపేక్ష్యవిమోక్షపేతు | మాధకణః | పరిసమాప్త
 ముకాచవేదః | ఆతవవఅనీశ్వరాః | అనచ్యాః | అనిత్యవరాన్వితా బ్ర
 హ్మవిష్ణాదిదేవతా నీశ్వరా అవవగళపదందాతు మనమధాః | తస్మాద్
 శ్వరః | అనశ్వరనకలనిమ్మలాత్మకః | సద్విదానం దన్వయావస్థదాశివః
 శివశంకరః | శివవనిత్యంముక్తిప్రదః | సవవిముముక్షుభిః | పూజనీయః
 సవీరోధ్యేయస్సర్వమన్యత్పరిత్యజెత్యనేనదేవతాం తరపరిత్యాగోవిధీ
 యతే | అస్మిన్నధో | పరాశరపురాణః | సర్వమన్యత్పరిత్యజ్య | శివవశివం
 కరః | ధ్యేయశ్చత్యాహపరమాశుశిరాధర్వణిఖలు | మానవపురాణః | అధో
 ముముక్షుభిస్సర్వే | సాంబస్సర్వేశ్వరాహ్వానుః | పరతత్వంవిశేషేణ |
 ధ్యేయవనదాహ్మది | తస్యశేషతియాధ్యేయా | బ్రహ్మవిష్ణాదిదేవ
 తాః | కదాచిదపిమోహద్యై | స్వప్రభాసతయానహి | సర్వమన్యత్ప
 రిత్యజ్య | త్యాహచాధర్వణిశుశిః | జ్ఞానయోగఖండః | ధ్యేయభదేన

స్వామ్యేవ । మత్తమాధమభేదతః । ద్వివిధస్తత్రీదేవస్య । శివస్యధ్యా
 నముత్తమం । విష్ణోద్దీనాంతుదేవానాం । ధ్యానంచాధమమీష్యతే ।
 అథోముముక్షుభిప్రాజ్ఞైః । శివవశివంకరః । ధేయస్సర్వంపరిత్యజ్య ।
 శివాదన్యంతుదైవతం । అస్మిన్నథా । శ్రుతిస్సాధ్వీనమాప్తా । వేదవి
 త్తమాః । క్వచిత్కదాచిద్దేవేషు । తదన్యాస్సర్వదేవతాః । జ్ఞేయత్వే
 నాపిచోచ్యంతే । ధ్యేయత్వేపితద్దైవచ । బహునూక్తేనకంవిపాః ।
 శివోధ్యేయశ్చివంకరః । శివాదన్యత్పరిత్యజ్య । దైవతంభుక్తిముక్తయే ।
 స్కాంఢైః । జగముశరణందేవం । సర్వభావేనశంకరం । సంత్యజ్యత్పరావశ్య
 ర్వం । బ్రహ్మవిష్ణోదికాంస్తథాసౌరసంహితాయాం । సర్వాన్దేవాన్ప
 రిత్యజ్య । యజేత్సంచాన్యమీశ్వరం । సర్వాన్స్తంత్రాన్పరిత్యజ్య । జపే
 త్సంచాక్షరీంసదా । బ్రహ్మగీతాసు । విష్ణుభక్త్యాచమద్భక్త్యా । నాస్తీ
 నాస్తీపరాగతిః । శంభోభాక్త్యేవనర్వేషాం । నత్యమేవమయోచితం ।
 కాళికాఖండైః । శుకవత్ప్రవచిశ్వేత । కీడామైకేవలంవయం । తయోస్తే
 వనిమేషాభ్యాం । అస్తాకంప్రళయోదయా । సూతసంహితాయాం ।
 అథోమహాదేవశివాదిశబ్దం । పరంముదానిత్యమతంద్రితశ్చ । విహాయ
 నారాయణనామపూర్వం । జపేదశేషాశుభనాశనాయ । సాంబపురా
 ణైః । నారాయణాదినామాని । ససాక్షాత్పరమాధాతాః । నామానితిపరి
 జ్ఞానః । మల్పస్యతపసఃఫలం । పరాశరపురాణైః । నారాయణోహరిర్వి
 ష్ణుముఖుండఃకేశవోచ్యుతః । ఏవమేవాదినామాని । నైవతత్వపరాణ
 వై । పరతత్వోపదేశస్య । నన్నిధాపతితాలమీ । శబ్దాకధంచిద్యోగో
 న । ప్రవర్తంతేనముఖ్యతః । విష్ణునారాయణాద్యైస్తు । నామభిష
 కతైరపి । శ్రుతిస్సత్పరాణోక్తైః । నోచ్యతేపరమంపదం । మానవభు
 రాణైః । నారాయణాదినామాని । విస్మయనవిచారతః । జపేచ్ఛివాదినా
 మాని । సద్యోముక్తంయదీచ్ఛసి । నారాయణాదినామ్నాంనిర్వచనం

కారణాగమి! ఆపోనారారోరుద్యః పురుషః కృష్ణపింగళః। తత్సూన
 వస్త్రాయనం । తేననారాయణం స్పృశః । స్కాండః! ఆపోనారాఇతి
 ప్రోక్తా । నారావైసరసూనవః। తాయదస్యాయనం తేన । ప్రోక్తేనా
 రాయణస్వయం । లైంగ్య! ఆపోసరస్వతనవ । ఇత్యపాంనామశుశు
 మః । ఆపూర్యతాభినయనం । కృతవానాత్మనోయతః! అప్పుతేతేయ
 తస్తస్తా । దసానారాయణా స్పృశః! విపక్షిష్టగళతిశ్చైవ । విష్ణునామ
 ప్రకీర్తితం! వసుదేవాత్తజసాత్మా! ద్వాసుదేవఇతి స్పృశః! శివరహస్య! ।
 విష్ణువాక్య! దివ్యవర్ణ! సహస్రాంతే! జతరాత్రస్యధీమతః । ఆధోద్వా
 రాద్వినిష్కాంతో । భవామృహమధోక్షజ! ఎవమాచీనినామాని ।
 పరతత్వాదివాచకః! వాయువీర్యసంహితాయాం । అల్పాన్తేవాన్పరి
 త్యజ్య । కర్తృణామనసాగిరా! తదేవసాంబంసగుణం! భజభావపురస్కరం!
 పరాశరపురాణ! విహాయసాంబమీశానం । భజంతేదేవతాంతరం ।
 తెమహాఘోర సంసారే । పతంతిపరిమోహితాః! విహాయసాంబమీ
 శానం । యజంతేయదిముక్తయే । తేమహాతమసాశ్రాంతా । నేతే
 మాంపరమాగతిః! శ్రు! దేవనికాయేదేవేస్యైవ్య బ్రాహ్మణ్యం । బ్ర
 హ్మణోపాస్యత్వంచ ప్రవదమంత్రసిద్ధమిత్యాచుః । తాత్పర్యసంగి
 హే! త్వంబ్రాహ్మణస్త్వముపధావసమేవకార్యం । త్వంబ్రాహ్మణైస్త్వ
 దితిరేనభవంతుపాస్యాః! ఆబ్రాహ్మణోనవరవర్ణనిషేవణేన । సుభా
 వ్యవవయదినః ప్రపదంప్రమాణం । ప్రపదాభ్యోహిమంత్రీ స్వామవే
 డే! నయధాత్వం దేవేషు బ్రాహ్మణే హుమచుష్యేషు బ్రాహ్మణోవై
 బ్రాహ్మణము పధావత్సృపధావామితి । అస్మిన్నధిక పరాశరపురాణ!
 తతోవిప్రస్యసంబంధ! శివేనైఽహియజ్యతే । శంకరానర్వదేవాశ్చ ।
 వృషలాస్తు పురంధర! పితామహస్తువై శ్యశ్చ । శ్రుతీయఃపరమోహ
 రి! బ్రాహ్మణోభగవాన్యదా! సర్వేషామత్ర మోత్తమః! బ్రహ్మభా

వోహిరుద్రస్య । బ్రాహ్మణ్యంనై వపాతుజం । బ్రాహ్మణోవై నదాహో
 కే । బ్రాహ్మణంచోపధావతి । మహాబ్రాహ్మణమీశానం । ఉపధానే
 న్నచేతరం । నదాహుహంతంమాత్మానం । విరూపాక్షుంద్విజోత్తమః॥
 అస్తిన్నధాః । రుద్రఎవనదాసాక్షా । ద్బ్రాహ్మణోబ్రహ్మభావతః॥ బ్రా
 హ్మణైఃపఠితస్తాద్బ్రాహ్మణోరుద్రఎవహి॥ప్రజానాం పాలకోరాజా । వి
 ష్ణుస్సర్వస్యపాలకః॥ తేనరాజాహరిస్తస్య । బ్రాహ్మణ్యంత్యోవచాచికం
 జగద్విస్తరణేచైవ । శార్యవాభగవానజః॥ కేవలంవైశ్యఎవస్యా ।
 న్నరాజానద్విజోత్తమః॥ రాజాధిరాజస్సర్వేషాం । స్త్రింబకస్త్రిపు
 రాంతకః॥ తస్యైవానుచరాస్సర్వే । విష్ణుబ్రహ్మపురోగమాః॥ శ్రో
 తస్తాద్బ్రాహ్మణానాం స్వకీయదేవతా మహాబ్రాహ్మణోరుద్ర ఎవనమూ
 పాస్యః॥ యథాయజుర్వేదే । యోవైస్యాం దేవతామతియజతేవ
 స్వాయైదేవతాయైచ్యవతేనా పరాంవాప్నోతి పాపియాస్సవతి । ప
 దే శాంతరే॥ యోవాయథాదేవతాయజ్జేషూఽచరతి దేవతాభ్యోఽప
 శ్యతే॥ పాపియాస్సవతి॥ అస్తిన్నధాః॥ ఋగ్వేదే । మాత్వారుద్రచక్ర
 దామాసతోభిదూడదుష్టుతి పృషభమాసహుతి॥ తాత్పర్యసంగ్రహే॥
 దేహంతరైస్సహనమస్తుతి హూతయస్తే । తోషాయనాలమలమేవవిప
 ర్యయాయ॥ కించతుల్యనమస్కారై । నారదేవతనామభి॥ దృష్టవ్యా
 నదృశస్తుత్యా । నమానాహ్వనకర్తృణా । నవయచక్రవామత్వాం ।
 సర్వదే వనమస్కృతం । ఇతిశ్రుతిస్తృతి పురాణేష్యపి పరమేశ్వరనామా
 సమంతరేణస్తుతి నమస్కారా సహాశ్చాస్యదేవతాద్విజాతిభినదర్శనీ
 యాః॥ ఇతిశ్రీవిరత్తై వమాహేశ్వరాచారసారోద్ధారేశీ సోమనాథభా
 ష్యేతరదేవత్యాగోనామైకాదశప్రకరణం సంపూర్ణం॥

స మ స్కా రా ధి వ తి త్వం .

సమస్కారాధిపతిత్వంవక్ష్యామః॥ సమస్కారాధిపతిత్వం పరమే

శ్వరస్యైవేతి సోదాహరణమాహ॥ తాత్పర్యసంగ్రహే॥ దేవత్వదేక
విషయాణి సమాంసిపుంసాం । యస్మై నమశ్శ్రుతి బలాదవధారయామః॥
దేవాంత రేషువిహితాన్యపితాన్యమూని॥ సో తాంసిసాగర ఇవత్వయినంప
తంతి॥ యస్మై నమశ్శ్రుతిబలాదితి ద్వేశ్శ్రుతిభజతః॥ యస్మై నమస్తస్మైత్వా
జప్తం నియుఃజ్ఞీతి । యస్మై నమశ్శ్రుత్యాధర్మమాహ । యస్మై నమశ్శ్రు
తనూద్యవమంన్వినం త్వమేకాని యోజకము వాచపశోఃకపర్దిక ।
అన్యచదివ్య శిశుమారశిరోభవంతం । శక్యంతవిధముభయేననమోవి
ధాత్తుం । యచ్ఛబ్దనిదేశాదుభయమపి సమోలక్ష్యత్వేనపరిహర్యం ।
కించదనువదం త్వేతదుద్దేశేన పశునియోజనం తదాత్మనాచశిశుమార
శిరోభవంత మితిదివ్యశబ్దేఃశిశు బ్రాహ్మణోత్తమాః॥ మర్తశాశ్వద్ధవణా
ర్థచంద్రదీపాదిలింగినః॥ భవేయుశ్శ్రద్ధయాసాధకం । లలాటబ్రాహ్మ
ణోత్తమాః॥ న్వదారాగమనేచైవ । వరదారాపరిగృహే । భవేయు
రున్ముఖాయూయం । సర్వదాబ్రాహ్మణోత్తమాః॥ విష్ణ్వదిదేవతాస్స
ర్వా విశిష్టాశ్శుకరాదితి । భ్రాంతివిజ్ఞానసంపన్నాభవేయుఃబ్రాహ్మణో
త్తమాః॥ పితృమాతృసుతభ్రాతృభార్యానికయణస్తథాబంధువిగ్రయణ
స్తద్వద్భవేయుఃద్రాహ్మణోత్తమాః॥ దేవవిక్రియణస్తద్వ । త్రిధావిక్రి
యణస్తథా । ధర్మవిక్రియణస్తద్వ । భవేయుఃద్రాహ్మణోత్తమాః॥
బౌద్ధేవాహమతేచైవ । వాంచరాత్రేత్వవైదిక । శాక్తేచదీక్షితా
యూయం । భవేయుఃబ్రాహ్మణోత్తమాః॥ పాపంశిషుశిషాన్యేషు ।
మూర్ఖేషుశౌతకేషుచ । శ్రద్ధయాదిక్షితాయూయం । భవేయుఃబ్రాహ్మ
ణోత్తమాః॥ యుష్మాకంపంశజాతేశ్చ । నర్వస్త్రీభిష్పహద్విజః॥ మదు
క్తాధావ్రమాణేన । భవేయుఃబ్రాహ్మణోత్తమాః॥ బహునోక్తేనకిం
సాత్మా । చ్ఛివేసంసారమోచకే । తత్సంబంధిషుసర్వేషు । శ్రుతిస్మృ
త్యాదికేషుచ । యుష్మాకంపంశజాతానాం । యుష్మాకంచతద్దేవచ । శు

ద్భవావస్తావస్తు । శావస్త్యవకృతోమయా । శివరహస్యే । పాపా
 నామపి బాహుళ్యాదధీచెచ్చాపిశావతః । గౌతమస్యమునే శ్వాపా ।
 ధీచస్యచశావతః । జన్తాంతరకృతాత్పాపా । దయమర్థోనరోచతి ।
 త్యాదిగౌతమధీచాదిశావహ తాముషయశ్చ తేహంవంశజాశ్చనదశ్చ
 సీ యానసంభాష్యాః । వీరభద్రదక్షనంవాదే । ననజనహసారుదో ।
 వీరభద్రంగణేశ్వరం । తక్షణాదేవదక్షస్య । యజ్ఞవాటింహిరక్షయం ।
 తందృష్ట్యాభితిభీతోపి । దక్షోద్భవశ్చనస్థితః । కృద్ధవశ్చననం పాహా ।
 రోభవాః కిమిహేచ్ఛసి । తస్యతద్వచనం శృత్వా । దక్షస్యచతురాత్మ
 నః । వీరభద్రోమహాతేజః । మేఘగంభీరనిస్వనః । స్వయంచాపినమాలా
 క్య । దక్షందేవైశ్చనస్త్విజం । అధఃగభఃమసంభ్రాత । మలోభాదు
 చితంవచః । వయంహ్యనుచరాస్సర్వై । శర్వస్యామితతేజనః । భాగాభి
 ర్విప్రయాప్రాప్తా । భాగోనన్సంప్రదీయ్యతాం । అధవాతద్వదోస్తాకం ।
 నభాగఃపరికల్పితః । కథ్యతాశాంరణంతత్ర । యుధ్యంతాంవామయా
 నురాః । ఇత్యుక్తాసైగణేంద్రణ । జీవాదక్షపురోగమూః । ఊచుమణం
 త్రాః ప్రమాణంనోన్న । నవయంప్రభవస్థితాః । తమధ్వరేప్రభమం
 నందదానాహవీరభద్రం చికెతానాసమోభిర్యేన పూణంజగ్రహ
 ద్విశ్వయాపాజుష్టం దేవాఆమృతంభజంతి । అస్యాధః । అధ్వరేయక్షేప్ర
 భమతం రుద్రం రుద్రీశబ్రహ్మధః రుక్డుఃఖం ద్రావయతీతి రుద్రీ
 రుద్గుఖింరుఃఖ హేతువాతంద్రావయతిన ప్రభుః । నరుద్రీఇత్యుచ్య
 తె । నద్భిఃశివతత్వార్థ వేదిభిః రుద్రీశజ్ఞేన సంసారదుఃఖ నాశనః ।
 పరమేశ్వరోభిధియ్యతిఇతి । నందదానాఃచేకితానాఃదేవాః । ఏనవిశ్వయా
 పాజుష్టంహసినమోభిః జగృహుః । అత్రహవిశజ్ఞేనరుద్రోదిష్టంద్రవ్యమవ
 గమ్యతే । జష్టఃజషి ప్రీతిసేవనయోః । ఇతిధాతోః । తస్మైపరమేశ్వ
 శ్వరాయ నమర్పితం ఏతద్దేవానమోభిస్సహజగృహుః । గ్రహణపాదా

న ఇతిధాతోః స్వీకరోవగమ్యతే । రుద్రేణనేవితం భక్షితం వత్సా
త్ప్రసాద రూపేణ భక్షయామానురిత్యధా । తత్ప్రసాద భోగస్యఫల
మేవగమ్యతే । ఆమృతత్వం భజంతినవిద్యతే మృతిర్యన్యసః । ఆమృ
తః తస్యభావః ఆమృతత్వంపునభావరాహిత్యంభజంతే । అస్తిన్నధా
ఇమంపశుపతే అద్యబధ్నామి యజ్ఞసుకృతస్య మధ్యే అనుమన్యస్వ
సుయ చామజుష్టం దేవానామిద మస్తుమహ్యం । మంత్రేయూచుమ
రాయూయం తమోపహతచేతసః । ఏనప్రథమదాగాహాం నయజ
ధ్వంమహేశ్వరః । తథోక్తాపితి మంత్రేదేవాన్సంమూఢచేతసః । భ
ద్రాయినదదుభాగంప్రోహరమివలిప్సయా । యద్యక్త వ్యంచవధ్యంచ
స్వవాక్యంతవ్యభాభవేత్ । తథాతతోయయర్ంతోః । బ్రహ్మలోకం
సనాతనః । అస్తిన్నధేకృతిరవ్యస్తి । యజ్ఞేనవిష్టాన్సభికాపురస్తామాచు
మంత్రాస్సహసాకువ్య మానాదృష్ట్యా వపుషా మధువాసదేవా న
ర్వాణ । శ్రీఋధ్వం నయధ్వమీశం । తస్మాత్ప్రమాణా దఖిలాధ్వరా
దిరాజస్య భాగంసదదుర్యధోక్తం । తస్మాద్భవిష్యంతి మహాతురాస్తేరు
ద్రేణ భద్రేణ గణాధిపేన । నేక్షేత్రసూర్యానసురాన్సహత్వేనానేక్షిత
సూర్యాన సురా నహర్వేజానీదితిముక్త్యా యజ్ఞే నవిష్టాన్సభికా
పురస్తామాచు మంత్రాన హసాకువ్య మానా దృష్ట్యా వపుషామధు
వాసదేవా నర్వాణ శ్రీఋధ్వంన యధ్వమీశం । ఇతిశ్రుతిస్మృతి
పురాణాదిషు మంత్రేఃపరమేశ్వర ఏన ప్రథమ భాగాహామితివదన్య
పిశ్యత్వా దేవాః ప్రథమభాగాహాన్య రుద్రస్య నద దుభాగమితి ।
తదధ్వరదక్షాదపిప్రతి కూలస్థితాన్సర్వ దేవాన్సదాన భజనియ్యానద
శానీయ్యాశ్చ । ప్రదేశాంతరే । అథోవాచగణాద్యక్షో । దేవాన్విష్ణుపు
రోగమా । మంత్రాప్రమాణం నకృతా । యుష్మాభిరళల దపితైః
యస్తాదస్తిన్నభదేవా । ఇద్ధంన సుయ సత్కృతాః । తస్మాత్సోజీవితైసా

ధం । అపన్యేమామి గవితం । ప్రదేశాంతరే । తథానవజ్జిణం నూ
 ర్యం । రుద్రాక్షరుదగణాగ్రణేః । భద్రోమూర్ధ్నిజ ఘనాశు । వామ
 పాదేన లీలయా । అసిఖిఃపావకం భద్రః । పట్టాసైన్యయమం యమి ।
 రుద్రాక్షని శావకూలేన । ముద్గరైర్వరు నాదృష్టైః । పరిఘనైఃఖు
 తింవాయుం । టంకైష్ట కవరస్వయం । ఏలిభేద రణోపిరో । లీలయైవ
 గణే శ్వరః । తతోదేవ్యా సరస్వత్యా । నాసికాగ్రంసు శోభనం । చ
 కత్కకర జాగ్రేణ । వేపమాతుస్త దైవచ । విచ్ఛేద చకుతారేణ । బా
 హుదండం విభావసాః । అగ్రితోద్యేం గులాజహ్వ । మాతృహవ్యాం
 లులావచ । స్వాహాదేవ్యా స్తథా దేవో । దక్షిణం నాసికా పుటం
 చకత్కకర జాగ్రేణ । గుహతస్తన చూచుకం । భగన్య విపులేనేతే
 శతపత్రమ సమపిఠే । ప్రసహ్యేత్పట యామాసంభద్రకాళ్యాపురస్త
 థా । పూష్టోదశన రేఖాంచ దీప్తముక్తా వలీమివా జఘానధనుషఃకోట్యా
 సతేనాస్రప్తవాగభూత్ । తతశ్చంద్ర మనందేవం । పాదాంగుష్ఠేనలీల
 యా క్షణాత్క్రిమివదాకృమ్య । ఘృషయామాస లీలయా । శిర
 శ్చచ్ఛేదవక్షస్య । భద్రః పరమ శోభనః । శ్రోత్యామేవ వైరిణ్యాం । భ
 ద్ర కాశ్యేద దాచతత్ । తత్ప్రహృష్ట్యా సమాదాయ । శిరస్తాశఫలో
 వమం । సాదేవీకందుక క్రీడాం । చకార సమరాంగణే । శరేణాధేం
 దు వక్త్రేణ । సపిరోధ్వర పూరుషం । మృగరూపేణ ధావంతం విశి
 రస్కంత ధాకరోత్ । అస్తిన్నధే లైంగ్య । యజ్ఞస్యచ శిరచ్ఛేత్త
 పూష్టోదం శవినాశకః । వన్నిహస్తహరసా త్కా ద్భగనేత్రనిపాతనః । పా
 దాంగుష్ఠేన సోమాంగ । వేషకః ప్రభుసంజ్ఞకః । సరస్వత్యామ హా
 దేవ్యా । నాసికోథ్వో వ్యకృంతనః । ఉపేంద్రోద్రి యమాదీనాం । దే
 వానామంగత క్షకః । సమస్తక్ష ద్భ్య ఇతి శ్రుతిః ॥ యజుర్వేదే । తదేవ
 సంయోగైర్మయ పాన్య్యుర్మదితత ద్రుద్రస్యధనుః । రుద్రస్య త్యేవ ధనురా

తిః శిరః ఉత్పిపేష . ధనురాగ్ని విష్ణురద్యో విష్ణుః శిరః ప్రతి చింద్య
హితతున్నమితి పాపత . పపాతచతథా భూమా . వినంజ్ఞః పురుషో
త్తమః . పునరుద్ధాయ తంహంతుం . చక్రముద్యమనప్రభుః . వ్యవ్రం
భయతదీనాత్మా . క ర్తేన న నంశిశుః . తిభిశ్చ ఘోరతం శాజ్ఞం .
ద్విధా భూతం పృథోన దా . శాజ్ఞోకోటి ప్రసంగాశ్చ చిచ్ఛేద
శిరసి ప్రభుః . తమన్నమితి పాపత . శిరస్తస్య వరానన . వా
యునా ప్రేక్షితంచైవ . ఘృణజేనపి నాకినః . ప్రదేశాంతరే శాజ్ఞో
కోటి పృసంగాశ్చ . కేశవస్య మహాత్మనః . సశిరచ్ఛేద యామాన . పీ
ఠభద్రో మహాబలః . అరుణకేతకీ బ్రాహ్మణం రుద్రస్యతే ధనురాధి
శిర ఉత్పిపేష సప్రవగో భవత్సత్తాత్ . సప్రవగేణ యజ్ఞేన యజతే
శూలవేగ పృథుగ్దాప్య . చిన్న బాహూయమక్షుః . వినికృత్త్రోత్తమాం
గాంశ్చ . పేతురువ్యాణం సురోత్తమాః . నికృత్త బాహవః కేచిత్ . కే
చిల్లున వరాననాః . భాష్పవ దారితాః కేచిత్ . ని
పేతురమరాధుని . విశిఖోన్మాదగాత్రాశ్చ . బాహువిచ్ఛిన్న నందిభిః
ప్రవృత్తన యనాః కేచిత్ . నిపేతుభూత లేమృతాః . భూమింకేచి త్ప్ర
వివిశుః . సర్వశాన్మగుహాన్తథో . అవరేజ గ్గురాకాశం . పరేచవివిశు
జలం . తథానంఛిన్నభిన్నాంగై . సవీర శిరసో బభావరిగ్నిస్త వృజా
వగో . భగవానివ భైరవః . ఘృషితాభూతబేతాల్లై . దాకరాన్యు
ర పరిగ్రహః . యథాశలియుగే జారై . బలేనకుల యోషితః . అరి
ష్టనేమినం సోమం . ధర్మంచైవ ప్రజాపతిం . జహుపుత్రం చాంగిరనం .
భృశాశ్యం శాశ్యవం తథా . గలేప్రగృహ్య బలినో . అణవ స్సింహ
విక్రమాః . భచాయంతో భృశం వాగ్మి . వి జఘ్ను మూఢ్నిము
ష్టిభిః . అహే విధివిపర్యాసో . హ్యశ్వమేధోమహాధ్వరః . యజమాన
స్వయం దక్షో . బ్రహ్మపుత్రః ప్రజాపతిః . ధర్మాదయనదస్యా శ్చరషీ

తా గరుడ ధ్వజః | భాగాంశ్చ ప్రతిగృహ్లాంతి | సాక్షాదింద్రాద యన్ము
 రా తథాపియజ మానస్య | దక్షస్యాథ సహద్విజః | నద్యవవశిరచ్ఛేద
 సాధునంపద్య తేఢలంకస్తాన్నావేదనిదిష్టం | సచేశ్వర బహిష్కృతః
 నాసత్పరిగృహీతంచ | కర్తృకుర్వాత్కదాచన | కృత్వాను సుమహా
 త్పుణ్యం | ఇష్ట్యా యజ్ఞ శతైరపి | సతస్సలమవాచ్ఛాంతి | భక్తిహీనో
 మహేశ్వరే | కృత్వాను సుమహాత్పావం | భక్త్యా యజతి యశ్శివం
 సమహాపాతకై సర్వైః | ద్భుచ్చతే నాత్రీనంశయః | బహునాత్రీః ము
 క్తేన | వృధాదానం వృధాతపః | వృధాయజ్ఞావృధా హూనాం | శ్శి
 వనిందా రతస్యతుః తస్తాచ్యతే వీరసర్వే భద్రేణ నానాంగ హీనాశ్చ
 వరాజితాశ్చ దక్షస్యవక్షస్థితవిష్ణుముఖ్యాసురాస్తవజ్ఞనియ్యాబభూవుః
 శివవీరోధ్యేయ శ్శివ కరస్సర్వమస్య త్పరిత్యజ్యేతి శ్రుతివచనాత్ | శి
 వైకభక్తిసిష్టేశ్శివ భక్తైర్దత్తాధ్వరా త్ప్రసాదవిష్ణు పురోగమాన
 ర్వేదే వాస దానభజని య్యాః | యథావామనపురాణైః | తతస్సు కేశస్య
 యయా | తిమిరద్విప కేసరీ | మహాంస్త్య సత్వరస్సూర్య | స్తద్విఘ్నా
 తమ చింతయన్ | పరమాక్రంద మాలోశ్య పురుషాణాం కటంకటం
 సమో భవాయ శర్వాయ ఇదముచ్చేరు ధీరయేత్ | తదాక్రందిత
 మాకణ్ఠ్య | చారణావన గోచరాః | హాహేతిచక్రశున్నర్యే | శివ
 భక్తస్య తవ్యతః | తచ్చారణవచస్సర్వం శ్రుతవాన్ సర్వగోప్యయః
 కృద్ధస్తభగవంతంకం | భానుమంతమవశ్యతద్భవమా త్రస్త్రిణత్రేణ
 నివపాతతతోంబరాత్ | గగనాత్రపరిభ్రష్టః | పదేవాయునిషేవితే చా
 రణైర్వేష్టితోభాను | ప్రవిభాత్య బరాతృత్వ | అధఃపక్వంయథా
 తాలఢలంకపిభిరావృతం | సర్వాగమోత్తరై ర్గోగాశ్చవివిధాకారా |
 దేవలోకేవ్యసస్థితాః | పూర్ణాదశనవైకల్యం | భుజన్తంభంశచీవతే | య

జ్ఞస్యహిశిరోరోగో । వరుణస్యజలోదరం । మార్తాండభానోఃకుంభంచ
 ఘంటాకర్ణస్యశావతః । తస్మిన్ మఖేయజ్ఞభా గాభివృద్ధ్యాప్తాప్తైవిష్ణుపురో
 గమై । దేవైస్సవాజగచ్ఛతుసిమయ్యవస్థితైః । సతినయద్రోకింకరి వ్యతి
 త్యేవ ముక్తస్య సూర్యస్య పరమేశ్వరస్య నిరాకరణ దోషేణతన్నే
 తో త్పాటనం దం తచ్ఛేదనంచాభూత్ । వామనపురాణః । సుకేశా
 భిదానస్య వీరశై వాచారనిరతస్య భక్తస్యావకరణ దోషేణగగనాత్ప
 రిభ్రష్టోభూత్ । సర్వాగమోత్తరైః వీరవ్రతాచారస్య ఘంటాకర్ణానా
 మధేయస్య ప్రాచీనస్యశావదోషేణ దందాచ్ఛృతంచ కుమ్భరోగం చాభి
 ప్రాప్తవాన్ తస్మాత్కారణాచ్చివస్యాపిశివ భక్తానామపి నానావి
 ధావకారీ సూర్యో విశేషేణ సభజనీయ్యాన దశానీయ్యః । దక్షాధ్వ
 రై వీరభద్రేణావ మానితాన్సర్వే దేవాః పరమేశ్వరస్య కృపావలో
 క నేనపునస్త త్తత్త్వదప్రాప్తి నోల్బవంతః । కిమితికేచిన్వదంతి । తథాన
 భవతి । పరమేశ్వరోపి తేమాం తత్తత్త్వద ప్రాప్తిం కృతవానపిదధీచి గాత
 మాదిమునీనాంశావఫలాని వృధానకరోతి । తత్కథం స్కాండా వి
 ష్ణు శాపోవశసు నాధ్యాయైః పునః పరమేశ్వరేణ లబ్ధప్రసాదస్య విష్ణో
 భృగో గుశావనిమిత్తాని దశజన్మాని నివృత్తాని భవంతికిం । తద్దైవపరమ
 శ్వరశాపోవ హతస్య బ్రహ్మణశ్చాపి పునఃపరమేశ్వరస్య ప్రసాదేనైవ
 పూర్వపదం లబ్ధవతోపి పూజాహా త్వం భవతికిం । తద్దేవదక్షశాపో
 హతస్య శశాం కస్యాపి పరమేశ్వరస్య ప్రసాదాత్ ప్రతివాసరం కళా
 వృద్ధిం లబ్ధవతోపిక్షయ మోచనంభవతికిం । ద్వైత్యాచార్యేణ శుక్రేణ
 కచః సప్రాపిణో పూర్వశావఫల నివృత్తిభావతికిం । తద్వత్పరమేశ్వ
 రా పరాధీనాం కృతప్రసాదోపి తత్తత్త్వదప్రాప్తిం కరోతి । శావఫలాని
 వృధాన కరోతి ।

ఇతిశ్రీవీరమామేశ్వరచారాసారోద్ధార సోమనాథభాష్యే సమ

స్కారాధిపత్యం దక్షాధ్వర నిరసనం సూర్యావలోకననిషేధశ్చ ద్వాద
శ త్రయోదశ చతుర్దశ ప్రకరణంచ సంపూర్ణం॥

నారాయణోపాసకత్వం .

నారాయణోపనిషది । అధనర్వోపనిషదాముపాసనోపాస్యపు
రస్సరం నారాయణోపనిషదుక్తముపాస్యత్వం యావయతి । సర్వాభిర
వ్యుపనిషద్భిరుపాసనోక్తా నారాయణోపనిషదాపరిభావయామః । నా
రాయణోపనిషదిమహేశ్వరోపాసనవిషయాస్త్రీ యోనువాకానమా
మ్నాయంతే । అణారణీయానహస్రశీమణంఋం సత్యమితిత్రవీ
ధమానువాకోవ క్రమేణ వివిధ పరిణామ ప్రపంచాధిష్ఠాత్విత్యేన
తత్పరిణామ వత్తయా అణీయస్త్యాది గుణయుక్తం ఆత్మాధిష్ఠాత్వ
త్వాత్ । ఋతశబ్దే నావ్యవచర్యమాణకర్తృభిః పరామృష్టం
నిరతశయమభి మతాకాలిన ఇతి మహేశ్వరస్యాభిమత ఫలప్రదా
తుః తస్యైవప్రాసాదాత్మాయదాత్మ జ్ఞాననిరతనిఖలలోకః పశ్యతీ
త్యుక్తం ఆత్రపుపనిషత్ । శ్వేతాశ్వేతరాగాం యదేవబింబం
హృదయావలిప్తం । కదాత్కత్యంప్రసమీత్యదేహి । హ్యేకఃకృతా
ధోభవతీ హ్యశోకః । యదాత్మతత్వేనతు బ్రహ్మతత్వం । దేవో
పమోనేహయుతం ప్రవశ్యే । ఆజంధృతంసర్వతతైర్విశుద్ధిం । జ్ఞాతా
నుదేవం ముచ్యతే సర్వపాపైః । ఇతి ఆత్మజ్ఞానేన వికృతసంబంధం
విషాదమపహాయమహేశ్వర సాక్షాత్కారాద ఖలై రపిబంధనైః క్లేశా
దిభిర్ముచ్యత ఇత్యధః । మధ్యమానువాకః తస్యమధ్యేవస్తి శిఖా । ఆ
ణీయో ధావ్యవస్థితా । నీలతోయదమధ్యస్థా విద్మల్లేఖ ఫేవభా
న్వరా । నీవారశూక వత్సవీ । వీతాభాన్వత్యణావమా । తస్యాశ్శి
ఖాయామధ్యేచ పరమాత్మావ్యవస్థితః । తాత్పర్యసంగ్రహే । మధ్యమా

ను వాకాభి హితన్య పరమపురుషన్య నారాయణన్య ఉపాన్యత్వా నం
భవాదుపానసత్వమేవ పరిశిష్యతే । ఇత్యాహ ॥ నానాముపానస ము
పాశ్యక దైవదూరే । తస్మాదుపానకతయాపరిశేషసిద్ధిః । అంతవ్యవస్థి
తగిరావరమాత్మ నస్థే శబ్దాదృతేపి విదితం త్వదు పానకత్వం । శ్రు॥ వ
న్విశిఖాయా నారాయణ సంబంధిత్య మసంతరవే వోపపాదయాను
ఇతిసనువరమాత్మ శబ్దావరమపురుషేశివేదృశ్యతే । ఆత్మనారాయణః
వరఇతిసవపశిఖావాక్యేకిం నదృశ్యతే । ఇత్యతఆహః । యన్యస్థితోపి
హృదయేవరమన్వమాత్మా । యుక్తం నవన్య పరమాత్మ తయోభి
ధానం । స్వేనస్వయం మనసి వన్విశిఖాంతరాభే । తిష్ఠత్యుపాన్య ఇతి
హానపదంసకన్యా । ఏకస్యైవ యుగవదుపాస్యో పానకత్వా సంభవన్న
త్వ స్యాత్రి పరమాత్మతయాగ్రహం । ఆత్మనారాయణః పరఇతితువ
రమాత్మాభిధానం । నారాయణన్య గౌణ ఇతిభావః । పుపానకపురుష
వర్ణానమపి ఉపాసనాయాం । శ్రద్ధాహేతురిత్యాహ । నారాయణన్య
హృదయంసుషిరంసుహాగ్నిరగ్నే । శిఖాచ పరమాత్మ పదంయదుక్తం
నర్వేప్యూపాసనవిధేరయ మధకవాదః । శ్రీద్వావిశిష్ట పురుషా చరణా
ద్విధేయః ॥ ఇత్యాది నారాయణోపనిషద్వాక్య ప్రమాణాన్నారాయ
ణస్యో హానకత్వమేవ సిద్ధం భవతి । తస్మాశ్శిఖాయానుధ్యే । పరమా
త్మాన్యవస్థితః ॥ ఇతివచనాత్ । పరమాత్మశబ్దః పరమేశ్వర పదంచ
దృశ్యతే । తస్మాదాహరణమాహ । ఋతగ్ం సత్యంపరబ్రహ్మ పురుషం
కృష్ణ పింగళం । ఉద్ధర్వారేతం విరూపాక్షం । విశ్వరూపాయ వైవమా
నమః । శివసంకల్పో పనిషది । ఋతగ్ం సత్యం పరబ్రహ్మ । పురుషం
కృష్ణపింగళం । ఉద్ధర్వారేతం విరూపాక్షం । తన్నేమనశ్శివ సంకల్పచ
స్తు । బ్రహ్మచిందూపనిషది । సతత్పరబ్రహ్మ విభాతినతత్ర దేవానరుష
యోనపితరో ఈశతే బ్రతి బుధ్యన్వనర్వం బుధ్వానశివ ఏకో దేవస్సర్వ

భూతేషు గూఢస్వర్యవ్యాప్తిః । నర్వణాతాంత రాత్నాః । అధర్వణానే
 డాః తత్పరబ్రహ్మే సమీకోరుద్రస్య ఈశస్సభగవానమహేశ్వరస్య
 మహాదేవ ఇతి । యజుర్వేదే । నమః పరమాముచ పరతరాయచనమః ।
 పరమాత్మనేవ ఇతి ఏకసేవాద్వితీయం బ్రహ్మేతి । కూర్మే । ఈశ్వరగీ
 తాను । అలింగమేకమవ్యక్తం । లింగం బ్రహ్మేతి విశ్చితం । కైవల్యో
 పనిషది । ఉమాసహాయం పరమేశ్వరం ప్రభుం । త్రిలోచనం సీలకం
 తం ప్రళాంతం । ఇత్యాదివచన ప్రమాణాత్పర బ్రహ్మపరమాత్మా పర
 మేశ్వర ఇతి శివస్య నామపర్యాయ స్తత్వాంతర వాచకం సభవతి । ఉ
 పాసక ద్వేషి పరమపురుషస్య । పరబ్రహ్మభిధాన ముపపద్యతే ఇత్యా
 హ బ్రహ్మోద్యతే పరమసాపరమంచతత్వం । జ్యోతిఃపరంచ పరమ
 శ్వరపద్మానభః । తద్భావనైకరసికస్త్వ దనస్యభావో । మంత్రీయధా
 గరుడ భావనయాగరుత్మాః । మధ్యమానువాకే । పరమ పురుషోపాస
 నముచ్యతే । తస్య పరబ్రహ్మత్వాదిభిరన్తరుపాస్యధర్మైరభిధానాత్ ।
 అతతహా । నారాయణస్య సుపాస్యతయాభిధానం । మత్వాఫలంత
 దిహనోపలభేతకశ్చిత్ । నను కేవల మన్యద్విశ్వం నారాయణ ఇతి । వి
 శ్వత్వమాంమాయతే వశేం విశ్వస్యేతి శివత్వవిశ్వపతిత్వమపి అ
 తతహా । విశ్వాత్తనస్తుతిషు విశ్వపతిత్వవాదం । సంగచ్ఛతేస్తుతిరిహై
 వరధాంగపాణిః । విశ్వస్య పత్యురపి విశ్వతయాభిధానం । నాలంకుణ
 గృహ్యసి కర్షహేతుః । విశ్వత్వవిశ్వపతిత్వ యోః చ్ఛాయాతవయోరి
 వపరస్పరవిరుద్ధయో రేకత్రీ పరమనమావేశానంభవః తద్విశ్వపతిత్వ
 వాదస్తుతిరేవ । ఉత్కర్షహేతుభిస్తేనమవ కర్షహేతుభినిండతి
 యచ్ఛకించి జ్ఞగత్సర్వ మితివచనాత్ । విష్ణోజ్జగద్వ్యావకత్వమవసి
 ధ్ధం భవతి । నను శివాదన్యాయ ముపాస్యః ప్రతీయ్యతే । సశివస్యేం
 ద్రీతిశివాదస్యతే న సంస్తవాత్ అతతహా । త్వమంతరేణ సకథం

విదుషాసనీయ్యా । మన్యంబ్రీవీతనశిషస్తుతిం రంతకాలే । యద్భ్రష్టా
 శబ్దనమభివ్యవహారయోగా । సంహారకారిణి హగేశివశబ్దగూహలు । స్థా
 నం యథాంతరముపాప్తి రుపాసకోనా । యాసావరావరతయాద్వివి
 థావిభూతిః । యుద్వాపునర్విష మనేల్రీము పాసితవ్యం । నారాయణో
 పనిషదాహత దత్తనర్వం । దహంవిఫాలతుమిత్యాదినాహృదయా కా
 కాఖ్యం । స్థానముక్తం ఉపాసితవ్యమి త్యుపాసనం । సహస్రశీర్షకమి
 త్యుపాసకః । సబ్రీహ్నే । త్యాదినావిభూతిసేంద్ర స్సోత్సుః । పరమన్యథం
 ద్రస్సోపిలోకః । ఇత్యాది నానులోపః పరమోత్తరఇతినారాయణస్వాభి
 ధానం నారాయణం దేవమక్షరం పరమంప్రభుః । ఇతిప్రకీర్త్యభి శ్లేయమాన
 త్యాత్ । ఉపాసకన్యసతోవ్యధికా రిత్వప్రదశ్శనాయన్వరాట్ । స్వస్తి
 రాజితఇతి । ఈశ్వరాదీశ్వరః । పశుపతిః । వశవో నిరూపా ఇత్యుపకీ
 మ్యుత్వం స్వరాడనుమన్యతామితిశ్రుత్వం తదశ్శనాత్ । సోయమీశ్వ
 రః । తత్తద్ధికారిభిః బ్రహ్మత్తభిన్నదాత్తభిన్నాయతఇతి । బ్రహ్మధిభిన్నద్విజుత
 యఇత్యాదివచనాదు పాసకోవిష్ణుః । ఉపాస్యశ్చివః । తృతీయ్యనువాకః । ఋతం
 సత్యమిత్యాదినా నిరాలంబోపాసనాభావాదాలంబనవిశేషః । శృష్టసింగళ
 త్యాదిరూపం ప్రదశ్శిత మితియద్దేవమీశ్వరోపాసనేనతత్పరమస్యాఉ
 పనిషదః । కథంతిహి నారాయణో పనిషరుప దేశతః । అతలహాయ
 క్షాత్తనా స్వయమనావృషిణోప వేష్టా । నారాయణోపిభవతాప్రతిపా
 దయతా । అత్రీదృష్టాంతమాహ । సూక్తంయథాపురుషదైవతమం
 తకాలే । నారాయణార్ష మితితద్వ్యవదిష్ట మాహుః । నారాయణాక్ష
 మితియదాహసకౌనకపిః । నారాయణః । పురుషో దేవతేతి పురుష
 స్యహరే సూక్తమితిచ పురుషేణ నారాయణే నేత్యాహంతంబః । ఇద్ధ
 మితి శయితమహిమ్నా పరిమపురుషే ప్యుపాసనీయ్యః । పరమేశ్వరః ।
 తస్మాత్ । అణోరణీయా సహస్ర శీర్షకం ఋతం సత్యమిత్యనువా

కృత్యయః పంచప్రమాణాదుపాసకో విష్ణుపాస్యశ్శివః | యజుర్వేదా
 తపశ్శ్రీయోమరుతో మదకాయంతరుద్రియతే జవిమచారుదిత్రిం | ప
 దంయద్విష్ణో పరమం నిధాయవిష్ణుః ప్రముఖదేవాః | పరమేశ్వరస్యన
 మ్యగః క్షణి ఫలాదేవతత్త దైశ్వర్యఫలం ప్రాప్నువంతీత్యధః | త
 స్తద్విష్ణుః పూజకః పూజ్యశ్శివః | అస్మిన్నధేః | శివధర్మశాస్త్రే |
 ఇంద్రసిలమయంలింగం | విష్ణుః పూజయతేనదా | విష్ణుత్వం ప్రాప్యతే
 తేన | సాద్భుతైకం సనాతనం | వాయువ్యసంహితాయాం | తతోజనా
 దకః సుప్తే | వరః ప్రాప్యమహేశ్వరాత్ | జగముఖాస్వరంరమ్యం |
 వై కుంతం స్థానముత్తమం | సః స్తూయమానోదీప్తాంగై | దేవైర్ముఖ
 నిగజైస్తథా | ధృతతీర్థంధ్రీ కోదివైః రుద్రాక్షైశ్చవిభూషితః |
 శుశుభేసతతం విష్ణుః | భన్దద్విగ్ధతనూలకతాః | తీర్థంధ్రాంకితసర్వాం
 గో | జటామండలమండితః | ఇతితత్త్రైవవిష్ణువ్యావసానం | బ్రహ్మపూజ
 యతేనిత్యం | లింగంశైలమయంశుభం | తిస్యసంపూజనాత్తేన | ప్రాప్తం
 బ్రహ్మాత్వముత్తమం | భూతిత్రైపుండ్రుద్రాక్షైః | జటామండలమండితః | అ
 త్తమాలాపితకరః | చతుర్వక్త్రః పితామహః | అస్మిన్నధేః | లైంగ్య | ప
 ద్మపుష్పైనహస్తైశ్చ | సాదావభ్యుదయభక్తితః | పురతః పరమేశ్వరః | స్తుత
 వాన్తధునూదనః | ఏకం న్యూనం సహస్రీణాంపుష్కరాణాంతు పు
 ష్కరం | నారాయణస్యకంసేత్ర | మేకముద్భుత్యజ్జైతతః | తథాప్రభృ
 తితంప్రాహుః | పద్మాక్షఇతిసువ్రతాః | కర్మవేనయనంచక | దత్తవా
 స్నీలరోహితః | ఇత్యాదిపంచప్రమాణాదపి బ్రహ్మవిష్ణుశ్చపూజకాపూ
 జ్యశ్శివక్షేన | ఇత్యభినదంతి | ఇతిశ్రీ వీరమహేశ్వరాచారసారోద్ధార
 శ్రీసోమనాథభాష్యే నారాయణోపనిషదధానిసంయోగా నామపంచదశ
 ప్రకరణం

ఉ ధర్వ శం ఖ పు ం ద్ర ని ర స న ం వ య స్యా మః :

బోధాయనస్త్రితిః॥ నాంకయేన్నదహేదేహం । దహేచ్ఛేత్తా
నుకారతః॥ నాధికుర్వంతి దగ్ధాంగా । శ్రోతస్తార్తేషుకర్తను । గాతమ
స్త్రితిః॥ ఉత్తప్తలోహదండేన । నాంగంఽప్రవక్యచిద్దయేత్ । కాతాత
స్త్రితిః॥ అంకేషునాంకయేద్విప్రః । దేవతాయుధలాంఛనైః॥ అంత
యేద్యదివామోహః । తృప్తత్రైవనసంశయః॥ ఉత్తప్తలోహదండేన । నా
గంఽవిష్ణుక్యచిద్దయేత్ । యవస్త్రితిః॥ నాంకయేన్నదహేనాద్ధాత్యం ।
దేవతాయుధలాంఛనైః । దహనాల్లేఖనాద్విప్రః॥ సాతిత్యంయూతిక
యేత్ । అస్తిన్నథే సూతసంహితాయాం । స్వదేహేవరదేహే
నాసకీర్యాదంకంసంసరః॥ యదికుర్యాచ్ఛచక్రాద్వైః । పతిత్రైవనసంశ
యః॥ మానవపురాణే॥ ఆయుఃకైశ్శంఖచక్రాద్వైః॥ నదహేచ్ఛకదాచనః॥
మనుష్యాకాంతినామ్నాతు । నలిఖేచ్ఛోరసిభిర్యమాత్ । దగ్ధాంగశ్చ
యుధేదివైః॥ లిఖింనరవామతిః॥ శ్రోతస్తార్తసదాచారే॥ నాధికా
రీకదాచనః॥ దగ్ధాంగాలిఖితాంగాశ్చ । సంభాష్యా ద్విజాతయః॥ నద
శేనీయ్యస్తా రాజా । దేహే చక్రంఽప్రసవయేత్ । పరాశరపురాణే
నదాహయేద్విజశేష్టః॥ సదేహే చక్రపూర్వకైః॥ అంతియో స్వదే
శాంతం । రాజాశీఘ్రం ప్రవాసయేత్ । యజ్ఞవైభవఖండే॥ కేవచిల్లాం
ఛితోమత్యోః । ససాక్షీ నర్వదా భవేత్ । శ్రోతస్తార్త సదాచారే॥
నాధికారీచ లాంఛితః॥ లాంఛితాస్య సంభాష్యాః । నస్పృశ్యాశ్చతథై
వచ । నదశేనీయాస్తా సరాజా॥ దేశాచ్ఛేష్యం ప్రవాసయేత్ । స్కాం
దే॥ ఉధర్వ పుండ్రద్విజః కుర్యా । శ్రీలయాచకదాచనః॥ తదాకారేణ
స్త్రీణా వీద్యతేయమకింకరైః॥ పరాశరపురాణే॥ ఉధర్వపుండ్రంచ శూ
లంచ । పత్యులంచాధావండ్రం । లలాటేధారయిష్యంతి । మమ

74 ఊర్ధ్వశంఖచుండ్రోనిరసనంవక్షస్యామః

మ్యాపావకర్తాః । సాంబపురాణా అశుద్ధంచ తథాప్రాకృతమ్ । మర్త్యం
తూర్ధ్వపుండ్రకం । అశుద్ధంచాధః చంద్రుడు । కీర్తిదంచా కుశా
దిశం । నూతనంహితాయాం । శౌపుతంతూర్ధ్వపుండ్రాది । లలా
తశ్రేణ్యయానహః । ధార ఇవ్యంతి మోహేన । సామంజోపమాతాశ
నాః । మానవపురాణాః ఊర్ధ్వపుండ్రంచ శూలంచ । వర్తూలంచాధః
చంద్రకం । తత్రనిష్ఠేనభార్యంచ । నభార్యం వైదికైజనైః । మను
స్మృతిః సోర్ధ్వపుండ్రం ముఖం దృష్ట్వా । ద్రతంచాం ద్రాయణం
చరేత్ । ఇత్యాది శృతి స్మృతి పురాణాగమ వచన ప్రమాణాత్ । శం
ఖంచకాది లాంఛనై రంకితాశ్చ ఊర్ధ్వపుండ్రధరాశ్చ ఏకేచ న
ద్విజాః సంతి । తేనదశశనీ య్యానసంభాష్యాః ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరా
చారసారోద్ధారణీసోమనాథభాష్యే ఊర్ధ్వశంఖచక్రనిరసనం నామ
బోడశప్రకరణం సంపూర్ణం.

సర్వదేవతాజనకత్వం వక్ష్యతాన్యామః

బ్రహ్మవిష్ణోది దేవతానాం పరమేశ్వర జనకత్వం సంపాద
యామః । అభర్వణవేదే । యోబ్రహ్మణావిదదే పుత్రసుగ్రే జాతం యం
బ్రహ్మప్రహీణోతిత్స్వై లైంగే బ్రహ్మణం విదధేదేవా । నగ్రేపుత్రే చ
తుర్ముఖే । ప్రహీణోతిత్స్వైత్స్వైచ । జ్ఞానమాత్రీ ప్రకారకం । పరా
త్పరతరంప్రాప్నోతి । పరాత్పర తరం ధృవం । బ్రహ్మణోజనకేవిష్ణో
వహ్నివా యోస్యదాశివః । మహూపనిషది । అపదేవననజాదా
తానువీర్యమపానృజత్ । తదూడ మభవచేను । విశ్వశ్యాయతనంమ
హత్ । సావణమభవచ్ఛాండ । మదేష్యా ద్యంతనక్షరం । అనేకాల్ప
త దాచాపు । దివ్యమంతవ్య వస్థితం । శివసంకల్పో పనిషది । అ
డంహిరః యంమధ్యే సముద్రం రుద్ర వీర్యాశ్చౌధమంబభూవ । అ

దాద్విష్టుబ్రహ్మజాత వేదాశ్చ తన్నేమనః శివసంకల్పమను ఏషామహా
 పనిషదాహ హిరణ్య గర్భజాతం త్వదేవ భగవా ప్రథమం నురా
 గాంయజ ర్వేదః సోమః పవతాజనితామతీనాంజనితాదివోజనితావృ
 ధివ్యా జనితా గ్నిజానితా సూర్యస్య జవితేంద్రస్య జనితాధవిష్టః ఆ
 స్త్రిన్నధేః ఉమయానహిశోదేవ స్సోమ ఇత్యుచ్యతేబుధైః సవనకార
 గంఠినాన్యో విష్ణోరపిచ వైశ్రుతిః మతీనాంచ దివఃపుధ్వాన్యో ఆ
 గ్నేసూర్యస్య వజ్రిణః సాక్షాదపిచ విష్ణోవైః సోమోజనయ తేశ్వ
 రః కాళికాబండ ద్వానావృధి వ్యారింద్రాగ్న్యో దేశాంతర్యయ
 మయస్యచ వసుణస్య శశాంకస్య జనితాపరమేశ్వః సాక్షాంజ మదం
 గస్య దనంభూతః బ్రహ్మనారాయణా విమా ఆదిత్యపురాణః బ్రహ్మ
 విష్ణ్వర్కశక్రాగ్ని జుహర్తృపురోగమాః సురాసురాస్సంప్రసూతా
 స్తరి స్వర్వేవవోకసః బ్రహ్మవిష్టునురేశానాం ప్రస్తాయప్రభురవ్య
 యః బ్రహ్మవయః పితౄచాంతా యస్యకింకర వాదినః ఇత్యాదివే
 ద పురాణవచన ప్రమాణాత్ బ్రహ్మ విష్ణ్వాది జవతానాం పరమే
 శ్వరేవజుక ఇత్యేతి ఇతిశ్చ విరమహేశ్వరాచారాసావోద్ధారే శ్రీసోమ
 నాథభాష్యే సర్వదేవతా జనకత్వంసప్తదశ ప్రకరణం సమాప్తమ్

ఏ కా త్త ని ర న స న త్కృ మః .

కోయమాత్మేతివయుము పాస్తహే కతరస్స ఆత్మాయేనవాపశ్య
 తియే నవాశ్మహోతయేనవాగంధం జిఘ్రతియేన వాచంవ్యాకరోతి
 యేనవాస్వాదువాస్వాదు జానాం ఇత్యాదివచనప్రమాణాత్ సరవయ
 వ ఆత్మాకేవలం పూజనియోభవతి తమాత్మాంకేది చూన్యమి
 తివదంతి శూన్యశబ్దోభవతిచేత్ శూన్యోభవతి సవవాత్మానిరవ
 యమా అతవనధ్యానాహ్వానభవతి సృష్టికర్తాభవతి అనీశశ్చ

అస్తిన్నథాః మహిమ్నస్తాతే॥ అసీశోవాకుర్యాద్భువన మితి నేః ప
రికరః॥ తద్దైవం॥ అసీశ్వరమనే కేశ్వరమన్నేశ్వరవానచశివేత్వాహా॥
తార్పర్యసంగ్రహే॥ నాసీశ్వరంభవితు మహాతి విశ్వమేతద్భవీ
శ్వరంచనితరామయథా ప్రమాణం॥ తేలోనవేదవిదితేశ్వర వజ్రానే
న॥ శోయంప్రభుఃకలిదిదీవ్యర మన్యచూహం॥ యథానురాప్రతి
ఈశ్వర గీతాభిహితం॥ అనత్యమప్రతిష్ఠం తే జగదాహురసీశ్వరం॥ ఇ
తితదయుక్తం స్వాతికానామితిహీనం॥ ఈశ్వరహుత్వేతు పరస్పరబుద్ధి
వైషమాద్యసంభవం॥ ఏవభువనసర్గాకమితి॥ నిరరామిత్వం॥ అ
నైశ్వర్యవాదినాంతు నవాదిషుకుచిత్సుచాభావమాహ॥ తస్మాత్
శ్రుతిప్రమాణతయా ఈశ్వరవదం విషమలోచన ఏవప్రసిద్ధం॥ ఈశ్వర
ర్యభూతానాః॥ గుతిఈశ్వరరశ్వర్యఈశానశ్శంకరశ్చంద్రశేఖరః॥ ఇతి
అమరసింహాః॥ యదినిరతిశయైశ్వర్య వచనోయరీశ్వరశబ్దః ఈశ్వ
రస్యైవప్రసిద్ధ ఇతిబ్రహ్మవిషుసురేశాది దైవతాదినా మిశ్వరతత్వం
వాగీశ్వరశ్చీ శ్వరశచీవ్వరా ఇతిసోమవదమేవభవతి॥ తస్మాదాత్మనోనిర
వయత్వాది సీశ్వరత్వం అకర్తృత్వంచనభవతి॥ తాత్త్వర్యసంగ్రహే॥
ఇహఖలుబహువిధానేక జన్మ సంనితసుకృత పరిణామ మాసాదితనం
సారదోషదశానాదజగతవిషయాభిలాషిణాం సమాత్మనామధ్యాత్మజ్ఞా
నమిశ్వరత్వ దశానం వాదతుపఘాతహేతుః॥ శలేషుకశ్చిదస్తిత్వ
వనిషదావిదాంచక్రే తత్రకేచిత్తర॥ తిశోకమాత్మవిత్ ఏకమేవాద్వి
తీయం బ్రహ్మేత్యాదిభిః శ్రుతిభిరాత్మేశ్వరాభేద ఏవనమ్యంవ్యజ్ఞోతే
మున్యామానలత్తాప్యనిశంసుఖదుఃఖహేతుజ్ఞాత్యాదిభిః॥ అత్తనః అసీ
శ్వరత్వ ప్రతిపాదనాదీశ్వర జ్ఞానంచపృథగాత్మాను ప్రేరితారచ మ
త్వాఋతస్తే నామృతత్వమతి॥ ఈశరంజ్ఞాత్వా అమృతోభవతి॥

జ్ఞాత్వాశివం శాంతమీతిత్యాధిరాత్యంతిక . సంసారోపరమశుభ్రా
 త్వా దాత్తా ఈశ్వరజ్ఞానమోహంపరగః హేతు రిత్యధః॥ ఇత్యనేహోప
 నిషత్ప్రసిద్ధః । తస్మాదసి త్వరః పశురాత్మా త్వశోరధిపతిః పరమేశ్వర
 ఏవ తదుపనిషదధిక మనభిజ్ఞః కేచన పశుపతి వచన నిర్వచనేరుద్రః
 పశునామధిపతి రితిషష్ఠీగత్పురుషసమాసార్థం విహాయ బ్రహ్మదయస్స
 ర్వ దేవాః పశవ ఇతిశ్రుత్యర్థం ప్రయాణీకృత్య బహుప్రహీనమాసా
 నువలంబ్య పశు రేవ పశుర్య స్వేతివదంతి । అపిచ । జీవశ్చివశ్చివ
 జీవస్సజీవః కేవలశ్చివ ఇతివదంతి । పాశబద్ధోభవేజ్జీవః । పాశముక్తః ప
 రశ్చివఇతివదంతి । అపిచ । తత్పశుపతిత్వంపరమేశ్వరస్త్రిపురదహననమ
 యోదేవాన్ వృణోతవానితి కేచనవదంతి । శధాభవతి । ఈశ్వరస్యాసి
 త్వరాన్ ప్రతిపాశుపత్యవరణమముక్తమిత్యాచా । అత్తాంతరాణి ప
 శవః పరతంత్రీభావాత్పాప తంత్ర్యశః పశుపతే పశుమీశ్వరత్వం ।
 అత్తానమా పనిషదః ప్రదంత్యసిశ మూగంభవంతముఖ మంచశివస్వభా
 వః । సంప్రాప్త మూశి ననుసిద్ధిః యావశ్యతే । తస్మాదరేణ్య పరణం
 కృపణో భిధత్తే । ఇత్కథికాపద్యయనచోదనయాగృహీత్వా జ
 ల్పంతి యత్కిమసి భక్తివదాధిక వాదా॥ నానాప్రధానవచనాదపిచా
 వణి మ్యు న్తత్పాశుపత్యవరణప్రతిబంబవాః॥ బంబు పథీకుమధవాధ
 మేకమేవ వారాన్ బహూనపి మహేశ్వరశక్త్యమధః॥ అత్తానాం పా
 తంత్ర్య మిశ్వరస్యాపారతంత్ర్యమంత్రోపనిషదిశ్చాయతేజ్ఞాత్వాప
 నీశావాత్త్వస్య సిశః సుఖదుఃఖహేతుర్య కారణాని నిఖలాని తానిశా
 యుక్తాన్యధీశిస్త్వ త్యేన ఇతితదాత్తానాం పారతంత్ర్య సుపారతంత్ర్యంచ
 పరమేశ్వరస్య స్వభావిక మిశ్యధః । సంప్రాప్త మేవ అప్రాప్తప్రాప్త
 సం హివరణాత్ త్వాప్త పతిత్వవిషయం చనాభవతి । తత్త్వనో బ్ర
 వీత్ । పరంవృణోమహే అహమేవ పశునామధిపతి రసానీతితస్మాదు

దో! పశూనామధిపతిరిత్యశ్రవతిత్య వమణత్వశ్రవణంగుణవాదవవేతివి
 ధ్యధామితిలయమధావాదః ఇద్ధమధావాదాత్ విధయశ్చయాచ్యయా
 చక న్యాయేన పరస్పర సంబధ్యమానాః ప్రవర్తయంతి । నానాపదే
 షు పాశువత్యా వరణ ఉభాత దేశనిబంధసతయా నిరపేక్షయామ్నా
 యతేం । త్రిపురదహనాపదానోహరణముక్తంప్రజాపతిశాసన పదానేన
 ఏవమధవరమవ్యతేత పశూనామధిపత్యంత ద్వైత్య తత్పశుపతినామ
 పశుమాంభవతి । యోనైతన్నానువేదేతి మృగయువేషపరిగ్రహ
 గార్ధై పాదానేచ దేవం వాహితం మృగయురితి వదంతి । ఏతేననైన
 ఉభయోపాంపశూనామధి పత్యమశ్నుతఇతి । తస్మాత్ప్రధమనమయే
 ప్రజాపతి శాసనాపదాన పరమేశ్వరస్య పశుపతిత్వం నవిద్యతేకిం । ప
 శ్చాత్పశునగ్గనమయే త్రిపురశాసనాపదాన దేవేభ్యః పశుపతిత్వం
 వరం లబ్ధవా నితికస్సంబంధః॥ ఇత్యాదివచన ప్రమాణాత్ । త్రిపుర
 దహన పదానేపరమేశ్వరః పశూనామధిపత్యం వ్యతేతవానితి వచనం
 గుణ వాదవవనానాధావాదః । తదాత్మాపశుః పరతంత్రః అనీశ్వరశ్చ
 శివః పశుపతిః స్వతంత్రః ఈశ్వరశ్చఅతవవవతిః పశూనామవ్యేక త్వం
 కధం భవతి॥ ఇతిశ్రీవిరమాహేశ్వరాచార సారోద్ధాగ సోమనాథభా
 ష్యేవకాత్మ వాదనిరసననామాష్టాదశ ప్రకరణం సంపూర్ణం.

ద్వీమూర్తివాదనిరసనం వత్సామః.

శివాయ విష్ణురూపాయ । శివరూపాయ విష్ణువే ఇతి ప్రశ్నిత
 సామాన్యవలంబ్య శివస్య విష్ణోరభేదంకేచన వదంతి । తథానభవతి
 శ్రుతిస్తోత్రపురాణాగమోద్భితై విశేషవచనైరభేదవాక్య నిరసనం
 వ్యాఖ్యాస్యామః । తద్దేవ త్రిమూర్తివాదనిరసన మపివ్యాఖ్యాస్యా
 మః॥ యజుర్వేదః విశ్వాధిరోరుద్రోమహర్షిః విశ్వం నారాయణం దే
 వం ఇతివిశ్వాధిరోరుద్రో విశ్వంవిష్ణురితివదంతి । ఆపోరాజానమధ్వరస్య

రుద్రేతిగాధవతిం రుద్రమతిమక్షేశ్వరోపిరుద్రః । యజ్ఞోవైవిష్ణుః విష్ణు
 ర్యజ్ఞః । యజ్ఞోవిష్ణునానదంతి । యఃకారణానినిఖిలానితాని కాలా
 త్తయుక్తస్యధితిష్ఠత్యేకః । వాసుదేవః సర్వావృత్తతిః విష్ణుర్యోనింకల్ప
 యత్ । ఇతిసృక్పతిర్విష్ణుః పురుషోరుద్రీఇతివదంతి । తాత్పర్యసం
 గ్రహే । విశ్వాధిస్త్యమసి విశ్వమయోమురాడిః । యజ్ఞేరస్త్యమసి
 యజ్ఞ మముంగృణంతి । ఆద్యాజగత్సృక్పతిరేషభవన్నిమిత్తం । నూ
 నంకథంన్నయవయోభాగవన్నభేదః । యజుర్వేదః సేదాహమే
 తంపురుషంమహంతమ్ । ఆదిత్యవణకాంతిమనువరస్తాత్ । వాజినని
 య్యైః । అధర్వణవేదః । ప్రథమారక్తపీతాబ్రిష్టాదేవత్యా । ద్వితీ
 య్యావిద్యుమతీ శృష్టావిష్ణుదైవత్యా । తృతీయ్యాశుభాశుక్లాదుద్రాదై
 వత్యా ఆదిశ్యవర్ణోయుకః । కైవల్యోపనిషది । ధ్యాత్యామానుగచ్ఛ
 తి । భూతయోనింసమస్తనాక్షీంతమనువరస్తాత్ । సూతసంహితా
 యాం । రజస్తమశ్చసత్త్వంవ । గుణముక్తా మధాకగ్రీమం । సృష్టిస్థితి
 శ్చసంహారః । క్రియావోక్తా మధాకగ్రీమం । సూతగీతాను । అస్థిరుక
 స్యవిప్రేంద్రా । అంతస్సశ్వంబహిస్తమః । విష్ణోరంతస్తమస్సశ్వం । బహి
 రస్తిరజోగుణం । అస్తిబహిశ్చవిప్రేంద్రా) । అస్తితస్యప్రణావతేః । ర
 జసాతమనాకాంతా । బ్రహ్మేనారాయణౌఖిలు । ఇత్యాదివచనప్రమా
 ణాత్ । తామసోవిష్ణుః । పరోసుక్రోవదంతి । యజుర్వేదః । తద్విష్ణోపర
 ముండగ్ం । సదావశ్యంతిసూరయః । అస్తిన్నధాస్కాండే । సూర
 యోయత్ప్రవశ్యంతి । తద్విష్ణోపరముండవం । వామువీయ్యసంహితా
 యాం । బ్రహ్మోవాచ । తదీ మ్యంతినిధంరూపం । స్థూలంసూక్ష్మంత
 తఃపరం । అన్నదాద్యమైరైదృశ్యం । స్థూలంసూక్ష్మంతుయోగిభిః । త
 తఃపరఃతు మన్నిశ్యం । జ్ఞానమానందమవ్యయం । తంసమైస్తేషైరైర్భ

క్తే । యజుర్వేదే । యజుర్వేదే । యజుర్వేదే । యజుర్వేదే । యజుర్వేదే ।
 ప్రోక్తం । వేదాంతే చ ప్రతిష్ఠితం । తస్య ప్రతిష్ఠితం । తస్య ప్రతిష్ఠితం । తస్య ప్రతిష్ఠితం ।
 హేతవ్యం । శివసంకల్పవనిషది । పరాత్పరతతో బ్రహ్మ । పరాత్పరత
 రోహణి । యజురాత్పరయోగీశః । తస్మై మనశ్శివసంకల్పమస్తు । ఇత్యాది
 వచనప్రమాణాత్ । బ్రహ్మ శనంహితాయాం । యుద్ధేనంయుక్త ।
 ఉభావశృష్ట్యా । బ్రహ్మవిష్ణురజసాబద్ధవైహి । మధ్యేతయోదృశ్యతో
 జాతవేదాప్తాగూరుదత్తద్భువనస్య గోప్తాదృష్ట్యాస్తాగుముపరమ్యయు
 ధ్యం । ప్రతిష్ఠతుర్దూరమనాదిదృశ్యువరాహోవిష్ణునిమిషామజ్ఞభూ
 మా । బ్రహ్మైత్వపాతదివచాకుగృహః । అస్తిన్నధా । శివధర్మే । అ
 హంకర్తాహ్యహంకర్తా । నమస్తాన్యోజగత్ప్రభుః । ఏవనూహహంబ్ర
 హ్మ । బ్రహ్మాంబహంబ్రహ్మ । తయోదృశాపహారాయ । ప్రబోధా
 ధాంచ దేవయోః । మధ్యేనమభవంత్లింగం । మైశ్వర్యంలేజసావరం ।
 అస్తిన్నధామహిష్టాస్తే । అనలమనలస్తంభవపుష్పః । లైంగ్యం । జ్వా
 లామాలావృతాంగాయ । జ్వలనస్తంభరూపిణే । నమశ్శివాయ శాంతా
 యబ్రహ్మణశింగమూర్తయే । బృహదారణ్యశాఖాయాం । జ్వలాయన
 మః । జ్వలం గాయనమః । శ్రీరుద్రభాష్యే । ఉత్తమవేదభూషితం దే
 వైత్రమంప్రజననమలంకృతంజగత్కారణత్వేన జనయామానః । ఋ
 గ్వేదే । తత్రతావత్ । అగ్నిమితేపురోహితం । అస్తిన్నధానర్వాగ
 మోత్తరే । అగ్నిస్సభన్ననః పురోహ్యాగ్నిమితేపురోహితం ఋగేహే । అ
 కాశగతశ్శంభుర్యోగ్రీవ్యోగ్నిరితి । జ్యోతిలింగం స్వకీయ్యుక్తరారమవిది
 త్వా । అహంకర్తాఅహంకరేతివదతోబ్రహ్మ విష్ణోస్తదీయ్యవాచాదో
 షేణపక్షిమృగత్వంగతావితికర్తవిపాకవచనాదత్యుత్కటైః పుణ్యపా
 పైరిహైవఫలమశ్నుతఇత్యవవేదదోషవశాదేవతా ఉభాతదానీమవకో
 మరాశయాపాజాతావితివసంతి । పరమేశ్వరోపితయోదృశాపహ

రాయ ప్రబోధాధికం చ జ్వలమాలావృతమప్రిమీమమమవమమ
 ద్యంతరహితోరులింగాకారం తేజోనూపమాస్తా మస్థితశ్చివవంతి । అప
 ర్వణవేదే । త్ర్యంబకోనామ కుదోనారా మూర్త్యాభునాచకతః । కాళి
 కాఖండే । అస్థిభూషణోధ్యాయే । తతఃప్రాణ్యవకారాయ । కూర్తనం
 హృత్యగర్వితమ్ । తవంగభూషణ త్వేన । ధారమూమానశంకరః । ఆ
 ధ్యాపితమవశ్య త్వం । కపాలంకూర్తయూపిణః । హరిహరలతామధ్యే ।
 మిగ్ధకన్నాన్న బుధ్యసి । ఉత్పాట్యకంష్టాంశ్చ సైకాం । హనస్కృతసిభూ
 వణం । ఏకశృంగోపరా హేమానూ । త్రధావృభృతిమాధనః । దృ
 ష్ట్యాజగ్రాహదంష్ట్రాంతాం । ప్రిష్ట్యైవమహాత్మనః । బభౌచమహాదే
 వః । కూర్తహిం తేపిచోరసి । పుత్రిపాత్రావృతస్సర్వో । వరాహస్త్వేన
 తేద్యువి । ఆధ్యాపిమాక రారోహం । తీర్థం గంగాతట్టితం । స్కం
 ధశక్త్యాహతోయత్ర । వరాహభ్యోమృణోహరిః । విస్తృతంతత్తదంతే
 న । దక్షిణోత్పాటనపీడితాః । విరాహవిగ్రహస్తే న్యా । సాకోశాస్తే
 న హేతునా । యజ్ఞోద్వేదే । హరిహరంతమను మంతి దేవాః । విశ్వస్య
 శాసంవృషభరథుతీనాం । ఆస్తిన్న ధాన్యాం డే । హరిహరంతంవృష
 భం । విశ్వస్యైశానమీశ్వరం । అనుయంతిసు గాస్సస్యై । నమోవా
 శ్చైవనహాదృతం । ఆస్తిన్న ధాన్యాం । ఋగ్వేదే । అపావృణోశరభాయః
 మిబంధవే । ఆస్తిన్న ధాన్యాం కాళికాఖండే । పురాహితగ్రాశిపుం । దై
 త్యరాజంమహాబలం । హత్వాతదుధిరాపావప్రిమత్త మలితస్సురైః ।
 రుద్రశ్శరభరూషేణ । పరసింహన పీడయత్ । తతసంత్యక్త వాన్విష్ణు ।
 జేతంతస్యావరాధతః । తద్వక్త్ర శేషం ధ్వాత్రం । కృత్వాశరభనిగ్ర
 హః । నృసింహకృత్రివనన । స్తవావృభృతిశంకరః । వక్త్రంకన్తుడ
 మాలాయాం । నాయక త్వేనకల్పిణం । మహానాటకే । కల్పంతేశమ
 గాత్రీవిక్రమమహాకంఠాశబద్ధస్సు । వృణిమ్యాతనృసింహపాణిపఖరప్రో

తాడికోలామిసాత్ । విత్వైకార్తవతావిహారముదితాయోమత్స్యకూ
 ర్తాడిభా । కష్టాంధీవరతాఽగతోన్నతు నతాంమోహంమహాభైర
 మః । బ్రహ్మాండపురాణే అవిజ్ఞాయపరంభావం । దివ్యంతర్పూరమేశ్వ
 రం । నివారయకశూలాంకం । ద్వారపాలోమహాబలః । నిభిఃద్యహత
 యామాన । శూలెనోరసితంభువి । తిత్వాజజీవితంపృష్టా । మృ
 త్యుంస్యాద్దేహతాళవ । నివార్యవిష్ణునిరుషం । సాధంపృథిమపుంగ
 వైః । ఋగ్వేదః హరివచిత్రేవ్యధ । అస్తిన్నధాః । ఇబాకోటిప్రీనం
 గాచ్చ । చిచ్ఛేదచశిరఃప్రభో । వాయునాప్రేషితంచైవ । పూర్ణజేవ
 పినాకినః । ప్రవివేక్షణాదేవ । తదాహ్యహావనీయ్యతే । ఋగ్వేదః
 ప్రజానాథంనాథం । ప్రసభమభిశస్వాదుహితరంగతం రోహి
 ద్భూతాంరిరమయిషుమృత్యవపుషా । ధనుఃపాణిర్యాతందివమసినప
 త్రాకృతమముంగ్రసంతం తేద్యాపిత్యజతినహుగవ్యాధరభనః । అస్తి
 న్నధాస్కాండే । అఘ్రాయఘ్రాయవిందంతి । వేదశ్వాసశ్చనైశ్చనైః ।
 యత్పదానిమహారిణ్య । తంవందేశరభేశ్వరం । శతరుద్రీయే । నమ
 శ్శూరాయచాభిఘ్న తేచ । లైంగః చకరకరబాగ్గేణ । బ్రహ్మాణావం
 చమంశిరః । కూర్తపురాణానకృత్యానుమహాయుద్ధం । బ్రహ్మాణాశాలభై
 రవః । చకరతస్య వదనం । విరించిస్యాధపంచమం । స్కాండే హస్తాం
 గుప్త సఖేనాశు । వామనా యజ్ఞయైవహి । చకరతం మహాఘోరం ।
 బ్రహ్మాణః పంచమం శిరః । ఇత్యాది శ్రుతిస్తోత్రా పురాణాగమవచన
 ప్రమాణాత్ । బ్రహ్మ విష్ణుపరమేశ్వరా దేవసంభూతా నితివరమేశ్వరేణై
 వలయంయతావితి । వదంతి । గౌతమదధీచిపురస్సరాగాం మునీనాంశా
 పాత్ । బ్రహ్మవిష్ణుభ్యాం । సాంమ్యం కేచన వదంతి । రుద్రస్యబ్రహ్మవి
 ష్ణుభ్యాం సాంమ్యం వాంఛంతి యోజనాః । తేషాంవంశస్యసాంకర్యమ

స్తీతిమమనిశ్చయః। రుద్రస్యబ్రహ్మవిష్ణుభ్యాం । నాధిక్యంప్రపదంతియే ।
హంన్యాత్తాననిచారణ । హంతుదోషోనకశ్చన । కుద్రస్యబ్రహ్మవిష్ణు
భ్యా । మాధిక్యంప్రపదంతియే । తేహంవంశస్యవై శిష్ట్య మస్తీతిమమ
నిశ్చయః। శివంబ్రహ్మాదిభిస్తుల్యం । శివాంపద్మాదిశక్తిభిః । స్వగురుంప్రా
కృతైస్పాదణం । ఏవదంతిన్దరంతివా । తత్ప్రాపానిననశ్యంతి । శ్రీవ
త్సంచనదాశ్రయేత్ । శివంబ్రహ్మాదిభిస్తుల్యం । స్వగురుంప్రాకృతైస్స
మం । శివనిద్యామవేదాధణం । మనుతే మస్తుమానవః । పాపిదుమక
దదఃక్రూరః। శ్వవచశ్వవచాధమః। యోమహదేవమన్యేన । హీనదేవే
నదుర్జతిః। నకృత్వాదారుణబూయాత్ । సోంత్వతోనాంత్వతోత్వ
జః। విష్ణోదిదేవతానాంవా । విశ్వాధిక్యంప్రపదంతియే । అభోముఖో
ధ్వజపాదాస్తే యాస్యంతినరకాణావం । యథాస్యాపానయోస్యా
మ్యం । ఛద్రీత్యేపిసవిద్యతే । తిథైక త్యేపిసర్వేషాం । రుద్రీసామ్యం
సవిద్యతే । మహాపాపవతాపూర్వ । జన్మకోటిషునువ్రీతాః । విష్ణువి
శ్వాధికోభాతి । నాకాస్తేనసంశయః। తస్మాత్కూరణాత్పరమేశ్వర
స్య బ్రహ్మవిష్ణుభ్యాంసహసామ్యంఏకేవిద్యంతి । కేనదశానీయూనసం
భాష్యాః। ఇతిశ్రీవీరమాహే శ్వరాచారసారోద్ధారే సోమనాథభాష్యే ఏ
కోనవింతతి ప్రకరణం సంపూర్ణం॥

అష్ట మూ ర్తి వా ద ని ర స సం వ త్క్యా మః ।

పృథివ్యాద్యష్టతినవః। పరమేశ్వరస్యనామోన్మూర్తిశ్రీమ ఇతికే
చసవదంతి । ఘటోత్పత్తి హేతుభూతాశ్చ న్మృద్దండచక్రవలించిత్రాద
యః। కులాలస్వయమేవభవతికిం । తిథై వజగుడుత్పత్తి హేత్వధణంనిర్మి
తా । పృథివ్యాద్యష్టతినవః। పరమేశ్వరస్యమేవసంభవతి । తిథై వభవ
తిచేత్ । యజుర్వేదః। ఆత్మానం ఆకాశసంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః।
వాయోరగ్నిః। ఆగ్నేరాః। ఆద్యుఃపృథివీ । భూతజలంపరసంభవోపి

పరమేశ్వరసాక్షాన్మూర్తిత్వంపృథివ్యాదష్టతనూనాంధంసంభవతి | అస్తి
 స్పృహ | అదిత్యపురాణః | ఉమయానహితోదేవ | సోమశత్రుచ్యతే
 బుధః || సవనకారణంనాన్యో | విష్ణుపితృశ్రుతిః | మతీనాంచదివః
 పృథ్వీ | అగ్ని సూర్యస్యవజ్రణః | సాక్షాదపిచవిష్ణువై | సోమోజన
 యితశ్వరః | అస్తి స్పృహకాలికాశంఢః | ద్యావాపృథివ్యోరింద్రాగ్నీ |
 ర్వియకన్తుయమస్యచ | మరుణస్యశకాశస్య జనితాపరమేశ్వరః ||
 లైంగ్య | తథాపివన్దిర్యజ్ఞశ్చ | వజ్రపాణిశ్చచీవతి | విష్ణునాకారామణ
 శ్రీమార్గ | సర్వంసోమమయంజగత్ | శ్రుతిరపితృధ్వజః | ఈశ్వరస్సర్వ
 భూతానామితి | శతరుద్రీయః | పృథివ్యాభవఃఅపాంశర్యః | అగ్నేరు
 ద్రాః | వాయోర్భీమః | ఆకాశస్యమహాదేవః | సూర్యస్యోగ్రః | చంద్ర
 స్యసోమః | అత్తనువశువతితిప్రత్యేకాధిష్టతాచనశితాచభవతి | కి
 తుః | మహిమ్నస్తోత్రే | త్వమక్యన్త్యంసోమన్త్యమసివవనీన్త్యహుతవ
 హన్త్యమావన్త్యంప్ర్యామత్వం భరణీరాత్మాత్వమితిచ | పరిచ్ఛిన్నా
 మేవత్వయివరిణతాభిభ్రీతిగిరంసవేదస్తత్త్వంవయమిహతుయత్వం
 జభవసి | అనేనవచన ప్రమాణేవాపి | అష్టమూర్తయశ్చైవపరమేశ్వ
 రస్యసాక్షాత్త్వంవశితీకేవనవదంతి | తేతదధాంసజాంతి | పృథివ్యాద్య
 ష్టతనవః | పరమేశ్వరస్యసాక్షాన్మూర్తయోభవతిచేత్ | దక్షాధ్వరేపి
 రభద్రేణసూర్యాగ్ని చంద్రానిలాదయః | కథంభాన్మంజూతాః |
 అపిచలారుణిమహావనిషత్సుభిషాస్తాద్వాతఃవవతే | భిషోదేతిసూర్యః |
 భిషాస్తాదగ్ని శ్చేంద్రీశ్చ | మృత్యుధావతివంచనశ్చతి | శివాజ్ఞాబలవ
 తాత్సుర్యోదయోపికాలనుతిక్రమ్యాదయితుభితోభవతి | అస్తి స్పృ
 హవామవియ్య | అవకాశమశేషాణాం | భూతానాంసంప్రయచ్ఛ
 తి | ఆకాశఃపరమేశ్వరస్య | కాననాదేవసర్వగః | ప్రాణాద్వైరాహవాద్వై
 శ్చ | భేదైరంతరజాహిజగత్ | విభర్తినర్వంశర్యస్య | కాననేనప్రీ

భంజనః । హవ్యంవహతి దేవానాం । కవ్యంకవ్యాశినామపి । పాకాద్యం
చకరోత్యగ్నిః । ఐరమేశ్వరశాసనా । సంజేవనాద్యంసర్వస్య । కుర్వం
త్యావస్తదాజ్ఞయా । విశ్వంవిశ్వంభరానిత్యం । ధత్తేవిశ్వేశ్వరాజ్ఞ
యా । (తిభిరంశైఃగద్భిభిః) । స్తేజోభీదృష్టిచూలిశః । దివిసవ్యత్యసా
భానుః । దేవదేవస్యశాసనాత్ ॥ పుష్టాత్యోషధిజాతాని । భూతానిష్టాద
యత్యసి । దేవశ్చాపియ్యలేచంద్ర । శృంద్రభూషణశాసనాత్ । ఇత్యా
దిశ్రుతిస్తృతిపురాణాగమేతిహానివచనాత్ । పరమేశ్వరః పృథివ్యాద్య
ప్రతనూనాంక రేతిప్రసిద్ధః ॥

ఇతిశ్రీవిరమహేశ్వరాచారసారోద్ధారే సోమనాథభాష్యే అ
ష్టమూర్తివాదనిరసనంనామవింశతి ప్రకరణం సంపూర్ణం ॥

క ర్త వా ద ని ర స నం .

కర్తవాదనిరసనం వక్ష్యామః । జ్యోతిష్టేమేనన్వర్గకామాయజే
తేతిచతుర్థ్యంతేనైరమితన్వయంశ్రుతిత్వస్థలస్వయమేవఅనుభావ్య
మితకర్తృత్వవకర్తృత్వం । కేచనవదంతి । తత్తథానభవతినోచేత్స్వ
యమేవకర్తృత్వగతోవర్తతేతి । అథవాశానుస్యగ్గతనాదేన్యత్ ।
అన్యవాక్తాయఅనాదిస్యాత్ । తాడిభాకర్తకాయాజేనాత్మావంయు
గవదేవప్రాప్తాకిం । ఇతికేదిదాకాశంయతిత తస్మాంతిత్కర్తృవేక్షణికా
చేతిననిగుణోపలక్షణత్వాత్ తత్కితాకారంకథముత గూతితత్క
తాపిషడాత్మాకర్తృత్వధీనశ్చ అతవవతత్కర్తృస్థలం స్వయమేవకథంపా
ప్నోతి । యఃకశ్చిదపరాధ ఛరుషఃతదపరాధాహాభూతాం శిక్షాం
స్వస్యస్వయమేవకృతవాసస్తికిం । అథవాతదపరాధవవశ్యంఖలాభూ
త్వాతస్యపాదబంధసంకరోతికిం । అథవాతస్యాపరాధానుగుణదండకర్త
మన్యకర్తృభవతికిం । తథైవకర్తృత్వస్తత్కర్తృసంఘట్టయితుచకర్తృధీన్వ

తంత్రీన్సర్వేశ్వరస్సర్వగతః పరమేశ్వరోస్తీతికర్తకర్తుత్వంనభవతిఏవం
 నభవతిచేత్ । పూర్వమీమాంసాకర్తాతికర్త్యాణివృథక్పుంధగేవషడ్విధా
 నంభవంతి । తద్దశనాపూర్వమాస్థాయజ్ఞాదికర్తకాయత్వాత్ । కిం
 చిత్సంసారంఘట్టయతి । తత్సంసారయాపభూతాని షడపూర్వాణిభ
 వంతి తాన్యపిమానాంతరాపూర్వభూతవరపూర్వమువజనయంతి । త
 త్పరమపూర్వవిహితఫలశిరస్తదేవ దైవమితికర్తేతి నామత్రీయత్వాత్
 దేహాంతరలో కాంతరదేశాంతర కాలాంతరేషుతత్తస్యైవ భో
 గ్యఫలానిదదాతీతివచనానిత్యధః । తత్కింజడస్వయావంకర్తదేహాంత
 తరాదిషుతత్ఫలం దాతుమనముధాంచేతికర్తారం వినాకర్తృన ఫలదం
 చేత్ । కై నబాద్ధభట్టాదికర్తవాదినాం జవతపోదానధర్మఫలానివ్య
 థాణిభవంతి పుష్టివధాన భూతాభిభోజన క్రియాభిశ్చయథామర
 ణం నమజనితదైవశేవలం కర్తఫలందాతుమనముధాంతధానభవతి
 చేత్ । క్రియామాత్రీపుష్టిభావతి । దుష్కర్తప్రాప్తం శిష్టాన్నంవిష
 మపిపుష్టిం వినామరణం దదాతీతిఅతఏవనర్వగతః పరమేశ్వరస్తత్కర్తా
 నుయావఫలప్రదః । ఏవంస్థితేనతికర్తణః స్వయంకర్తుత్వంకథంనభవతి
 అపిచ । బాణోపిధనుధారం వినాస్వయమేవలక్ష్మ్యంతిభిసత్కిం । తద్దై
 వకర్తాపిపరమేశ్వరప్రేరణం వినాతత్కర్తృశ్శుభాశుభకర్తఫలంస్వయమే
 వదాతుంననముధాంభవతి । వాయువియ్యో అజ్ఞోపిజంతురనిశో । య
 మాత్తనుఖదుఃఖయోః । ఈశ్వరప్రీతితోగచ్ఛే । త్స్వర్గంవాశ్వభ్రామే
 వవా । ఇత్యాదివచనప్రమాణాత్ । నాభుక్తంక్షీయ్యతేకర్త । కల్ప
 కోదిశతైరపి । అవశ్యమనుభోక్తవ్యం । కృతంకర్త శుభాశుభం ఇతివచ
 నంవ్యధాంభవతి । కింతు వాయువియ్యో అభోవిధివివర్యాసో హ్య
 శ్వమేయమధ్వరః । యజమానస్వయందక్షో । బ్రహ్మపుత్రఃప్రజాపతిః ।
 ధర్మాదయస్సదస్యాశ్చ । రక్షితాగరుడధ్వజః । భాగాంశ్చప్రతిగృహ్లాంతి ।

సాక్షాదించాదయన్సురాః తథాపియజమానన్యః । దక్షస్యాపినహర్షి-
 యః॥ నద్యవవశిరచ్ఛేద । సాధుసంపద్యతేఫలం । కృత్వాతునుమహాత్ము-
 యం । మిష్ట్యాయజ్ఞశతైరపి । నతత్ఫలమవాప్నోతి । భక్తిహీనోయదీ-
 శ్వరే । ఆస్తిన్నధా మహిన్నస్తాత్తే) । క్రియాదక్షోదక్షఃక్రతువతిరథీ
 శస్త్రనుభృతామృషీణామార్హివ్యం శరణదనదస్యాన్సురగణాః । కృతు-
 భేష్టన్వత్తఃకృతుఫలవిధా నస్యసనినోధృవంకర్తుశ్రద్ధావిధురమభిచారా-
 యహినుభాః అతవవశేవల కర్మణవవ కర్మత్వం భవతిచేత్ । దక్షం
 తదశ్వమేధాధ్వరఫలం కథం నప్రాప్తం । కింతు సతాంవృత్తంత్యక్త్వా
 శృతిసమధిగమ్యం సహభువం । ఘృణామఽన్యన్తూల్యన్వజనవిషయస్నేహ-
 గుణితాం ద్విజఃకర్తాపాదాపితరమపరాధంత్యయివిభోమమవ్యత్వంత్య-
 క్త్వా ప్రమదపదవీంప్రాపదచలాం । అతవవశేవల కర్మణవవ కర్మనభ-
 వతిచేత్ । చండీశ్వరేణ స్వకీయజనశశ్యతాడనేకృతనఫలం కథంనప్రా-
 ప్తం । మామనాదృత్యపుణ్యంవా । పాపంస్యాత్ప్రీతిపాదతః॥ మన్ని-
 మిత్తం కృతంపాపం । పుణ్యంతదపిజాయతే । అపిచ॥ ఉపక్రమ్యకర్తా-
 ధివతివిహయాపపాక్షోస్తితిశృత్యాదివాక్యప్రమాణాత్ । నానాపురాణ-
 వచన ప్రమాణాధపినర్వకర్తాధివతిః పరమేశ్వరవీవ తంపరమేశ్వరంవి-
 నాకేవలకర్మణ ఏవకర్మత్వంనభవతి । ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరాచారసా-
 రోద్ధారే శ్రీసోమనాథభాష్యే కర్మవాదనిరసః॥ నామవకవింశతి ప్రక-
 రణం సంపూర్ణం.

భ గ వ చ్ఛ బ్ద ని ర్వ చ నం .

భగవచ్ఛబ్దనిర్వచనం వక్ష్యామః॥ సమోరుద్రాయభగతే ,
 ఓన్నమస్తే పరతరాయ । భగవతఇతినమస్తే అస్తుభగవన్విశ్వేశ్వరాయ
 మహా దేవాయేతి । నీలలోహితనమస్తే అస్తుభగవతఇతితానువీర్యమీశా

నో భగవానితి । ఇత్యాదినానాశుత్రిప్రమాణాత్ । భగవచ్చట్టవాచ్యః
 పరమేశ్వరీవ । భగవచ్చట్టః పక్షుడైశ్వర్యాదినారామణానామభిధా
 నంయథోక్తం । ఐశ్వర్యస్యనమగ్రీస్య । పీత్యస్యయశసీశ్రీయః । జ్ఞానవై
 రాగ్యయోజ్యైవ । పక్షాభగఇతిరితః । తేనభగవచ్చట్టఃపరమేశ్వరీవ
 వర్తతే । అతలవా । పాక్ష్యాణ్యహేతుకత్వమువైతినాస్యం పక్షుణావన
 పాక్ష్యాణ్యం । యథాచత్వారోవర్తకృతువర్ణాణ్యం । కారణమాహ ।
 ఐశ్వర్యమీశ్వరమీశ్వరపదశుత్రి । రుద్రశబ్దోపీత్యంయశశ్చివపదంప్రతి
 పాదయంతి । నర్వజ్ఞ కామరిపుశబ్దనమధికతౌచసార్వజ్ఞ రాగవిరహాభగ
 వానతస్త్వం । అధ్రీశియాశివకరోసివిరజ్యతస్తి శ్రీశోయయాత్వమపిదాన
 తయాభియక్తంఅంస్యాకృతేననిచుచాకుపవిత్రయావం । అభ్యర్చితంతన
 ముకుద్భిగుదాహరంతి । అనయోఽభిప్రాయః । ఈశ్వరపదత్రుతిగ్రహ
 ణేనవిద్యతిరిక్తం । అఖలేత్వత్వగృహ్యంతీతి ఉగ్రీశబ్దః క్రూరవచన పీ
 ర్యవచనత్వాత్ నాయకవాచి । తదిహాప్రార్థనయ్యం యదిదంఅధీమ
 హేఉగ్రీస్య గోహంసజాతేషు యయానమితి । యఉగ్రేభ్యశ్చింద్యో
 జియ్యంతి । యశశ్చివపదమితి । శివత్వంనిశ్చేషనిరతిశయగుణాధా
 త్వం యథావహః । పారాణికాఅధవాతేషుకళ్యాణగుణైకఘనఈశ్వరః । శి
 వఇత్యుచ్యతే । నద్భిశ్చివతత్వాధావేదిభిః యశోపిగుణతయాతదంతర్భూ
 తమేవ । అధఃశ్రీయేత్యాదిపూర్వప్రకరణేషు పోసిద్ధం నకేవలంపా
 ఙ్గణ్యమేవేశ్వరస్య అవ్యయాదీనిబహునిగుణేంతిరాణిసంతీత్యాహ ।
 నత్యంక్షమాభృతిరధిక్షితిరాత్మబోధోధావ్యక్తం విరాగతపసీమతిరీశ్వర
 త్వం । నద్వితీయంతినకదాచిద్వైతిభర్తృజింతన్తయద్భవతి తేగుణనమ్మతే
 షు । వియంతివిగచ్ఛంతి అపకామతీతి యావత్ । నాస్తియద్యత్తుక
 కళ్యాణంతత్తదన్యకదాచన । కళ్యాణంసకలంచాస్తి పరమాత్మాశివోయ
 తః । ఇతిజ్ఞానవైరాగ్యపక్షభగవచ్చట్టః ప్రవృత్తోనివృత్తానగుణాంతర

సంబంధత్యాహ । నైవేత్వరాయన్నయతసామహోవీనరాసశీమ
 తంక్షితినచసార్యభామా । అన్యదృశానపిదృశానవివేకరాగా ।
 ప్రజ్ఞావతోభగవతః ప్రవదంతిపృథ్వా । ఉక్తగుణవిరహానోపిజ్ఞానవైరా
 గ్యంబంధమాత్మేభిక్షుకా । భగవచ్ఛబ్దేనాచక్షతథత్యధః । అపిచ ।
 మహేశ్వరేణమనిర్వచనానుక్రమేణ భగవచ్ఛబ్దం నిరాపరిత్యాహ ।
 అధర్వణామదనశానననిర్భూహణా । నామానినామభగవానితీని
 రాహుః । అధర్వశిరసి బూతేఅధకస్తామచ్యతేభగవాన్యస్సర్వా
 భావా యాత్మతే । ఆత్మజ్ఞానాన్నిరీక్షయతి । యోగంగమయ
 తి । తస్తాదుచ్యతేభగవానితి । యద్యచ్ఛగవచ్ఛబ్దాభిధేయంగుణజాతంత
 త్సర్వరూపస్వరూపధ్యధీనమితిమంతోవనిషదాత్యాహ । ఆత్యాశ్రీ
 మోపనిషదాహభగేశ్వరంత్యాం । అథత్తావనుసంభాగేశమిత్యధః । అ
 త్యాశ్రీయాధికారేణ । ప్రవచనానత్యాశ్రీమోపనిషదితిమంతోవని
 షదవచనంజ్ఞాతరమం త్రీత్యేభగవతి అత్యాశ్రీమిభ్యః పరమంపవిత్రం
 ప్రోవాచ । సమ్యగృషి సంఘజాప్తమితిపూజ్యమేవనైఘంటికై రభిహీ
 తమిత్యాది నైఘంటికాశ్చ భగవంతము శుచిరూప్యం । శిశ్రీభగవా
 నితి శంభోవృద్ధిః । ప్రముఖ్యతే । పూజ్యత ఇతిసంఘభాగ వచ్చ
 బ్దస్య పూజ్య వచనత్వ ప్రసంగేనపూజాని ధానమపినుహేశ్వరస్వే
 తి సోదాహరణమాహ । పూజాముష్టిహిముతా విహితానుహేశ్వరము
 త్రేణ వాక్తననకాయనిబంధనాతే । తమష్టిహినదా తముఘహేశబ్ద
 వతామంత్రేణ నయ్యచతి । అనుతరం తముష్టుహిమస్విహస్సు ధ
 న్యేతి మంత్రంవాక్తననకాయనిబంధనేతి కాయనిబంధనా పూజానుస
 మనోనిబంధనో యోగః । యోగేపి ద్వివ్యత్యాగః తిత్తివానవతార
 గం కాయనిబంధనాప్రమాధిరితి అవ్యయాది గుణాభిహేతు త్యాద్యగ
 వచ్ఛబ్దవాచ్యత్వం పరమేశ్వంనైవ బ్రహ్మనిష్ఠ్యాది దేవతానామ్మపి

గాం భగవచ్ఛబ్దపూజ్యత్వవచనమాశ్రమే ముఖ్యోనభవతి । ఇతిశ్రీవీర
మహేశ్వరాచారసారోద్ధారే శ్రీసోమనాథభాష్యే భగవచ్ఛబ్దనిర్వచ
నం నానుద్వావించతి ప్రకరణం సంపూర్ణం ।

భ గవద్గీత నిర్వచనం .

గాయత్రీహృదయమకరోత్తత్వదంచించియామః । సర్వేష్వర
భక్తర్కసు పరమేశ్వర ఏవసంకల్పఫలప్రదఇతివత్త్వామః । సర్వకర్తారం
భజన్యః ప్రసవాఖ్యమంత్రస్సాచ గానై రామ్నాయతే । సామవేదే ।
తవశ్చ తేజవశ్చేత్యుపక్రమ్యకర్తాధిపతియేనమః । తత్ప్రవియాపాక్షోస్తితి ।
ప్రదేశాంతరే । యదిదంకర్తృకరిష్యామితన్నే సమృద్ధతాం । తన్నే ఉప
పద్యతాం । తత్ప్రకర్తారంభేషు దేవాభ్యనుజ్ఞానంప్రార్థ్యతే । అస్యా
ధాః । తతఃకర్తోపక్రమ్యకర్తాధిపతిః పరమేశ్వర ఏవజవక్రర్తోపక్రమ్య అధి
పతిస్సవవ । జవశ్చేతిమంత్రాజపానుష్ఠానాహా । మంత్రాః తావ
త్త్వామః । నారాయణోపనిషత్సు । ఓన్నమశ్శివాయేతి । శతరుద్రీ
యమధ్యగానమశ్శివాయేతి గాయత్రీమంత్రః ప్రతిపాదయతి । ఓపా
యికానాదిత్యోవావషణ్ణత్యాదికాననువాకానను సంపదంతే । తదోం
కారస్వరూపశ్శివవవ । ఓగుద్యేకాక్షరంబ్రహ్మ । ఓమితిబ్రహ్మఓమితి ।
ఇదంబ్రహ్మసర్వంబ్రహ్మ । శివోమేఅస్తు సదాశివైం । యజుర్వేదః
యోవేదాదాస్వరఃప్రోక్తః । వేదాంతేచప్రతిష్ఠితః తస్యప్రకృతిలీనస్య ।
యఃపరస్యమహేశ్వరః । అస్యాధాః । యోవేదాదాఞ్చత్యాదినాప్రపణవ
వాచ్యోమహేశ్వరః । ఉపాస్యపదిష్టః యద్యేదేత్యత్రయదితిలింగవ్య
త్యయః । వేదాదావేదాంతేచ ప్రతిష్ఠితః । ప్రోక్తః । అధ్యయనూపక్ర
మ్యావసానయోః ప్రయోక్తవ్యతయాభిహతః బ్రహ్మణః ప్రణవంకు
ర్యా । దాదావంతేచసర్వజేతి । ప్రకృతిజంప్రకృతాజాయతఇతిప్రకృ

తి । అవస్థితం ఉపనంహృతనకలగవికారంచప్రపంచస్యస్వయాపేణనాదా
త్తనాతిష్ఠతత్త్వధాః । అస్తిన్నధాస్కాండః । సర్వస్వావకమోంకా
ర । మంత్రమన్యన్నశోభతే । ప్రణామైపరబ్రహ్మ । ప్రణామః పరమం
పదం । తస్యప్రకృతిజంవిశ్వం । యుపరస్యమహేశ్వరః । యోయంమ
హేవ్వరస్సాత్మా । త్వీణవస్యాస్యగోచరః । బ్రహ్మైకమేవబిజ్జాన్యం । స
తతోన్యత్తుకించన । స్కాండః । ఓంకారప్రణవోదేవ । సంసారాభింతరి
వ్యతి । ఉమాధావిగ్రహోదేవో । రుద్రీపుత్యాదిలక్షణః । సంసార
తారకస్యాస్య । ప్రణవస్యాస్యముద్యతే । విష్ణ్వదయోపిదేవాశ్చ ।
రుద్రీస్యాస్యాస్యయేనతు । కథంచిత్రీణవస్యాధా । భవిష్యంతినము
ఖ్యతః । లైంగ్యః । ఓమీశాననమస్తేస్తు । మహాదేవోమహేశ్వరః । స
మోస్తుసర్వవిద్యానా । మీశానఃపరమేశ్వరః । ఈశానసర్వవిద్యానా
మితియజుర్వేదః । శతరుద్రీయేపి । సర్వవిద్యానామీశానఇతి । యజు
ర్వేదః । శతరుద్రీయః । సమశ్శివాయచ శివతరాయచన సమశ్శివా
యచహరికేశాయచప్రపంచప్రహ్లోచనివది శివానానమః । శివలింగాన
మః । అస్తిన్నధాతాత్పర్యనంగ్రహే । బ్రహ్మణిఽంచకనవస్తవమంత్రే । యా
పాశివాతవత్సంబుకమక్షరాణామస్యామహోవసపిదితి । మహాత్వనాదిః ।
ద్రానువాకేషుపంచాక్షరప్రవేశాదీన రుద్రీకానశానాంపావసత్వం పా
రాణికావతంతి । యస్తాత్పంచాక్షరీవిద్యా । శతరుద్రీయవత్సగా । పా
వసీసర్వభూతానాం । రుద్రేశాదశినీతతః । లైంగ్యః । ఏకోహంసంస్థితోదే
వః । ద్వితీయోస్తికుతిరిదిత్ । అస్తిన్వదాశ్చ శాస్త్రాణి । మంత్రేపంచాక్షరీస్థి
తా । తేనాశంనైవసంపాస్తా । మచ్ఛక్వాప్రహ్మసుపాలితః । స్కాండే
అనేనసద్భుతంజప్యంనాస్తిన్నాస్తిశ్చుక్తోన్మక్తో ఏవాఽంచాక్షరీవిద్యా ।
సర్వకుటిలిరోగతా । కారణాగమ । సప్రకోటిమహామంత్రా । ఉ
మంత్రాఅనేశః । పంచాక్షరేప్రవీయంతే । పునస్తత్రవినిగతా । వా

వాయువీయసంహితాయాం దేవ్యావాచకలాశలుషితేకాలే । దుష్ట
యోదురితక్రమే । హీనేవర్ణాశ్రమాచారే । సంకరసముపాగతే । కే
నోపాయేనముచ్యంతే । భక్తాన్తప్తమహేశ్వర । ఈశ్వరావాచ । ఆశీ
త్యపరమాం విద్యాం । హృద్యాంపంచాక్షరీమమ । భక్తాశ్చపరమా
త్తానా । ముచ్యం తేకలిహనరా । అంత్యజాదధమోవాపి । మూర్ఖోవా
పందిలోపివా । జపేత్పంచాక్షరీవిద్యాం । జపేన్నేవాఘ్నయాచ్ఛివం ।
స్కాందే । వేదశాస్త్రాపురాణాద్యా । వృష్టా వేశ్యాంగనాశ్చవ । యాఘ్న
నశ్శాంకరీవిద్యా । గుప్తాకులపథూరివ । అగస్త్యరామాదిభిరాధృత
త్వాద । ముష్యమంత్రోవ్యచనైకత్వాత్ । పరస్యతత్త్వస్యచవాచక
త్వాన్న మశ్శివాయేతినదాజపధ్యం ।

అ ధ గా య త్రి వ్రీ క రణం క థ యా మః .

తత్సవితుర్వరేణ్యం । భగోదేవస్యధీమహి । ధీయో యో నః
ప్రచోదయాత్ । తత్త్రితావత్రాతత్పర్యసంగ్రహే । వాచాకి మన్యసనితా
నవితుర్వరేణ్యంకింవాభవానితి వితర్కపదంనశేషం । భాస్వంతవపష
యాకురుతేనమంత్రే । శక్నోపివక్త్ర మధదైవతమీశ్వరత్వాం । దే
వస్య పవిత్రవాచ్యత్వం తచ్ఛబ్దవాచ్యత్వమువిపాదయేతి । తత్రఉపప
త్తిరాహ । యస్తాదయశ్వయివగణశబ్దోనిరోహతి । నాస్యత్రప్రయుజ్య
తత్త్వార్థః । కేచదిమం మంత్రో మన్యథా వ్యాచక్షతే । యోదేవస్యవి
తాస్తాకం ధియోధర్మాది కోచరా । ప్రేరయత్త్వస్య యద్భగణః । స్తద్వ
రేణ్య ముపాన్తహే । ఇతివాక్యస్థితత్వాత్ । తదయుక్తమిత్యాహ ।
వైయాకరణైః । భగణశబ్దోయం పరమేశ్వరస్యైవేతి నిర్వచనమకారి
అస్తిన్నధా మైత్రాయణశాఖాయాం । మైత్రాయణి శ్రుతిరసా । తిది

తిస్సోక్యత్యాభగం భగవంతమభిధానుచింతనియ్యం । దుస్సోన్యభ
గంపదగోచరతాంబువాణో । సాంతంప్రతిక్షితివతిభగంపదంపురా
ణా భగంభవంశమితి భగోదేవస్సధీమహి । సహితావేదై మ
యోన్యభగాభ్యస్తం చింతయామితిహామోసి । దుస్సోన్యభగంపదగోచ
రతామితివిషగర్భాతి । దుద్రవనా ముభగంభ్యున్యభాతి । అస్తి
న్నభే । అవలక్ష్మనైఘంటికాః । భీమోభగంభ్యున్యభాతి । హరస్త్వ
రహవోభగంభ్యున్యభాతి । తాత్పర్యసంగ్రహే । సాంతంపదంతమపిన్దై వదనాతి
వక్తుం । పదదాతీతిసకారాంత త్వేనవక్తుం సహితేత్వభాగః । అకారంత
త్వేసిద్ధిః । మంత్రీన్యవదానానువ ముపదశబ్దాతి । భగంప్రచోదయా
దితి । స్కాండే । యోనోస్తాకంకంధి ముచ్చిశ్యంతర్యామి న్యూపతః ।
ప్రచోదయాత్పేకయేచ్ఛ । తస్య దేవస్యమచితా । ఇప్తస్యసర్వజంతూ
నాం । ప్రతిక్షిత్తన్యభావతః । సవితుస్సాన్వితృయాతంతు । వరేణ్యంన్వాజం
తుభిః । భజనియ్యంద్యజోభగం । ప్రేక్షతైస్సన్యలక్షణం । తిచ్ఛబ్జవా
చ్యంసర్వజ్ఞం । ఆగచ్ఛగాదికారణం । స్వమాయాశక్తిసంపన్నం ।
శివంబ్రాదిసంజ్ఞకం । నీలగ్రీవంచరూపాత్మం । సాంబమూర్ఖ్యేవలక్ష్మీ
తం । ఆదిత్యదేవతాయాను । పేరకః పరమేశ్వరః । ఆదిత్యేనపరిజ్ఞా
నం । వయధీమహ్యుపాన్తహే । ఇత్యాదిశుశిస్తృతిపురాణాగమతిహా
సవిచనసమాణాత్ సవిత్పరేణ్యత్వాద్ధియః । పేరకత్వాత్ శివనా
చకత్యాద్భాగశబ్దవాచ్యః । పరమేశ్వరవతథాదిత్వాదిదేవతాంతరం
భవతి । అతవత్సద్భావతీమంత్రాధిపతిః పరమేశ్వరవనః ।

ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరాచార సారోద్ధార సోపనాథభాష్య
భగంభ్యున్యభావనం నానుత్రయోనిశ్చితి ప్రకరణం సంపూర్ణం ।

శ్రీ రుద్ర శబ్ద నిర్వచనం .

కేచనరుద్రోవా ఏషయదగ్ని రితివచనస్య తాత్పర్యమజానం
తః అగ్నేశ్చరుద్రత్విమాపాదయంతి తత్తథానభవతి । ఓన్న మౌఢగ
వతే రుద్రాయనమస్తేస్తు రుద్రాయనమోస్తు రుద్రాయత ద్రుద్రాయ
నమస్తే రుద్రమన్యవే నమోరుద్రాయమన్యవే విశ్వాధిశోరుద్రః మా
తారుద్రః తన్నోరుద్రః వశూనామధిపతి పూర్వశాహవోరుద్రస్తు వం
తి రుద్రాయ కేరస కేనముః నమోరుద్రాయమీధుషే । ఇత్యాదిశ్రీ
తివ, సిద్ధస్య పరమకారణస్య రుద్రశబ్దనిర్వచనం కథయాముః॥

శ్రీరుద్రభాష్యే । ఋతం సత్యం పరం బ్రహ్మభావం రాతివదా
తివారుద్రః॥ ఋతంసత్యమితిశ్రీధారాతిరరుద్రోవణమః॥ తన్నాదాం
తేద్రీవతి (దావయతీతిరుద్రః) తరుఅశుభానిద్రావణోరుద్రః॥ అస్తిన్న
ధా । రుద్రుఃదుష్టందుష్టహేతుర్వాతంద్రావయతీతినపీఞః॥ రుద్రశత్రు
చ్యతేనద్భిః శ్చివతత్వాధావేదిభిః॥ అంశ్యకాలేనర్వం రోదయతీతిరుద్రః॥
శోదేవిలుకాకిణీప్రత్యయః॥ అతఏవపరమకారణస్య శివస్యైవరుద్రత్వ
ముక్తం । కథమగ్నిఃఋద్రః॥ తాత్పర్యసంగ్రహే॥ అగ్నిఃప్రకృత్యఖలు
రుద్రవదం ప్రయుజ్జేతద్రాష్టాంభవతి॥ యత్రీతయోనమూర్తింతత్రీ
సోమ నహచర్యాగ్ని రివరుద్రోభవతుమహాతిబ్రాహ్మణభవతిసోమో
రుద్రత్వంచనిర్విశేషయత్ । ప్రజాకామోదై శతోధాతోగ్ని ప్రజానాం
ప్రజనయి తాసోమవవాస్తైశతోదదాత్యగ్నిః॥ ప్రజానాంప్రజనఇతేతి
యత్రమాహేశ్వరస్యాహ్వానంతత్రీపుధగతి । సోదాహరణమాహ
అహ్వనమత్రీభవతః॥ పుధగేవదృష్టమితి । యజ్ఞశ్చైవ । ప్రాతరగ్నిం
ప్రాతరగ్నిం హవామహేప్రాతమిత్రావరుద్రా ప్రాతరశ్చివ్వా । హే

తథాగంపూషణం బృహస్పతిం ప్రాతస్సాయముతరుద్రంహువేమ । అ
 గ్న్యదిభిస్సహ మహేశ్వరహూతిశంకానా భూదితిశ్రుతిముపర్వయ
 మంగయోగ్యం । మంత్రక్రియాప్యనిశమేవ వదాంతరేణత్వానూ
 హ్యయన్నతవదేవభిసత్యనిశం । సహియహదేవంతాదేవంతరవదాహ్య
 తుమహాతి । తదుక్తంహువేమఇతి అధిమహేష్వరః । అపిచః అగ్నిం
 ప్రకాశయతిశంకరమద్రవంతంమంత్రత్వసగ్నఇతివాతవసంతనోవా । అ
 న్యోన్యవిశ్రాంతిముభయంశివదేవతాశం । మస్తాదుభాషిణహవిప్రతిఃసంప్ర
 దానం । మజార్వేదః అభిచరంతిమధికృత్యఅగ్నేయే దుద్రేచతేపురో
 దాశసుష్టాకపాలంనిర్వపేదితి । శూయతేఅభిచరంతం । అత్రోచయ
 జ్ఞానువాకః । భవతస్త్వమగ్నేరుద్రః ఆనోరాజానమినిచ । తేశ్రుతికేవ
 మగ్నిం ప్రకాశయతోహి । అపిగుప్రవతంఅగ్నిమనేతి । మరుత్పత
 యేమరుద్భివికానామరుత్వానింద్రః దేవతాభవితుమహాతికింఉభయే
 పియద్యదోదేవతాభవితుమహాతికిం । యద్వదేదేవమరుతశ్చంశ్చ
 తద్వదత్రాపిన్యిభిదరంతమేవాధికృత్సవశుశూయశి । కాదీరోహి
 నీంఆలభేతి । ఇతిఅనయోరేవమంత్రయోః ఈశ్వరైః ప్రకాశత్వద
 శానాత్ తదసాధారణదేవ । అత్రాగ్నిమహానావపితద్విశేషే
 నభూతిః గుప్రివప్రధానం । తస్మాన్నకేవలసన్నిప్రకాశయతి ।
 అభిచరోగ్నిః । అధిపతిశ్చరువః । గృహ్యేతుకాయమలం సకలం హవి
 స్తేరాజ్ఞాబలింగురతుభాగమఘఃప్రజాభ్యః । గృహ్యేతాపిన్వామినేవసస్తు
 సమర్పణీయ్యం । అత్రేతిహసంప్రీత్యనిధానిదశానత్యేనాహ ।
 సర్థేవేదిశంకరనిదశానేదితిమంబుజాక్షి నైశంహవిష్ఫుటిమదృశ్యతపాద
 యోస్తి । మహాభారతేద్రోణఃస్వణి । యచ్ఛోకహరస్కలం । నైశం
 నైశ్యకమాత్మనా । తదశాన్యింబకవదే । వాసుదేవనివేదిశమితి । అ
 త్రీవప్రవృత్తిగహకుద్రీశబ్రవాచ్యాప్రిసంగాదాహ । ప్రకారాంతరే

సమోగ్నయేనుఘఘ్నోననమయింద్రాయమఘఘ్నోతిలక్షణాత్ । ఆ
 గ్నియేశివాయశ్చంద్రాయ హరాయ ఇత్యధః । ఇతిలక్షణాత్ సమో
 గ్నయేనుఘఘ్న ఇతివచనాత్ । అగ్నేశ్చమఘ్యాధఃసభవతి । దత్తాధ్వ
 రవిరభద్రేణజిహ్వహీనఃకరహీనశ్చాగ్ని స్వయమేవమనుఘ్నోభవతి
 కిం । నమయింద్రాయమనుతివచనాత్ । మఘఘ్న త్వమింద్రస్యముఖ్యా
 ధఃసభవతి । తద్దైవవిరభద్రేణకరహీన్యద్రస్వయమేవమనుఘ్నోనభ
 వతికిం । అతవనభాతుయోగిశ్చయోగసంఘంధాదితపరస్పరమానాం
 తరాణిభవతిచేత్ ముఖ్యవాచకానినభవంతి । భోదేనగుణాధిఃఅగ్నిం
 శ్విత్త్వయాశ్చవిశేషేణమూచితాంసౌమంత్రా విమాగమయతఃపరమం
 ప్రకరణం । నిదేశశాగతప్రాధాన్యంనోపరుద్యాదితిభావః । మంత్రాం
 తరసంవాదావపిమంత్రాయపరమేశ్వరగోచరవవేత్త్యాహ । ఋక్సంహి
 తానదతి । మేధపతింభవంతింరాజానమధ్వరవిభేరయేమాహమంత్రః ।
 రాద్రమాక్తపాతాదపితత్ప్రసాదకసవ । ఆయంమంత్రమిత్యాహ । తం
 నూక్తమంత్రగణమండనమాడిరత్నం । సమోరుద్రాయేత్యాది రాద్ర
 సూక్తమధ్వర్యరస్సమామనంతి । ఆవోరాజానమధ్వరస్యమంత్రఇతిస్వ
 రూపిపర్యాలోచనాత్ దేవదేవాభిఘాతుమయం మంత్రశ్శక్నోతిత్యా
 హ । ఆయమేవవశూనామధివతి రస్తాదితితస్మాద్ద్రుః । వశూనామధి
 వతిః ఉమాపతయే వశుపతయే సమోనమః । ఇమం వశుం వశుపతేతే
 అధ్యబధ్నామితి । అధర్వణవేద మమాధివతే వశుపతేత్యాది । యజ
 శ్చేద బ్రహ్మదయః వశవః సర్వేదే వాశ్చవశవ । బ్రహ్మవిష్ణుపరుద్రా
 ద్యాః । వశవఃపరికిర్తితాః । తేహంఽతిస్తుభూతేశః । శివఃవశువతినస్త్పతః ।
 నూతసంహితాయాం । శివస్యాజ్ఞాబలాద్విష్ణుః । జాయతే మ్రియ్యతేపి
 చ । బ్రహ్మసర్వజగత్కర్తా । విరాట్సంప్రాప్స్వరాడపి । ఖరోష్ణతిరవ
 త్రుదా । బ్రహ్మవిష్ణుడయోభవత్ । బ్రహ్మణశ్చతథావిష్ణోః । దశంశ

స్యమశకస్యచ | ప్రవృత్తిశ్చనివృత్తిశ్చ హేతురిచ్ఛాపీనాకినః | బ్రహ్మణస్తం
భభావంవా | స్తంభస్యబ్రహ్మభావనా | స్వచ్ఛయావిదధానస్య | నాతి
భావపినాకినః | స్కాండః | బ్రహ్మవిష్ణోదయోదేవా | ఏకంచితస్థాన
జంగమాః | ఉమాధవస్య తేనర్వే | బాలక్రీడేవధీఘవ | బ్రహ్మవిష్ణోద
చంద్రాద్యా | మునయో మునవస్తథా | సర్వేక్రీడానకాస్తస్య | దేవదే
వస్యశూలినః | శుకవత్తవవిశ్వేశ | కీడాద్ధైకేవలంవయః | తతోన్మేషని
మేషాభ్యాం | అస్తాకంప్రోళయోదయే | ఇత్యాదిప్రమాణాత్ | బ్రహ్మ
విష్ణోది దేవతాః | వశవః | రుద్రః | వశుపతిః ||

ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరాచారసారోద్ధార శ్రీసోమనాధభాష్యే
రుద్రశబ్దనిర్వచనం నామచతుర్వింశతిప్రకరణం సంపూర్ణం ||

మ హా దే వ శ బ్ద ని ర్వ చ న ం వ ఙ్మౌ మ : .

యజుర్వేదః | మహాదేవాయత్యైంబకాయతి | పురాంతకాయే
తి | అధర్వణవేదః | సమహేశ్వరస్సమహాదేవఇతి | ప్రదేశాంతరే |
అధకస్తాదుచ్యతేమహాదేవంసర్వా సర్వాస్పరిత్యజ్యత్రాక్షానయో
గైశ్వర్యైమహితిమహీయ్యతే తస్తాదుచ్యతే మహాదేవాయఇతి |
స్కాండః | ఉత్కృష్టైతుల్యజాతీనాం | మహచ్ఛబ్దప్రయుజ్యతే | తస్తా
త్వమస్తదేవానాం | మహాదేవాయయుత్రమం | లైంగ్య | విష్ణుః | మ
హాదేవాయదేవానా | మిశ్వరాయనమోనమ | ఇతి | మకుటాగ
మే | ఉగ్రాంసిత్వంమహాదేవ | భీమేశానస్త్వయ్యచ్యతే | విశ్వతిశ్చతు
రిత్యాది | వేదైస్త్యంపర్యసేవిభో | యజ్ఞవైశవఖండః | హరినత్యసంధ
సంవాదే | విష్ణురువాచ | మహాదేవంమహాత్మాం | భవకారుణికోత్త
మం | నామతత్పథాతత్పాపి | మహాదేవోమహేశ్వరః | మహాదేవో
మహాభీమో | మహాభైరవవిక్రీమః | మహాశక్తిర్మహాదీప్తి | ర్మహాకీ

ర్తిర్మహామతిః మహాగ్రాసోమహాభాసోమహాలాసోనహారణః । ఆ
 స్తిస్సద్ధాః । స్కాందేశకాలికాఖండే । వ్యాసవిష్ణుసంవాదే । విష్ణురు
 వాచః । అవతేవేనదుర్బుధైః శ్వయాదుర్భాషితంనుమాత్ । మహాపిగురు
 మాక్షిప్య । ఏవంమాంయత్ప్రకంససి । అశ్రమేవచనంవ్యాస । మ
 యావక్తుంయదాధావత్ । యచ్ఛ్రుత్వాసర్వభూతానాం । శివీవభవే
 న్నతిః । కర్తాహంసర్వజగతాం । మమకర్తామహేశ్వరః తస్యదేవాదిదే
 వస్య । కర్తాహేనవిద్యతే । యజ్ఞకర్తాచదేవేంద్రోవేదకర్తాచవాక్పతిః
 ఆహమేవజగత్కర్తా । మమకర్తామహేశ్వరః । వరాణాంబ్రాహ్మణో
 దేవో । బ్రాహ్మణానాంచదేవతాః । దేవతానామహాదేవో । దేవో
 స్తాకంమహేశ్వరః । శివస్యపూజితంలింగం । సర్వదేవసురైశ్చరైః
 శివేనపూజితశ్శోవా । వదంతువ్రతీవాదినః । సత్యంవచ్చిహితంవచ్చి ।
 సారంవచ్చిపునఃపునః । సర్వస్తావధికంరుద్రం । భక్త్యర్చయమునేప్ర
 భుం । వ్యాసఉవాచ । ఏకేపదగ్ధంత్రిపురంశరణ్యం । కామాలలాటేక్ష
 హుతాశనేన । భిన్నోదకంశూరవరేణఏవ । కస్తేనసాధకంకురు తేవిరో
 ధం । జలాఘోకల్లోలతిరంగభంగం । గంగాధృతావనజటాగ్రభాగ
 పాదాంబుజాంగుష్ఠనిషేదనేన । పసాతలంకాధిపతిర్విసంజ్ఞానురాసురా
 గామిహమత్సమక్షం । విధ్వంశితోదక్షమఖిక్షనేన । ప్రణమ్యదక్షక్ష
 యతాం మఖస్య । లేఖైవతంశంకరతోపిచాగ్యం । సర్వస్యపూజా
 హామఉత్తమాంగం । సంపూజ్యతే లింగపరంహరస్య । అనేనపరవా
 స్తవోనమూధా । ప్రభుశ్చదేవేచ్ఛతితత్త్వోదిబ్రహ్మక్ష లింగహరిరింద్ర
 సిద్ధేః । సురాసురాశ్చైవమిహార్చయంతి । తథావీమూధావిచారయంతి ।
 శోవాదిగోప్యాస్తీనమోహరస్య । స్వతీనబ్రహ్మణంలింగం । మయాకృ
 త్ప్రేక్ష్యరంమునె । నర్వాపేక్షితసిద్ధ్యధం । వారణాస్యాంప్రతిష్ఠితం ।
 యథాధావచసానేన । యోమాంస్త్రోతిప్రహర్షితః । తస్యాహంసుభ

ష్యేన । నాన్యశ్చబ్దశ్చైవపి । తిన్యగ్నం శరణం యాహి । జీవితంమేప్ర
యచ్ఛతి । ఇత్యుక్త్వాంతథాదేవిష్టు । ర్వాసోపిభయవిహ్వలః । జ
గామశరణందేవ సర్వభావేనశంకరం । సంశ్యజ్యత్పూవత్సర్వం । బ్ర
హ్మజ్ఞాన్వాదికంతథా । సర్వపాపవిముక్త్యథాం । మహాదేవేతికీర్తనమ్ ।
ఇతిశ్రీవీరమహేశ్వరాచారసారోద్ధారే శ్రీసోమనాథభాష్యే
మహాదేవశబ్దనిర్వచసం నామపంచవింశతి ప్రకరణం సంపూర్ణం ।

అముద్రితగ్రంథప్రకటన.

వైదికోత్తములారా!

శైవశాస్త్రకళానిధి.

వినుండు. శ్రీమద్రామాయాంశర్వరంజన శైవశాస్త్రకళానిధి యనమహా గ్రంథంబొక్కటి బహుప్రయత్నములచే సంపాదించినాడ. యిచ్చోర్తింతుటకు రు 1000 గావలసినట్లున్నది. గాన నద్దడాకరులు వారివారికిఁబోచినంత ద్రవ్యసహాయముగావించి సామగ్రి నెరవేర్చు ప్రార్థించెద. నింకమూడంభండము లుకలవు.

అంకుగలది విషయంబు లేకునగాగొరితేది యధ్వరంబును నల్పువారికి ఫలాపేక్షని శంకరునిసూచి ప్రశ్నజేయుటయు తకుబంధంబొనర్చినవ సంబునల్పువారికి స్వర్గభోగమేగాని సాలోచ్యాది పవత్రులులేవని శంభుండు వచించుటయు దత్తారణంబేమని జిహ్వాదేవిమనవిజేయుటయు విష్ణుపశువుచే రుద్రయాగంబు నల్పువారికి తత్త్వోప పవత్రులుగలవని పశుపతి వత్సాసింతుట యు తత్రోమంబుదెల్పువని దేవి ప్రార్థించుటయు సంతతి విష్ణుపశుక్రమంబును యాగమంటపాదుల లక్షణంబును శతక్రతువుల వివరంబును మహాశ్వరండు మా దేవికి విశవవరచుటయు నిన్ని విషయంబులచే ముప్పదియారుఁటలంబులై ప్రభువు ఖండంబు వెలయు.

యజమాన-దీక్షక - శ్రోత్రియ - ఉద్ధార-పాత - అధ్వర్య - ప్రసాదము
త్రావరుణ- ప్రతిపార్త-అగ్నిధ-సుబ్రహ్మణ్యది-క్రతుసాధకుల- లక్షణంబు-
లును యనేకానువాకంబులు గలసిద్ధివియ ఖండంబు విస్తరిల్లు.

శతక్రతుఫలితాను శ్రీమణికయు రుద్రయాగఫలలక్షణము శైవదీక్షాఖండక
యజ్ఞము జేయువారికిగలుగు దోషవివరము నప్తవిశదీక్షలక్షణంబును ముద

లగు కర్మములచే నిరుపదియైదుకటలములుగల కృత్యఖండమువిలసిల్లు.

వీ ర తై వ సా ర నం గ్ర హ ము .

క్రీమన్నిగ మాగమపురాణేతి హాసాంతర్గత కర్మములుగూర్చి యునర్వంబు
దిగ వీరతైవసారసంగ్రహంబును గ్రంథంబును ద్రివింశతయైతియనుచున్నవాడు.
తద్గ్రంథంబునగలవివరంబు.

యెవ్వారు జనన కాలమాదిగా లింగాంగులో యెవ్వారికులకుంతయు నిన్ను
భావము లేకయుండునూ యెవ్వారి సంతతికెల్లను లింగభారణలేకున్ననింపగలు
గునూ యెవ్వరుగోత్రవ్రతరాకులెరిగి పుడకకర్మలు గావించుకుంటురో యెవ్వ
రువేదాదులత్ర క్రియాసహితమైన యేకవింశతి దీక్షాక్రమంబులుదెలియుదురో యె
వ్వారోత్తర శతస్థలవిచారవదులై వకుషష్టికలంబులెరింగియష్టావరణసిద్ధిగలిగి
వంచాచార వదులగుదురో వారేవీరతైవులని దెల్పగలయనక ప్రమాణంబులుగలిగి
వంచవింశతి వ్రతరణంబులంబరగు.

దే వ బ్రా హ్మ ణ వి మ ర్శ న ము .

దేవబ్రాహ్మణవిమర్శ సమస్తగ్రంథంబునకగ్రంథప్రమాణంబులనంగహించి
వివ్రాసినాడు. దేవునకు బ్రాహ్మణునకు గలయభేదప్రతిపత్తియు దేవశబ్దము భగవం
తునకు బ్రాహ్మణశబ్దము విశ్రుతకీరండుశబ్దములువీరిరువురికేదన్న తక్కినవార
లకు తర్కబ్ధింబులు సుంటావధంబుగా జెల్లవనియు వీరిరువుల కర్మములవరిమిత
మాగా దెలువగలిగి వకునైది ప్రకరణంబులైదనదు.

ఇట్లువిన్నవించు,

గంగపట్టణపు సుబ్బిమ్మగార దేవర

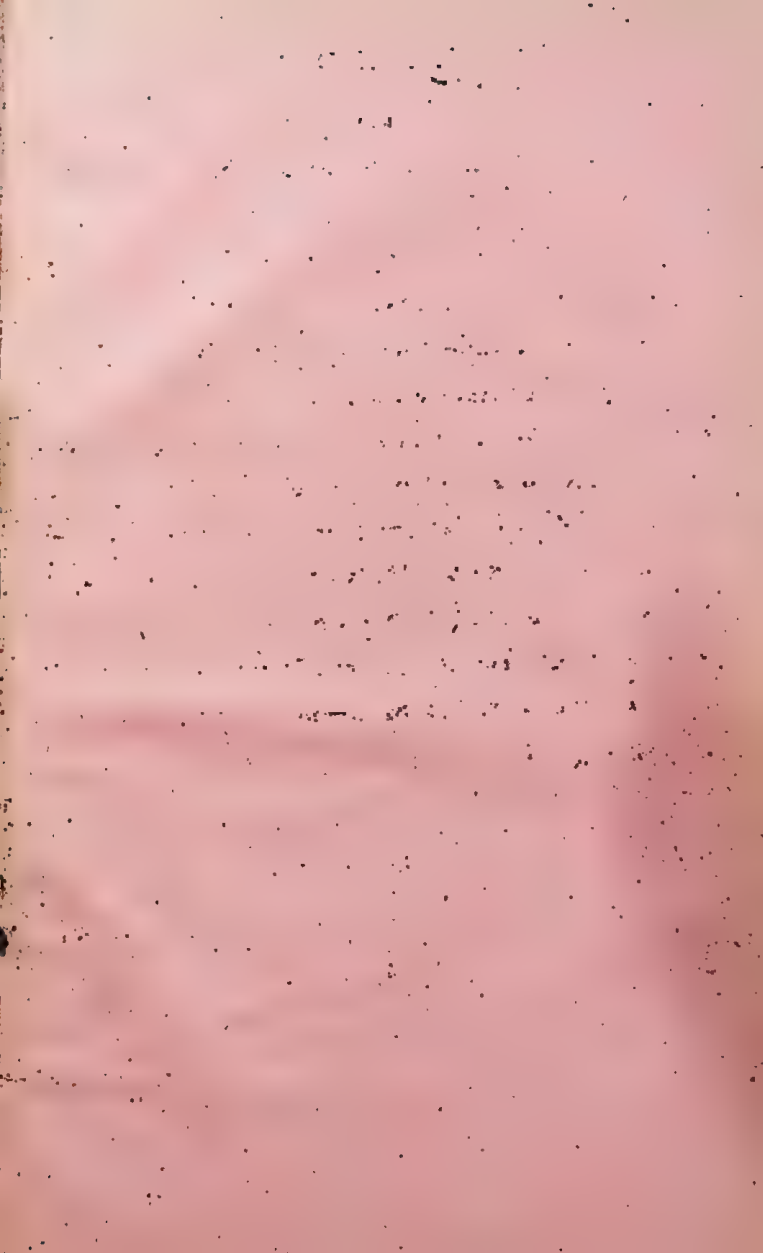

THE LIBRARY OF THE
MADRAS UNIVERSITY

LIBRARY

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

3267 7604

ప్రకటన

౧౨

మా రీ స్ఫృట క మ హా మా రీ సి వా రి డా .

సజ్జమారా!

యీగ్రంథంబు మూలినీశాస్త్రితర్గతంబగుగొన్ని మంత్రంబుల సంగ్రహించి ప్రకటించుటకు ప్రయత్నించినాడ - కలరాయనునామాం తరముగలమారికిని - మనూచియను - స్ఫృటకమునకును - ప్రేగనునా మాంతరంబుచే జెలంగుమహామారికినువసంహారహావమైవ మంత్రములు- తదుపాసనలక్షణంబులు - తదంతర్భూతతంత్రీవివరంబులు - తద్విష యదృష్టాంతంబులగు పురాణోదాహరణంబు గలిగి - తదుపద్రవంబు లు నివారించుమార్గంబులు జక్కగాజెలుపగల యీగ్రంథంబు శీఘ్ర కాలంబున సచ్చిత్రించుటకు ద్రవ్యవహామ్యంబుగావించుదురనియు - చదువరులీగ్రంథంబు బరిశీలించి తద్విషయంబులును మిత్రబృందంబున కానందంబు గలుగునటుల బోధించి లోకోపకారంబునకు నావలెననే శ్రద్ధాభక్తులచే పాటుపడుదురనియు మీయశములను గూర్చి మిక్కిలి ప్రార్థించుచున్నవాడ.

ఇట్లువిన్నవించు,

గంగవట్టణపు సుబ్రహ్మణ్య దేవర

ॐ

